

Biblioteca POLIS

Biblioteca Municipală B.P. HASDEU Vol. 92 (2024) Nr. 1

ISSN 1811-900X

E-ISSN 2587-3113

The logo for BiblioPolis is a grey square containing the words "Biblio" and "Polis" in a white, stylized, serif font. "Biblio" is on the top line and "Polis" is on the bottom line, both centered.

Biblio Polis

Revistă de biblioteconomie,
științe ale informării și de cultură,
editată de Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu” din Chișinău

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

BiblioPolis

Apare din anul 2002

Vol. 92 (2024) Nr. 1 (serie nouă)

Director-fondator:

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Director:

dr. Mariana HARJEVSCHI

Redactor-șef:

Ivan PILCHIN

Colegiul de redacție:

Elena BUTUCEL (*Servicii, Imagine*);

acad. Mihai CIMPOI;

Tatiana COȘERI (*Evaluare*);

dr. Mariana HARJEVSCHI (*Legislație, Politici*);

conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI (*Dezvoltare, Inovații*);

prof. univ. dr. Zamfira MIHAIL (București);

Ludmila PÂNZARI (*Tehnologii, Resurse*);

Ivan PILCHIN (*Editorial, Lectură*);

Maria PILCHIN (*Programe și evenimente*);

Vitalie RĂILEANU (*Procesul literar contemporan*);

dr. Sorina STANCA (Cluj-Napoca);

Margarita ȘCELICOVA (*Biblioteci ale minorităților etnoculturale*);

prof. univ. dr. hab. Nelly ȚURCAN (*Teorie și practică, Revista presei*);

dr. hab. Elena UNGUREANU (*Studii și cercetări*).

Revista este editată cu suportul financiar al Primăriei Municipiului Chișinău, sub egida Direcției Generale Cultură și Patrimoniu Cultural al Consiliului municipal Chișinău.

Aprobată de Consiliul științific-editorial al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

Secretar general de redacție:

dr. Nadejda IVANOV

Clasificare CZU:

Galina TOMȘA

Coperta:

Valeriu HERȚA

Tehnoredactare:

Ion VÂRLAN

Bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 148, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova

Tel. redacției: (022) 22-15-30; e-mail: bibliopolisbm@gmail.com;

www.hasdeu.md; <http://bibliopolis.hasdeu.md>

CUPRINS

EDITORIAL

Ivan PILCHIN

De la *Homo analogicus* la *Homo digitalis* 5

STUDII ȘI CERCETĂRI

Mariana HARJEVSCHI

Inovația în formarea profesională la Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu” 7

Nelly ȚURCAN

Evoluție prin instruire: evaluarea impactului formării profesionale
continue a personalului Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” 16

Elena PRUS

Imago pestis: Albert Camus în căutarea noului umanism 41

TEORIE ȘI PRACTICĂ

Evelina BOCANCEA

Inteligența artificială în bibliotecă 58

Gabriela BULDUMA

Instruire de securitate cibernetică la Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu” 63

Maria PILCHIN

Elaborarea conținutului unei reviste digitale de către bibliotecari:
vademecum 68

Victor RUSU

Infrastructura tehnologică a bibliotecii – element al transformării
digitale 72

INTERVIURI MAGISTRALE

Legată cu funia de pământ de Lorina Bălțeanu – cartea în care ne
regăsim parțial sau plenar (*Consemnare: Andrei VIZIRU*) 79

EVENIMENTE

Elena TARAGAN

Campusul Competențelor – 10 ani de formare a bibliotecarilor 97

CHIȘINĂUL CITEȘTE

Raia ROGAC

Programul de lectură „Chișinăul citește”, ediția a XXI-a 109

PROGRAME

Gala Premiilor BM „B.P. Hasdeu” pentru debut în literatură
(ediția a V-a) (*Consemnare: Raia ROGAC și Ivan PILCHIN*).....113

OMAGIERI

Lidia KULIKOVSKI

Vitalie Răileanu. Portret marinăresc în plină realizare118

Lilia DONICA

Raia Rogac – explorând valorile culturii naționale125

REVISTA PRESEI

Nelly ȚURCAN

Transformarea digitală și viitorul bibliotecilor133

CZU 027.52(478-25):004=135.1

DE LA HOMO ANALOGICUS LA HOMO DIGITALIS

*Ivan PILCHIN,
redactor-șef*

Într-o lume în continuă mișcare, ideea lui Heraclit că „totul curge, totul se schimbă” rezumă atât o perspectivă antică asupra Universului, cât și o realitate (post)modernă și (post)umană, care se reflectă în toate domeniile vieții, inclusiv în modul în care sunt organizate și funcționează bibliotecile.

În spiritul unei schimbări de paradigmă spirituală și tehnologică la scara globală, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău a adus, în anul 2024, în prim-planul activității sale accelerarea transformării digitale. Acest deziderat implică inevitabil o ajustare la noi instrumente tehnologice, dar și un proces de reorganizare și reinnoire a rolului BM în comunitatea chișinăuiană. Și asta pentru că tehnologiile emergente, precum inteligența artificială și infrastructura digitală avansată, pe de o parte, facilitează accesul la informație și, pe de altă parte, schimbă fundamental experiența utilizatorilor, făcând-o mai interactivă și personalizată. Încorporarea noilor tehnologii în serviciile de bibliotecă, ca răspuns la cerințele utilizatorilor moderni, devine astfel o condiție esențială pentru relevanța și reziliența instituțională în contextul prezentului.

Schimbarea (sau transformarea, metamorfozarea, mutația, evoluția, dezvoltarea) este o trăsătură immanentă existenței umane și a fenomenelor naturale. În acest sens, reformarea digitală a instituțiilor infodocumentare poate fi văzută ca o mișcare etapizată dintr-o stare de continuitate a unor tradiții din domeniu către una de inovație continuă, ca o tranziție ce presupune reevaluarea structurilor existente, implementarea unor noi tehnologii, adaptarea angajaților la noile realități electronice, reconfigurarea relațiilor dintre bibliotecari și utilizatori.

Caracterul inevitabil al acestei reformatări poate fi privit ca o consecință a reconfigurării realității în urma revoluției digitale din ultimele decenii. Augmentarea conștiinței și cotidianului uman prin conectare (permanentă) la gadgeturi și sursele de comunicare și informare, a dus la fluidizarea noțiunilor de timp și spațiu, care și-au pierdut din linearitatea sau stabilitatea de altă dată. Legăturile hipertextuale ale realității virtuale cu intimitatea umană devin din ce în ce mai strânse și chiar mai căutate decât conexiunile cu cele ale realității materiale. Despre excese și perspective, beneficii și dezavantaje, dar și despre căutarea unui mijloc de aur în acest proces, se discută și se va discuta încă mult timp de aici încolo.

Una dintre cele mai recente încercări de a analiza succesiunea etapelor istorice care au marcat evoluția omului de la *Homo analogicus* la *Homo digitalis* poate fi găsită în paginile cărții *The Game: Jocul civilizației digitale* (2018), semnate de Alessandro Baricco. Prozatorul și eseistul italian remarcă faptul că schimbarea radicală pe care o vedem în prezent nu este doar o consecință a progresului tehnologic, ci și o manifestare a naturii ludice a omului. Ideea aceasta, deloc surprinzătoare, este esențială în înțelegerea felului în care transformarea digitală poate fi percepută și implementată în biblioteci. La fel cum Baricco sugerează că revoluția numerică a fost posibilă datorită capacității de a preschimba tehnologia într-un joc sau, cel puțin, într-un instrument care seamănă cu o jucărie, transformarea computerizată și robotizată a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, de exemplu, trebuie să fie privită prin prisma creării unor experiențe care nu doar că sunt utile, dar și plăcute și accesibile. Iată de ce implementarea noilor tehnologii în bibliotecă nu se rezumă doar la digitizarea resurselor, diversificarea mijloacelor de informare, ci și la modificarea felului în care utilizatorii interacționează cu aceste resurse și mijloace, făcându-le mai atractive și mai ușor de accesat. Baricco notează, de asemenea, că „insurecția digitală” a dus la simplificarea experienței umane, eliminând efortul și configurând interacțiunile cu lumea virtuală ca un „gest rotund, frumos și confortabil”. Transformarea digitală a entităților infodocumentare poate, de asemenea, să reflecte această nouă abordare a Lumii Webului, unde adevărul și faptele sunt reconfigurate prin prisma interacțiunii ludice (în cadrul, de exemplu, serviciilor STEAM și a atelierelor de robotică), iar plăcerea de a explora și învăța se asociază cu o minunată lume nouă a unei biblioteci active, inovative și interactive, care a parcurs un drum de la starea analogică la cea digitală.

CZU 023.5:027.52(478-25)=135.1

INOVAȚIA ÎN FORMAREA PROFESIONALĂ LA BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU”¹

*Dr. Mariana HARJEVSCHI,
director general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”*

Rezumat: Articolul reflectă activitatea Centrului de Formare Continuă a Bibliotecarilor „Campusul competențelor” în perioada anilor 2014-2024. Actualmente, CFCB se bucură de următorii indicatori de performanță: peste 55 de formatori în echipa BM „B.P. Hasdeu”, peste 35 de formatori invitați din alte instituții, circa 91 671 de ore de formare profesională, circa 460 de ore de per bibliotecar instruit, peste 20 de parteneriate solide create pentru a livra instruirii. Subiectele instruirilor au variat în funcție de nevoile de formare a bibliotecarilor, schimbările în comunitate, tendințele în domeniu, iar toate au avut drept mesaj faptul că originalitatea și nonconformismul pot avea un impact semnificativ asupra echipei și instituției. Oferta Campusului competențelor include o varietate de forme, mereu creative și inovative: de la tradiționalele ateliere în spații fizice, spre webinare online, de la evenimente cu o agendă clasică, spre evenimente în stil open space, de la evenimente dedicate pentru bibliotecarii rețelei municipale, spre evenimente regionale, internaționale, de la evenimente cu resurse și experți locali, spre invitați din alte domenii (precum cel educațional, IT, social, media etc.).

Cuvinte-cheie: formare continuă, biblioteca publică, inovație, Campusul competențelor.

Abstract: The article reflects the activity of the Center for Continuous Training of Librarians “Competence Campus” during the years 2014-2024. Currently, CCTL enjoys the following performance indicators: over 55 trainers in the team of the B.P. Hasdeu Municipal Library, over 35 trainers invited from other institutions involved in training, about 91,671 hours of professional training, about 460 hours per trained librarian, over 20 solid partnerships created to deliver training. The subjects of the trainings varied according to the training needs of librarians, changes in the community, trends in the field, and all had as their message the fact that originality and

¹ Comunicare susținută în cadrul Conferinței „Dezvoltarea profesională continuă – un deceniu de învățare și creștere” dedicat celor 10 ani de la fondarea Centrului de Formare Profesională pentru Bibliotecari „Campusul Competențelor”, 26-28 martie 2024.

non-conformity can have a significant impact on the team and the institution. The offer of the Competencies Campus includes a variety of forms, always creative and innovative: from traditional workshops in physical spaces, to online webinar; from events with a classic agenda, to events in open space style; from events dedicated to librarians of the municipal network, to regional, international events; from events with local resources and experts, to guests from other fields (such as educational, IT, social, media, etc.).

Keywords: continuous training, public library, innovation, Competence Campus.

Formarea continuă la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” (în continuare – BM) a fost una dintre cele mai mari provocări, care a adus și cele mai mari succese pentru echipa Bibliotecii Municipale din Chișinău. Acestea s-au născut din faptul că i-am convins pe colegii noștri (atât din echipa BM, cât și din alte rețele de biblioteci) să vadă lumea bibliotecilor într-un mod diferit.

Prin crearea în 2014 a Centrului de Formare Continuă a Bibliotecarilor „Campusul competențelor”, ne-am propus să ajungem la idei inovatoare – prin simpla respingere a conformismului în activitatea noastră, dar și prin îmbunătățirea, regândirea statu-quoului în livrarea serviciilor de bibliotecă. După ce am fost într-un ritm accelerat, dar și creativ în cadrul acestui program, dotându-ne cu tehnologii și instruiți ca la carte, ne-a fost, desigur, mai și ușor să setăm agenda pentru formarea bibliotecarilor. A fost și dificil, pentru că trebuia mereu să sfidăm convenționalul, pentru a menține acel ritm al urgenței, al noului, al inovației.

Pe durata celor 5 ani ai Programului Novateca, cu îndrumarea bibliotecarilor instruiți și cu susținerea partenerilor comunitari, chișinăuienii s-au bucurat de acces gratuit la tehnologii moderne și de servicii inovatoare de bibliotecă proprii nevoilor moderne de informare, educare etc.

Ulterior, având un sistem consolidat de dezvoltare profesională a bibliotecarilor, ne-am adresat și mai multe întrebări: „Cum facem mai departe să menținem forța creatoare a fiecărui membru din echipă?”, „Cum transformăm ideile noi în acțiuni fezabile și durabile în cadrul bibliotecilor?”, „Cum motivăm această forță a echipei pe termen lung?”

Așa că, în următorii 5 ani, cu întreaga echipă, am depus efort să inspirăm bibliotecarii, pentru ca utilizatorii, la rândul lor, să exploreze biblioteca în continuare. Centrul a fost atractiv – nu doar ca spațiu, ci și ca ofertă educațională – pentru colegii-bibliotecari interesați de dezvoltarea personală, leadership, inovație,

tehnologii, comunicare și le-a oferit perspective noi și interesante asupra locului bibliotecii în progresul comunității.

Centrul a reușit să-și dezvolte curricula pe câteva module importante și actuale, care se alternau pe parcursul celor 10 ani: de la management inovativ, spre comunități inteligente; de la conținut digital, spre reziliență digitală, culturală și socială; de la resurse virtuale, spre transformare digitală. Astăzi, oferta noastră este axată pe 5 tematici: *Management inovativ de bibliotecă; Tehnologii informaționale; Servicii pentru utilizatori; Resurse informaționale; Învățare. Cercetare. Comunicare* (în bibliotecă și comunitate – n.n.).

Drept rezultat al celor 10 ani de activitate, Centrul de Formare Continuă a Bibliotecarilor „Campusul competențelor” se bucură de indicatori înalți de performanță: peste 55 de formatori în echipa BM „B.P. Hasdeu”; peste 35 de formatori invitați din alte instituții; circa 91 671 de ore de formare profesională; circa 460 de ore de per bibliotecar instruit; peste 20 de parteneriate solide create pentru a livra instruire.

Subiectele instruirilor au variat în funcție de nevoile de formare a bibliotecarilor, de schimbările în comunitate și tendințele în domeniu, toate având drept mesaj faptul că originalitatea și nonconformismul pot avea un impact semnificativ asupra echipei și instituției. Toate acestea au oferit bibliotecarilor un imbold și exemple de practici bune pentru a-și valorifica propria creativitate și pentru a contribui la dezvoltarea bibliotecilor. Vom enumera doar câteva dintre subiecte, care au avut impact benefic asupra instituției: *ToT (Training of Trainers), Advocacy pentru bibliotecari, Conceptele bibliotecii moderne, Servicii noi de bibliotecă, Managementul calculatorului/tabletei, Povești digitale, Guvernare electronică; Formare facilitatori, Formare inovatori, Formare animatori, Formare ludotecari, Design Thinking, Cultura serviciilor, Arta vorbirii în public (Vorbitorium), Comunicare instituțională, Scriere creativă, Animația ludică, Gestionare medii sociale, Ghidaj turistic, Management evenimential, Creare metadata, Creare book-trailere, Reziliența digitală, socială și culturală, Securitate cibernetică, Inteligența artificială*. În medie, fiecare bibliotecar de la BM „B.P. Hasdeu”, anual, acordă formării profesionale continue 10% din orele de muncă.

În era digitală, multe forme și metode din experiența acumulată de biblioteci au rămas viabile. Unele însă, solide și eficiente

cândva, au fost uitate. Astăzi, bibliotecarii fie caută metodele vechi și le readuc în agenda de formare, fie inventează metode actuale și atractive, bazate pe cerințele noilor generații de utilizatori. Oferta Campusului competențelor include o varietate de forme creative și inovative: de la atelierele tradiționale în spații fizice, spre webinare online; de la evenimente cu o agendă clasică, spre evenimente stil open space¹; de la evenimente dedicate bibliotecarilor rețelei municipale, spre evenimente regionale sau internaționale²; de la evenimente cu resurse și experți locali, spre invitați din alte domenii (precum cel educațional, IT, social, media etc.). Unele metode de învățare sunt folosite în context nonformal, care pot fi preluate automat fără prea mult efort și transpuse în orice comunitate (de exemplu: Biblioteca Vie, Cafeneaua Publică, Taraba serviciilor, Flashmob), fapt care s-a și realizat în cadrul multor biblioteci arondate. De-a lungul celor 10 ani, au fost prezentate peste 100 de forme de educare în context nonformal, livrate de către formatorii CC, care au replicat ulterior în bibliotecile din țară.

Lumea în care trăim continuă să transforme biblioteci, comunități. Pe lângă acțiunile pe care le organizează BM în formarea bibliotecarilor, ea identifică subiecte, elaborează și editează cărți de specialitate capabile să metamorfozeze instituția. Autorii sunt bibliotecarii (fie universitari sau practicieni), care promovează și excelența profesională, și vizionarismul. Lucrările noastre (fie revista *BiblioPolis*, fie cărțile publicate) invită bibliotecarii să facă cunoștință cu acele idei inovatoare sau acele instrumente care au transformat și continuă să schimbe bibliotecile în care activăm. Voi enumera doar cele publicate pe parcursul ultimilor 10 ani, care fac parte din colecția „Professional”: *Biblioteca modernă. Glosar de termeni uzuali* (Lidia Kulikovski; Oleg Bursuc; Denis Ganea), *Prelucrarea Informației: manual pentru bibliotecile publice*, în 2 vol. (Natalia Goian), *Explorarea metodelor de cercetare în biblioteconomie și știința informării* (Nelly Țurcan), *Universul lecturii*

¹ NEconferința „Biblioteca relațională: abordare inovativă a viitorului”, 2018.

² Edițiile *Duplex profesional* sunt organizate de bibliotecile de carte românească în cadrul vizitelor colegilor din România la Chișinău: „Transilvania” (Biblioteca Județeană „Octavian Goga”, Cluj), „O. Ghibu” (Biblioteca Metropolitană București), „Târgoviște” (Biblioteca Județeană „Ion Heliade Rădulescu”, Dâmbovița), „Târgu Mureș” (Biblioteca Județeană Mureș, Târgu Mureș), „Alba Iulia” (Biblioteca Județeană „Lucian Blaga”, Alba), „Ovidius” (Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman”, Constanța), „L. Rebreanu” (Biblioteca Județeană „George Coșbuc”, Bistrița Năsăud), „Maramureș” (Biblioteca Județeană „Petre Dulfu”, Baia Mare), „Ștefan cel Mare” (Biblioteca Județeană „Duiliu Zamfirescu”, Focșani).

la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” (Elena Butucel), *Inovația la Biblioteca Municipală* (Lidia Kulikovski, Mariana Harjevschi); sau din bine-cunoscuta „Colecție de buzunar”: *Ludicul în activitatea bibliotecii publice. Vademecum pentru bibliotecari* (Lidia Kulikovski), *Biblioteca interactivă: 111 forme și metode de animație* (Lidia Kulikovski). O nouă lucrare pe care o așteptăm să apară de sub tipar: *Povestea în practica Bibliotecii Târgoviște* de Liliana Juc.

În proces de elaborare se află primul manual de *Biblioteconomie modernă* (Lidia Kulikovski, Mariana Harjevschi, Ludmila Pânzari, Tatiana Coșeri, Elena Butucel, Nelly Țurcan, Natalia Goian, Maria Pilchin).

Campusul competențelor funcționează astăzi ca un laborator, în care bibliotecarii au devenit formatori, animatori, ludotecari, experți în tehnologii, ghizi în comunitate. Acest spațiu a devenit activ și atractiv, unde echipa lucrează în sfera educației nonformale, facilitează schimburi de experiență și de idei, elaborează suporturi de curs, inclusiv și în format online, accesibile în mediul virtual: *Inovația în biblioteci, Advocacy pentru bibliotecari, Storytelling pentru bibliotecari etc.*

Comunicarea profesională eficientă este, probabil, lipiciul care ține o echipă împreună. CC a reușit să identifice instrumente și inițiative inovative care oferă motivația necesară funcționării sale ca un tot unitar: *Clubul „Biblioteca Mov”, Colocvii profesionale de vară, Cafenea biblioteconomică „Chindii profesionale”, Clubul de lectură „Forzaț”*.

Idea CC a fost și rămâne una simplă: de a aduce în același loc bibliotecarii care au experiență în ceea ce privește metode de învățare în context nonformal; de a stabili contacte cu oamenii care lucrează în diferite biblioteci (rurale sau urbane), care pot prelua informații despre aceste metode pentru a le aplica/replica în comunitățile lor. În acest sens, echipa de formatori nu doar a adus idei noi, ci și a inițiat campanii pentru a produce schimbări tangibile în biblioteci. Tema schimbării și a contribuției pozitive a fost resimțită în următoarele inițiative creative: *Taraba serviciilor moderne, Biblioteca Hasdeu zâmbește, Zilele Educației Nonformale*

Idea CC a fost și rămâne una simplă: de a aduce în același loc bibliotecarii care au experiență în ceea ce privește metode de învățare în context nonformal; de a stabili contacte cu oamenii care lucrează în diferite biblioteci (rurale sau urbane), care pot prelua informații despre aceste metode pentru a le aplica/replica în comunitățile lor.

(ZEN), *Zilele FedEx@Hasdeu*, *Săptămâna Creativității și Inovației*, *Zilele Științei și Inovației la BM „B.P. Hasdeu”*, *Festivalul de podcast-uri*, *Târgul de idei*.

Proiectarea, organizarea și susținerea formării în cadrul BM pe diverse domenii de expertiză s-a datorat echipei de formatori. Cariera lor profesională s-a schimbat – de la cursurile de *ToT* livrate de Novateca, la cursuri specializate, oferind oportunități de diversificare a serviciilor de bibliotecă. Principalul obiectiv al formatorilor noștri a fost de a crea programe de formare care să dezvolte anumite abilități și să îmbunătățească cunoștințele altor coechipieri-bibliotecari. Astăzi, în cadrul CC, fiecare instruire, atelier sau sesiune își are propria fișă de formare, iar unele subiecte sunt inserate în materiale didactice care asistă bibliotecarii în aplicarea unor servicii: *Connect Plus* (autor: Ludmila Pânzari), *Provocarea verii* (autori: Lidia Kulikovski, Ivan Pilchin, Mariana Harjevschi), *Chișinăul citește* (autor: Maria Pilchin) etc. Cel mai complex curs livrat recent în cadrul BM a fost cel dedicat noilor angajați ai bibliotecii – *Bazele biblioteconomiei moderne*, care atât înglobează noțiuni și teorii biblioteconomice, cât și vine să apropie un jurist, arhitect, profesor, sociolog, jurnalist de biblioteca publică prin metode creative, formabilii metamorfozându-se ulterior în bibliotecari.

În cadrul CC, promovarea inovației pentru domeniul bibliotecilor a asigurat și o cultură a învățării pe tot parcursul vieții, iar această abordare ne-a permis să susținem dezvoltarea personală și profesională a formabililor în corespundere cu necesitățile de formare și aspirațiile acestora, în corelație cu standardele de calitate și competență profesională, precum și în conformitate cu politicile și strategiile în domeniu. Seriile de instruirii organizate de CC pe parcursul celor 10 ani s-au axat și pe actualizarea cunoștințelor în domeniul biblioteconomic: cultura lecturii, managementul inovativ, marketingul digital, crearea metadatelor, evaluarea resurselor, impactul serviciilor, securitatea muncii etc.

Zilele Educației Nonformale (ZEN) au adus pe agendă mereu subiecte noi, au oferit echipei de formatori metode nepractice de BM, scopul Zilelor fiind de a „diversifica activitatea de educație nonformală, pentru a face animația cu publicul mai atractivă, mai interesantă, mai motivantă și comunitar angajantă, construind, astfel, o cultură a nonformalului la BM «B.P. Hasdeu»”, susține Lidia Kulikovski.

Lansate în 2012, *Colocviile de vară (CV)*¹ au devenit, în timp, o platformă creativă ce pune în lumină teme de interes vital legate de profesie, lectură, memorie locală, servicii și dezvoltare biblioteconomică, care reunesc bibliotecarii din diferite rețele (publice, școlare, universitare etc.).

Ca orice activitate de instruire, atelierelor de replicare a serviciilor se concentrează și ele pe procesele de învățare care produc schimbare. Replicarea unor bune practici din cadrul BM, dar și din cadrul altor rețele de biblioteci aduc în prim-plan ceea ce învață bibliotecarii și modul în care cele învățate aduc schimbări la nivel individual, instituțional și, ulterior, la nivel social. Formatorii BM, dezvoltatori ai serviciilor au demonstrat că pot produce diverse servicii și știu să motiveze replicarea lor. Ne bucurăm că formatorii

CC au adus schimbare în oferta de servicii și în atelierelor de replicare. În cadrul Zilelor CC, replicarea serviciilor a fost pe agenda zilei, adunând circa 30 de bibliotecari dornici să se inspire din serviciile celor 6 biblioteci².

Exersarea formelor originale de instruire ne-a conectat mereu cu utilizatorii, de la care am reușit să aflăm cum văd ei biblioteca modernă, ce își doresc de la biblioteca lor din comunitate etc. Astfel, prin conectarea la resursele CC, Biblioteca Municipală a reușit să aplice experimente cu impact, care au avut un efect

¹ CV 2014 (Designul de bibliotecă); CV 2015 (Provocările bibliotecilor: cărțile electronice); CV 2016 (Joacă inteligent. Gaming la bibliotecă), CV 2017 (Chișinăul... ne surprinde); CV 2019 (În căutarea viitorului); CV 2020 (Construim comunități inteligente prin lectură); CV 2021 (Contribuția bibliotecii publice la valorificarea memoriei locale); CV 2022 (Biblioteca pentru seniori); CV 2023 (Cartea din interior și dintr-o parte: despre animațiile literare).

² Serviciul „Gătește cu accent polonez”, Maia Stati Șchiopu, formatoare (Biblioteca „Adam Mickiewicz”); Serviciul „EtnoBiblioteca”, meșter popular Olesea Enachi (Biblioteca Centrală); Serviciul „Жёлтый чайник”, Margarita Șcelcicova, formatoare (Biblioteca „M. Lomonosov”); Serviciul „Școala supraviețuirii cu succes”, Igor Fonnari, formator (Biblioteca „Ștefan cel Mare”); Serviciul „Viitoarea mea carieră”, Stela Tymofti, formatoare (Biblioteca „Târgu Mureș”); Serviciul „Povestea de Șabat” Ecaterina Luchianet, formatoare (Biblioteca „Ițic Mangher”); Serviciul „Micii antreprenori”, Tatiana Donțu, Svetlana Rotaru, formatoare (Biblioteca „Transilvania”); Serviciul „Știința pe înțelesul puștilor”, Ludmila Odobescu Bujor, formatoare (Biblioteca „Maria Drăgan”).

În cadrul CC, promovarea inovației pentru domeniul bibliotecilor a asigurat și o cultură a învățării pe tot parcursul vieții, iar această abordare ne-a permis să susținem dezvoltarea personală și profesională a formabililor în corespundere cu necesitățile de formare și aspirațiile acestora, în corelație cu standardele de calitate și competență profesională, precum și în conformitate cu politicile și strategiile în domeniu.

de schimbare: *Maratonul utilizatorilor*, *Campania #1Lib1Ref*, *Hackathonul Hack4BM*, *Târgul serviciilor*, *Taraba serviciilor*, *Vocea utilizatorilor* etc.

Consolidarea unui sistem de dezvoltare profesională a bibliotecarilor în cadrul unei instituții are nevoie de conexiuni, de exemple și bune practici care pot să inspire. Este vorba, în primul rând, despre vizite de documentare la bibliotecile din România (Biblioteca Metropolitană București, Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj, Biblioteca Județeană „Panait Istrati” Brăila, Biblioteca Județeană „George Barițiu” Brașov), despre participarea la conferințele organizate de asociațiile profesionale din România (Asociația Națională a Bibliotecarilor și Bibliotecilor Publice din România (ANBPR), Asociația Bibliotecarilor din România, Asociația Progres, Asociația Comunitățile Viitorului etc.), dar și din alte țări (Ucraina, Polonia). Formatorii noștri au participat la ateliere și sesiuni de formare oferite de organizații nonguvernamentale în Germania, Croația și Bulgaria. Recent, formatorii BM au participat la lucrările Școlii de Vară ASTRA, organizate de Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu.

Evaluarea constantă a activităților de formare profesională continuă este esențială pentru asigurarea calității și relevanței serviciilor oferite de bibliotecă personalului profesional angajat la BM „B.P. Hasdeu”. Prin intermediul evaluării, putem identifica și corecta lacunele, să ne adaptăm rapid la schimbările din domeniu și să ne asigurăm că bibliotecarii noștri sunt echipați cu cele mai recente cunoștințe și abilități. În ultimii 3 ani, evaluările necesităților de formare susținute de CC oferă oportunitatea de a măsura impactul direct al programelor de formare asupra performanțelor individuale și colective ale echipei. Aceasta permite identificarea punctelor forte, care pot fi consolidate, și a domeniilor care necesită îmbunătățiri suplimentare. Prin monitorizarea rezultatelor, putem adapta programele de formare pentru a răspunde mai bine nevoilor specifice ale bibliotecarilor și ale comunității în general.

Când colaborarea în echipă devine baza oricărei inițiative, este cu adevărat uimitor să vedem ce impact are aceasta asupra rezultatelor noastre. Echipa BM este mereu deschisă spre colaborări. Prin parteneriatele consolidate pe parcursul anilor, CC a reușit să-și extindă oferta, să devină mai atractiv, mai inovativ. Mizăm în continuare pe colaborare cu Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova, cu centrele naționale de formare profesională din cadrul

Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova și Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, cu Departamentul Comunicare și Teoria Informării din cadrul

Universității de Stat din Moldova, cu centrele regionale de formare (Biblioteca Publică Raională „Vasile Alecsandri”, Telenești; Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu”, Bălți; Biblioteca Publică Raională „Alexandru Donici”, Orhei; Biblioteca Publică Raională „Andrei Ciurunga”, Cahul; Biblioteca Publică Raională „Ion Ungureanu”, Căușeni; Biblioteca Publică Ceadâr-Lunga), cu bibliotecile

din instituțiile de învățământ cu statut de centru biblioteconomic, cu asociații din România și cu organizațiile nonguvernamentale care ne susțin și înțeleg rolul formării continue pentru bibliotecari.

Desigur, ne dorim să excelăm, să diversificăm oferta de instruire conform necesităților și tendințelor de dezvoltare a bibliotecilor publice, să extindem colaborarea cu alte centre de formare continuă, să fortificăm echipa de formatori și să promovăm mai intens formarea profesională pentru bibliotecari.

Credem în ceea ce facem și credem că după cei 10 ani de existență a Campusului competențelor putem menține ceea ce Programul Novateca și-a dorit să lase drept testament: facilitarea transformării bibliotecilor din Republica Moldova în instituții comunitare vibrante prin intermediul formării continue a bibliotecarilor.

Credem în ceea ce facem și credem că după cei 10 ani de existență a Campusului competențelor putem menține ceea ce Programul Novateca și-a dorit să lase drept testament: facilitarea transformării bibliotecilor din Republica Moldova în instituții comunitare vibrante prin intermediul formării continue a bibliotecarilor.

Referințe bibliografice

1. KULIKOVSKI, Lidia. *Biblioteca interactivă: 111 forme și metode de animație*. Ed. coord. de M. HARJEVSCHI. Chișinău: S.n., 2021. 321 p. ISBN 978-9975-3451-3-2.
2. *Raportul anual al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” 2023*. Online. Disponibil: https://hapes.hasdeu.md/bitstream/handle/123456789/496/RAPORT%20BM%202023_compressed.pdf?sequence=1&isAllowed=y [citat 28.03.2024].

EVOLUȚIE PRIN INSTRUIRE: EVALUAREA IMPACTULUI FORMĂRII PROFESIONALE CONTINUE A PERSONALULUI BIBLIOTECII MUNICIPALE „B.P. HASDEU”¹

*Nelly ȚURCAN, dr. hab., prof. univ.,
șef Campusul Competențelor*

Rezumat: Studiul evidențiază importanța dezvoltării profesionale continue în creșterea eficienței și a competențelor personalului Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Evaluarea constantă a activităților de formare este necesară pentru a menține calitatea serviciilor și a asigura adaptarea la nevoile utilizatorilor și la schimbările tehnologice. Modelul ADDIE (Analiză, Proiectare, Dezvoltare, Implementare, Evaluare) este utilizat de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” pentru a structura și eficientiza programele de formare profesională.

Pentru evaluarea activității Centrului de Formare Continuă pentru Bibliotecari al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” (Campusului Competențelor), a fost realizat un sondaj de opinie la care au participat 57 de bibliotecari și care au beneficiat de activități de instruire în anul 2023. Rezultatele cercetării arată că formarea continuă contribuie la îmbunătățirea competențelor profesionale, crearea unui mediu de lucru motivant și la adaptarea eficientă la schimbări. Campusul Competențelor al BM „B.P. Hasdeu” este apreciat pentru organizarea eficientă a formării profesionale și competența formatorilor, fiind considerat un factor important pentru succesul profesional al angajaților.

De asemenea, sondajul sugerează nevoia de diversificare a temelor abordate în programele de formare pentru a răspunde mai bine nevoilor specifice ale bibliotecarilor. Evaluarea continuă a impactului formării permite identificarea și corectarea lacunelor, consolidarea punctelor forte și adaptarea rapidă la noile cerințe. Acest proces demonstrează angajamentul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” față de excelență și inovare, menținând astfel un standard înalt de profesionalism și relevanță pentru comunitatea locală.

Cuvinte-cheie: evaluarea performanței, performanță profesională, dezvoltare profesională a bibliotecarilor, programe de dezvoltare profesională, Campusul Competențelor, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”.

Abstract: The study emphasizes the importance of continuous professional development in enhancing the efficiency and competence of the

¹ Comunicare susținută în cadrul Conferinței „Dezvoltarea profesională continuă – un deceniu de învățare și creștere” dedicat celor 10 ani de la fondarea Centrului de Formare Profesională pentru Bibliotecari „Campusul Competențelor”, 26-28 martie 2024.

staff at the “B.P. Hasdeu” Municipal Library. On-going evaluation of training activities is necessary to uphold service quality and to guarantee alignment with user needs and technological advancements. The ADDIE model (Analyse, Design, Develop, Implement, and Evaluate) is used by the “B.P. Hasdeu” Municipal Library to structure and enhance training programs.

In order to evaluate the activity of the Continuous Training Centre for Librarians at the “B.P. Hasdeu” Municipal Library (Campus of Competences), a survey was conducted among 57 librarians who participated in training activities in 2023. The results of the survey show that continuous development contributes to improving professional competencies, creating a motivating work environment, and effectively adapting to changes. The Campus of Competences at the “B.P. Hasdeu” Municipal Library is appreciated for the efficient organisation of professional training and the competence of the trainers, and is considered an important factor for the professional success of the employees.

The survey also suggests the need to diversify the topics covered in the training programmes to better meet the specific needs of librarians. Continuous evaluation of the training's impact allows for the identification and correction of gaps, reinforcement of strengths, and quick adaptation to new requirements. This process showcases the “B.P. Hasdeu” Municipal Library's dedication to excellence and innovation, thereby upholding a high standard of professionalism and relevance to the local community.

Keywords: performance assessment, professional performance, professional development of librarians, professional development programmes, Campus of Competences, “B.P. Hasdeu” Municipal Library.

Introducere

Evoluția, fie că vorbim despre cea personală sau profesională, este un proces dinamic și continuu. Aceasta nu poate avea loc în lipsa formării de competențe, instruirii și dezvoltării profesionale. În contextul bibliotecilor, acest aspect devine și mai relevant, având în vedere rolul bibliotecilor în facilitarea accesului la informație și educație. Fără un personal bine pregătit și în continuă dezvoltare, bibliotecile riscă să rămână în urmă în fața schimbărilor rapide tehnologice și ale nevoilor utilizatorilor.

Totodată, evaluarea constantă a activităților de formare profesională continuă are o mare însemnătate pentru asigurarea calității și relevanței serviciilor oferite de bibliotecă pentru personalul de specialitate angajat. Prin intermediul evaluării, putem identifica și corecta lacunele, să ne adaptăm rapid la schimbările din domeniu și să ne asigurăm că bibliotecarii sunt echipați cu cele mai recente cunoștințe și abilități.

Evaluarea oferă oportunitatea de a măsura impactul direct al programelor de formare asupra performanțelor individuale și colective ale echipei instituției. Aceasta permite identificarea punctelor forte care pot fi consolidate și a domeniilor care necesită îmbunătățiri suplimentare. Prin monitorizarea rezultatelor, putem adapta programele de formare pentru a răspunde mai bine nevoilor specifice ale bibliotecarilor și ale comunității în general.

De asemenea, evaluarea continuă demonstrează angajamentul bibliotecii față de excelență și inovare în serviciile oferite. Acest proces nu doar menține un standard înalt de profesionalism, ci și oferă oportunitatea de a iniția schimbări și îmbunătățiri constante, garantând astfel că biblioteca rămâne o resursă relevantă și indispensabilă pentru comunitatea locală.

Evaluarea impactului formării profesionale continue a bibliotecarilor

Rezultatele cercetărilor indică faptul că dezvoltarea profesională continuă are un impact pozitiv semnificativ asupra performanței profesionale a personalului de bibliotecă. Un studiu al personalului de la Biblioteca Universității Federale din Oye Ekiti din Nigeria a constatat că nivelul de performanță profesională a personalului de specialitate este ridicat, că există o relație pozitivă și semnificativă din punct de vedere statistic între dezvoltarea profesională a personalului de bibliotecă și performanța profesională a acestuia. Studiul a constatat că dezvoltarea profesională și programele de formare – cum ar fi consultanța, formarea internă, seminariile, formarea la locul de muncă și formarea cu ajutorul unui instructor – au un impact semnificativ asupra performanței profesionale a personalului de bibliotecă [7].

Autorii Jennifer Campbell-Meier și Anne Goulding au prezentat un cadru pentru evaluarea dezvoltării profesionale continue a bibliotecarilor bazat pe modelul lui Guskey, care explorează modul în care dezvoltarea profesională continuă poate conduce la schimbări în cunoștințele, abilitățile și atitudinile bibliotecarilor și, în cele din urmă, la un impact asupra serviciilor de bibliotecă și a rezultatelor pentru utilizatori [1]. Studiul subliniază importanța sprijinului organizațional și a transferului învățării de la programele de dezvoltare profesională continuă la locul de muncă.

Un alt studiu privind dezvoltarea profesională continuă pentru profesioniștii din biblioteci a subliniat rolul comitetelor

de dezvoltare a personalului în motivarea, sprijinirea și oferirea de oportunități educaționale pentru personalul bibliotecii. Dezvoltarea profesională continuă eficientă a fost considerată importantă pentru îmbunătățirea serviciilor de bibliotecă și pentru satisfacerea nevoilor utilizatorilor [3].

Dezvoltarea profesională continuă a bibliotecarilor este extrem de importantă pentru menținerea competențelor profesionale în vederea furnizării de servicii de bibliotecă de calitate. Acest lucru este deosebit de important în contextul schimbărilor rapide din mediul digital. Prin urmare, mai multe studii au urmărit să exploreze opiniile și experiențele bibliotecarilor cu privire la dezvoltarea profesională continuă. Astfel, participanții la studiul desfășurat în bibliotecile din universitățile publice din Uganda au recomandat creșterea gradului de conștientizare cu privire la dezvoltarea profesională continuă, angajamentul personal față de dezvoltarea profesională continuă și dezvoltarea profesională continuă obligatorie. Studiul a concluzionat că ar trebui elaborate documente de reglementare adecvate pentru a consolida planificarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea dezvoltării profesionale continue a bibliotecarilor [6].

Potrivit unui studiu recent, managerii resurselor umane au observat că formarea profesională, dezvoltarea și instruirea au un impact pozitiv asupra productivității muncii, dezvoltării culturii companiei, dezvoltării organizaționale și atragerii de noi angajați. În același timp, formarea profesională a contribuit și la fidelizarea angajaților. Aproximativ 76% dintre angajați au declarat că este mai probabil să rămână într-o organizație care oferă formare. În mod similar, 86% dintre angajatori au considerat că formarea a contribuit la fidelizarea angajaților. Pe lângă menținerea angajaților, aproximativ 82% dintre aceștia au considerat că formarea a contribuit la dezvoltarea lor profesională, iar 80% au considerat că le-a îmbunătățit productivitatea. Aproximativ 75% au afirmat că formarea i-a ajutat în ceea ce privește implicarea la locul de muncă și satisfacția profesională. Aproximativ 66% au afirmat că i-a ajutat să rămână loiali companiei lor [4].

Dezvoltarea profesională continuă are un impact pozitiv asupra personalului de bibliotecă prin abordarea schimbărilor tehnologice, prin oferirea diverselor căi de dezvoltare și prin îmbunătățirea meta-competențelor, cum ar fi mentoratul și reflecția în practica bibliotecilor lor [2].

În general, studiile indică faptul că programele de dezvoltare profesională continuă bine concepute și susținute pot îmbunătăți semnificativ performanța profesională și furnizarea de servicii de către personalul bibliotecii.

Dezvoltarea profesională continuă are un impact pozitiv asupra personalului de bibliotecă prin abordarea schimbărilor tehnologice, prin oferirea diverselor căi de dezvoltare și prin îmbunătățirea meta-competențelor, cum ar fi mentoratul și reflecția în practica bibliotecilor lor.

Angajamentul organizațional, transferul învățării și formarea specifică în domenii de competență-cheie sunt factori importanți pentru maximizarea impactului dezvoltării profesionale continue.

Formarea profesională continuă a personalului bibliotecilor este primordială pentru a asigura calitatea serviciilor și a îmbunătăți rezultate-

le instituției. Evaluarea impactului acestor programe de formare este importantă pentru a identifica zonele de îmbunătățire și a demonstra valoarea investiției în dezvoltarea resurselor umane. Principalele aspecte de evaluat în urma implementării programelor de formare profesională continuă a personalului bibliotecii includ:

- Îmbunătățirea competențelor și abilităților practice ale angajaților. Evaluarea ar trebui să analizeze în ce măsură participanții și-au dezvoltat cunoștințele și abilitățile necesare pentru a-și îndeplini mai eficient sarcinile.
- Creșterea calității serviciilor oferite utilizatorilor. Indicatorii-cheie ar putea include satisfacția utilizatorilor, eficiența proceselor de lucru și îmbunătățirea rezultatelor obținute.
- Impactul asupra performanței și productivității angajaților. Evaluarea ar trebui să urmărească indicatori precum creșterea productivității, reducerea erorilor, îmbunătățirea gestionării timpului.
- Transferul cunoștințelor și abilităților dobândite în activitatea curentă. Este important să se analizeze în ce măsură participanții la programe aplică efectiv în practică ceea ce au învățat.
- Evoluția în carieră a personalului și impactul asupra dezvoltării instituționale. Evaluarea ar trebui să urmărească promovările, asumarea de noi responsabilități și contribuția la îmbunătățirea activității bibliotecii.

Formarea profesională continuă la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

Dezvoltarea profesională influențează direct asupra impactului și vizibilității instituției – lucru valabil și pentru Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” (BM). Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” este recunoscută ca o „instituție care învață”, iar competențele pe care le dezvoltă la angajații săi contribuie la:

- *Creșterea competențelor.* Formarea continuă îmbunătățește eficiența și competențele personalului BM.
- *Creează un mediu de lucru motivant.* Formarea continuă demonstrează angajamentul instituției față de dezvoltarea personalului BM.
- *Adaptarea la schimbare.* Personalul BM bine format poate aborda schimbările și provocările cu încredere.
- *Îmbunătățirea calității serviciilor.* Personalul format oferă servicii de calitate superioară comunității chișinăuene și utilizatorilor bibliotecii.

În acest sens, Campusul Competențelor al BM se ghidează de modelul care se numește *ADDIE (Analiză – Proiectare – Dezvoltare – Implementare – Evaluare)*. Acest acronim provine din limba engleză: *Analyse, Design, Develop, Implement, Evaluate*. Modelul *ADDIE (Figura 1)* este un instrument de proiectare instrucțională care poate ajuta profesioniștii din domeniul formării profesionale continue să creeze, să organizeze și să raționalizeze programe eficiente de învățare și dezvoltare în cadrul organizației lor [11].

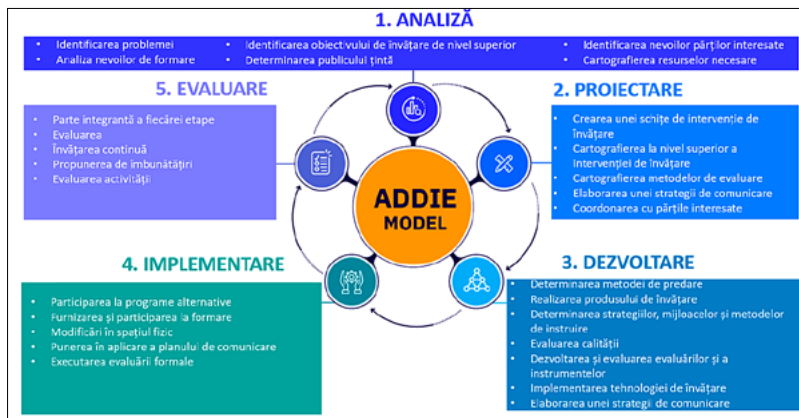

Fig. 1. Modelul ADDIE

Sursa: VAN VULPEN, Erik [11].

Una dintre etapele principale și importante în cadrul acestui model este *Evaluarea*. Trebuie să menționăm că *Evaluarea* este prezentă în toate cele cinci etape, în fiecare pas pe care îl realizăm: atunci când concepem/studiem nevoile, identificăm grupul de bibliotecari care urmează să fie instruiți, elaborăm curricula și conținutul cursului, implementăm și ajungem la finalul procesului de instruire, când evaluăm.

Campusul Competențelor în permanență studiază atât nevoile de formare profesională, cât și impactul acelor instruirii și formări care sunt oferite comunității profesionale. Pe parcursul ultimului deceniu, la BM au fost realizate câteva studii ample referitoare la acest aspect.

Primul studiu a fost realizat la nivel național, în anul 2016, de către Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova. O bună parte dintre angajații BM au participat la acest sondaj care a arătat că participarea bibliotecarilor la programele de formare continuă este determinată de nevoia de a căpăta noi competențe profesionale și de dorința de a dezvolta competențe utile în plan profesional. Aceasta permite bibliotecarilor să-și asigure un anumit succes în activitatea profesională și să dezvolte o carieră în biblioteconomie [8; 9].

Celelalte trei studii au fost realizate nemijlocit în cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Este vorba de studiul *Evaluarea activității și percepției profesionale a Centrului Național de Excelență Profesională pentru Bibliotecari*, realizat la 5 ani de la fondarea Centrului, în anul 2018. Acest studiu a confirmat că „BM a depus eforturi considerabile, specifice și susținute pentru a-și construi un sistem, al ei, de învățare” [5]. Următorul studiu, realizat în anul 2020, s-a axat pe cercetarea nevoilor de formare profesională a personalului de specialitate de la BM. Opiniile și sugestiile respondenților exprimate în sondaj au fost necesare pentru elaborarea și implementarea programelor relevante de formare profesională continuă în cadrul BM, precum și pentru elaborarea curriculumului integrat pentru cele 6 module de formare profesională: Resursele informaționale ale bibliotecii, Servicii pentru utilizatori, Tehnologii informaționale, Învățare/cercetare/comunicare, Management de bibliotecă / Administrare, Bazele biblioteconomiei [10]. Ultimul studiu a fost realizat în ianuarie 2024, fiind axat pe evaluarea activităților de formare profesională continuă la BM.

Evaluarea formării profesionale continue la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

Evaluarea formării profesionale continue este un proces care permite Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” să realizeze mai multe obiective. În primul rând, aceasta permite măsurarea eficacității programelor de formare, evaluând dacă acestea își ating scopurile și dacă personalul dobândește competențele necesare. De asemenea, evaluarea ajută la identificarea nevoilor specifice de formare ale angajaților, astfel încât viitoarele programe să fie adaptate corespunzător. În plus, feedback-ul colectat de la personal în cadrul evaluării poate fi folosit pentru a îmbunătăți calitatea programelor de formare continuă. Nu în ultimul rând, evaluarea poate demonstra valoarea formării profesionale continue, evidențiind impactul pozitiv asupra performanței angajaților și a bibliotecii în ansamblu.

În acest scop, în perioada 2-18 ianuarie 2024 a fost realizat un sondaj de opinie privind evaluarea activității de formare profesională continuă a personalului din cadrul BM „B.P. Hasdeu”.

La sondaj au participat 57 de persoane, ceea ce constituie 28% din cei care au participat la activități de instruire (205 persoane) în anul 2023. În calitate de instrument de colectare a datelor a fost utilizat un chestionar online, elaborat pe baza formularelor Google: <https://forms.gle/A9ciBfueMia9WrfD8>.

Profilul respondenților relevă că majoritatea acestora au experiență profesională mai mare de 5 ani (45 de persoane). De

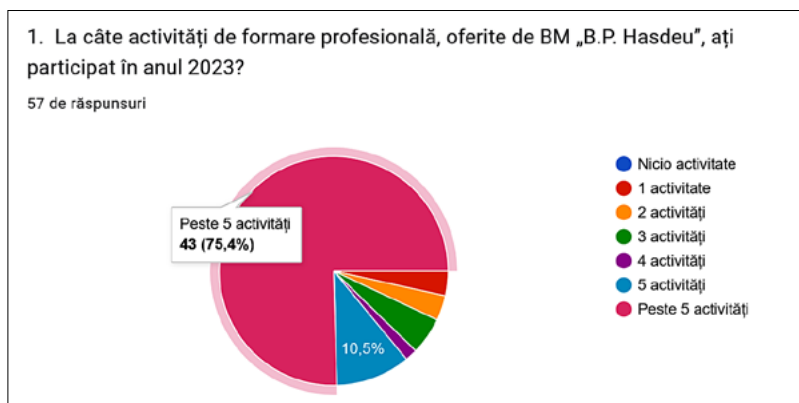

Fig. 2. Numărul activităților de formare profesională, oferite de BM „B.P. Hasdeu”, la care au participat angajații BM în anul 2023

asemenea, 26 de respondenți au vârstă sub 45 de ani, 32 de persoane ocupă funcții de execuție, 23 de persoane au studii de specialitate (superioare și profesional-tehnice), iar 53 de persoane dețin o anumită categoria de calificare profesională.

Din cei 57 de respondenți, 49 de persoane au participat la 5 și mai multe activități de formare profesională (Figura 2).

Circa jumătate din respondenți au indicat că au participat la activități de instruire legate de lectură (*Etapele de realizare a unui program de lectură eficient, Lectura în afara cutiei, Cum creăm și organizăm servicii de lectură, Cluburi și ateliere de lectură*

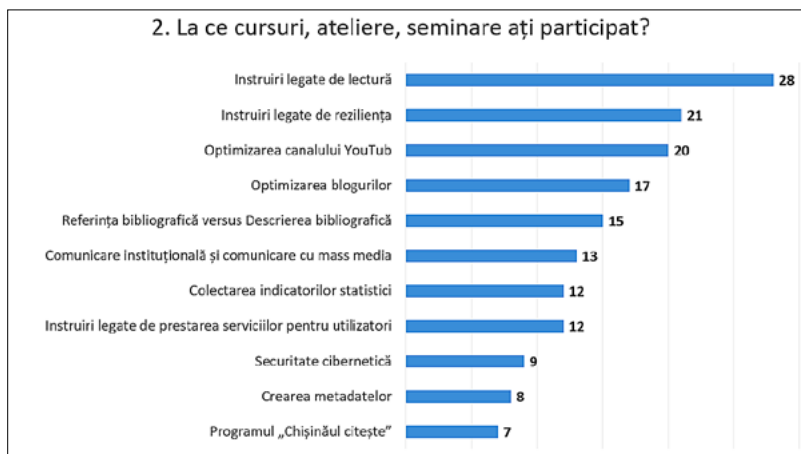

Fig. 3. Tematica instruirilor la care au participat angajații BM în anul 2023

la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, Reziliența prin lectură și prin ludicul creației), precum și instruire legate de subiectul rezilienței (*Reziliența prin lectură, Reziliența în literatură, Reziliența profesională*). Alte subiecte de instruire la care au participat o mare parte dintre respondenții sunt: *Optimizarea canalului YouTube, Referința bibliografică versus Descrierea bibliografică, Optimizarea blogurilor, Comunicarea instituțională / Comunicare cu mass media, Cum creăm și organizăm serviciile de lectură / Servicii moderne pentru bibliotecari moderni, Colectarea indicatorilor statistici* etc. (Figura 3).

Mai mult de jumătate dintre respondenți au remarcat că activitățile de formare profesională au răspuns așteptărilor formabililor în mare măsură, iar circa o treime din respondenți consideră că activitățile de formare continuă au răspuns așteptărilor în foarte mare măsură (Figura 4).

Aspectele pozitive menționate de participanți cu privire la instruirile oferite în anul 2023 au fost:

- *învățăm ceva nou și practic pentru a ne dezvolta profesional, este folositor și pentru serviciu;*
- *sunt benefice pentru bibliotecari, deoarece dezvoltă profesional;*
- *orice experiență nouă este un avantaj în plan profesional;*
- *datorită acestor instruirii sporește eficacitatea proceselor de muncă;*
- *de fiecare dată învățăm lucruri noi;*
- *pentru mine orice informație primită e foarte necesară și utilă;*
- *instruirile au fost bine structurate, pregătite la un nivel înalt și au oferit multă informație utilă care ulterior a fost aplicată în practică.*

Totodată, respondenții au remarcat că participarea la activitățile de instruire au contribuit la creșterea competențelor profesionale. Bibliotecarii BM susțin că: „Am devenit mai competitiv”, „Datorită acestor instruirii sporește eficacitatea proceselor de muncă”, „Instruirile au fost bine structurate, pregătite la un nivel înalt și au oferit multă informație utilă care ulterior a fost aplicată în practică”, „Elementele noi pe care le învățăm în cadrul instruirilor ne ajută la elaborarea produselor de bibliotecă, stimulează creativitatea”, „Este foarte reușită diversitatea modalităților de instruire”.

De rând cu aprecierea pozitivă, respondenții au remarcat anumite aspecte negative sau sugestii pentru îmbunătățire, cum ar fi: „Unele sesiuni sunt prea lungi și trebuie să fie mai interactive”, „Instruirile au fost pe măsura așteptărilor, dar e nevoie de o abordare

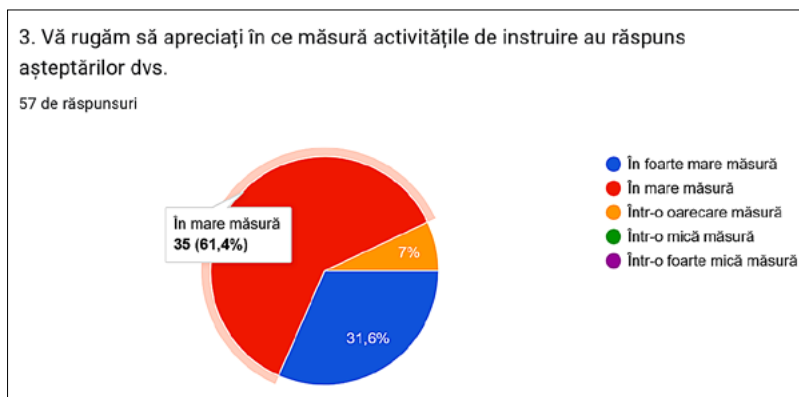

Fig. 4. Opinia privind așteptările referitoare la activitățile de formare profesională

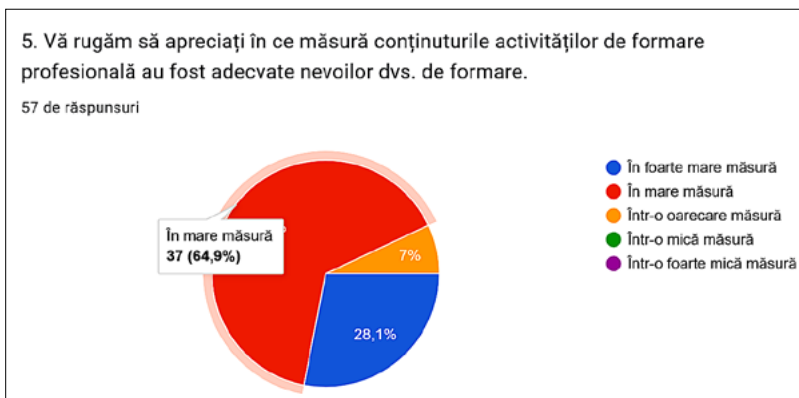

Fig. 5. Opinia privind corespunderea conținuturilor activităților educaționale nevoilor de formare profesională

mai inovativă”, „Unele detalii au rămas incerte”, „La unele instruirii mă așteptam să primesc o instruire mai calitativă, să fie dinamice”.

Atragem atenția că opinia respondenților privind concordanța dintre necesitățile de formare profesională și conținutul activităților educaționale a fost apreciată similar. Circa două treimi din participanții (37 persoane) au menționat că tematica activităților de formare profesională a fost adecvată nevoilor de formare în mare măsură, iar 16 persoane au indicat că subiectele de instruire au corespuns într-o măsură foarte mare nevoilor de formare profesională (Figura 5).

Analiza comparativă a răspunsurilor la întrebarea 3: „Vă rugăm să apreciați în ce măsură activitățile de instruire au răspuns așteptărilor dvs.” și la întrebarea 5: „Vă rugăm să apreciați în ce măsură conținuturile activităților de formare profesională au fost adecvate nevoilor dvs. de formare” sugerează că ambele întrebări au un număr mare de răspunsuri „În mare măsură” și „În foarte mare măsură”, indicând un nivel ridicat de satisfacție generală (Figura 6).

„În mare măsură” este cel mai frecvent răspuns pentru ambele întrebări, sugerând că majoritatea participanților consideră că atât activitățile de instruire, cât și conținuturile sunt destul de adecvate și răspund așteptărilor lor. Astfel, răspunsurile la ambele întrebări reflectă o apreciere pozitivă a activităților și conținuturilor de instruire, cu o tendință pronunțată spre „În mare măsură” și „În foarte mare măsură”.

Satisfacția privind prestața/competența formatorilor de la BM „B.P. Hasdeu” a fost apreciată la nivel înalt (Figura 7). Doar un participant la sondaj a menționat că este satisfăcut de prestața

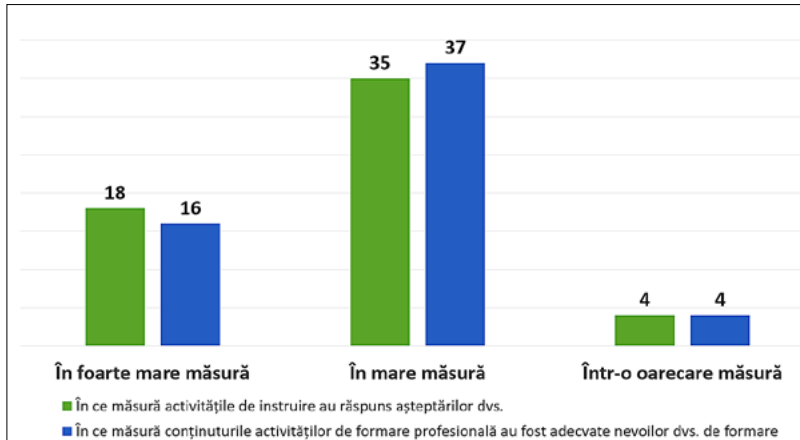

Fig. 6. Compararea gradului de satisfacție a participanților privind instruirea și conținuturile formării profesionale

formatorilor într-o măsură mică, dar, totodată, recunoaște că datorită participării la instruirii „A crescut nivelul de competențe profesionale”.

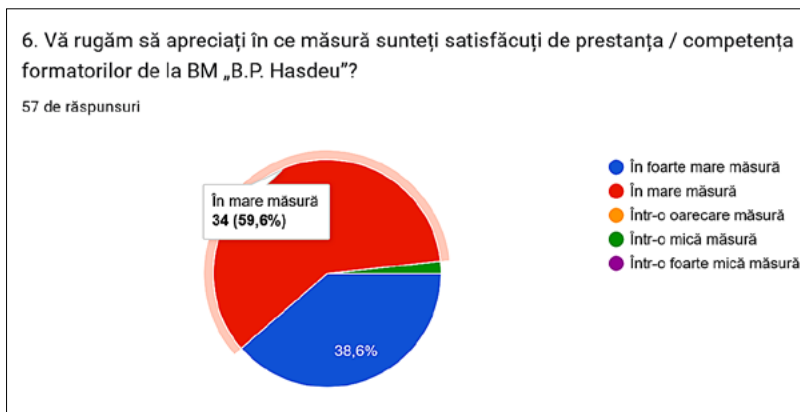

Fig. 7. Opinia privind satisfacția de prestața formatorilor

Respondenții au apreciat prestața tuturor formatorilor, evidențiind unii dintre aceștia, cum ar fi: Gabriela Bulduma, Tatiana Coșeri, Mariana Harjevschi, Lidia Kulikovski, Constantin Marin, Ludmila Pânzari ș.a. Nominalizarea formatorilor a depins de activitățile la care au participat respondenții. Totodată, a fost specificat: „Nu vreau să dau nume. La BM sunt cei mai buni formatori!”, „De fapt, la atelierle care am participat, în mare parte i-am avut ca formatori pe: Ludmila Pânzari, Mariana Harjevschi, Maria Pilchin”.

Analiza răspunsurilor ne-a permis să identificăm activitățile de instruire care au fost cel mai des apreciate de participanți (Tabelul 1).

Tabelul 1. Activitățile de instruire frecvent apreciate

Activități de instruire	Frecvența
Optimizarea canalului YouTube	15
Optimizarea blogurilor	14
Sesiuni de informare privind Biblioteca Digitală	10
Referința bibliografică versus Descrierea bibliografică	9
Crearea metadatelor și prelucrarea fișierelor scanate	8
Comunicare instituțională și comunicarea cu mass media	7
Susținerea prezentărilor în formatul Pecha Kucha	7
Colectarea indicatorilor statistici	7
Servicii moderne pentru bibliotecari moderni	7
Reziliența prin lectură și prin ludicul creației	6
Securitate cibernetică	5

Motivele pentru care aceste activități de instruire au fost evidențiate sunt diverse. Printre acestea se numără necesitatea de a actualiza constant cunoștințele și competențele profesionale în contextul unei activități în continuă schimbare, dorința de a îmbunătăți performanțele individuale și ale bibliotecii, precum și importanța dezvoltării personale și profesionale continue pentru a rămâne competitiv și relevant în domeniul. De asemenea, aceste motive se referă la:

- posibilitatea de aplicare imediată în activitatea practică a competențelor dobândite (de ex: *pentru optimizarea canalului YouTube sau optimizarea blogului; folosirea informațiilor despre crearea metadatelor în activitatea zilnică; indicatorii statistici colectați pot ajuta la îmbunătățirea serviciilor oferite, m-au ajutat să înțeleg care e structura unui comunicat ș.a.*);
- calitatea predării (de ex.: *instructorii au prezentat informațiile într-un mod clar și accesibil; formatorii au fost foarte bine pregătiți și informați; competențele dobândite ne-au ajutat să îmbunătățim serviciile oferite etc.*);
- identificarea caracteristicilor activităților apreciate (de ex.: *instruirile au fost bine structurate; exercițiile practice au fost de mare ajutor; activitățile au fost utile în efectuarea analizei,*

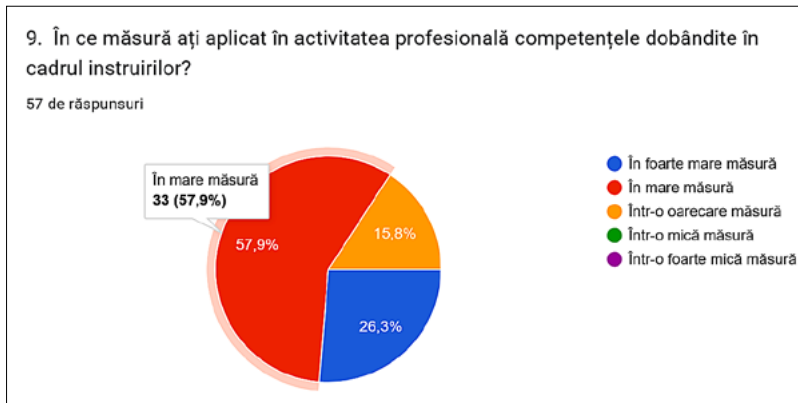

Fig. 8. Opinia privind aplicarea competențelor dobândite în activitatea practică

statisticii, evaluării; activitățile au fost interesante și utile pentru a mă dezvolta personal și profesional; resursele oferite au fost foarte detaliate și relevante ș.a.).

Toți respondenții au evidențiat că au aplicat în activitatea profesională competențele formate în cadrul activităților de instruire la care au participat (Figura 8). Majoritatea dintre cei care au răspuns la chestionar au remarcat că au aplicat competențele dobândite în cadrul instruirilor în mare și foarte mare măsură.

În general, respondenții sunt satisfăcuți de oferta educațională a Campusului Competențelor (Figura 9).

Respondenții au avut o varietate de opinii privind oferta educațională a Campusului Competențelor. Astfel, putem identifica o serie de puncte forte, cum ar fi:

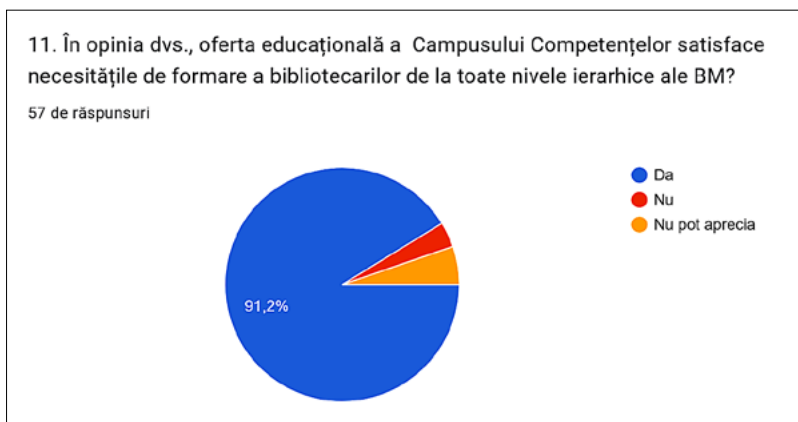

Fig. 9. Opinia privind oferta educațională

- oferta educațională acoperă o gamă largă de teme relevante pentru bibliotecarii BM;
- cursurile sunt adaptate diferitor nivele de pregătire și funcții din cadrul bibliotecii – de la bibliotecari fără experiență până la manageri funcționali;
- temele includ gestionarea resurselor informaționale, abilități tehnologice, comunicare și leadership etc.
- mulți respondenți consideră că oferta educațională satisface necesitățile de formare profesională;
- participanții au menționat că programele sunt utile și aplicabile în activitatea lor profesională;
- instruirile sunt organizate conform cerințelor și necesităților bibliotecarilor;
- participanții apreciază profesionalismul și disponibilitatea formatorilor;
- cursurile ajută la acumularea de noi cunoștințe și experiențe care sunt aplicate în activitatea practică;
- instruirile contribuie la creșterea profesionalismului și performanței bibliotecarilor.

Totodată, au fost notate aspecte care necesită îmbunătățiri:

- *Nevoia de diversificare și adaptabilitate*: există solicitări pentru teme mai diverse și adaptate diferitelor nivele de pregătire; unii respondenți sugerează că oferta ar putea fi mai creativă, dinamică și competitivă.
- *Cursuri pentru bibliotecarii din secții*: un respondent a menționat lipsa ofertelor educaționale specifice pentru bibliotecarii din secții.
- *Formare de bază și avansată*: este sugerată organizarea de cursuri de bază pentru bibliotecari începători, urmate de cursuri avansate.

Iată câteva opinii ale participanților la sondaj:

- „E nevoie de teme pentru diferite categorii de formabili – cu/fără experiență, bibliotecari, bibliografi, manageri etc.”;
- „Mai multe instruirii, vă rugăm”;
- „Adaptabilitate la tehnologie, abilități de comunicare; cursuri de dezvoltare profesională”;
- „Cred că ar trebui niște instruirii mai de bază pentru formarea bibliotecarilor, apoi de trecut la cele avansate”;
- „Programul este elaborat în conformitate cu necesitățile bibliotecarilor”;

- „Da, dar poate fi și mai creativă, dinamică, competitivă”;
- „Pentru bibliotecarii din secții nu sunt propuse oferte educaționale”;
- „Consider că oferta educațională a Campusului Competențelor se evidențiază prin diversitatea și relevanța conținutului său, acoperind cuprinzător nevoile de formare ale bibliotecarilor de la toate nivelele ierarhice ale Bibliotecii Municipale. Cursurile specializate explorează aspecte esențiale precum gestionarea eficientă a colecțiilor, adaptarea la tehnologiile noi, promovarea serviciilor bibliotecii și dezvoltarea abilităților de conducere, asigurând o pregătire adecvată pentru toți bibliotecarii. În plus, oferta educațională integrează module dedicate adaptării serviciilor bibliotecare la prioritățile anuale, oferind bibliotecarilor cunoștințe actualizate și instrumente practice pentru eficientizarea și personalizarea serviciilor în concordanță cu schimbările din comunitate și prioritățile bibliotecii. Astfel, contribuie la creșterea competențelor și eficienței, consolidând în același timp relevanța și adaptabilitatea continuă a Bibliotecii Municipale în fața schimbărilor din mediul înconjurător”.

În general, activitatea Campusului Competențelor a fost apreciată la un nivel destul de înalt (*Figura 10*). Pentru a analiza datele privind aprecierea activității Campusului Competențelor pe o scală de la 1 la 10, a fost calculată media ponderată a scorurilor oferite de respondenți. Media ponderată a evaluărilor pentru activitatea Campusului Competențelor este aproximativ „9,18”, indicând o apreciere foarte bună spre excelentă a activității Campusului.

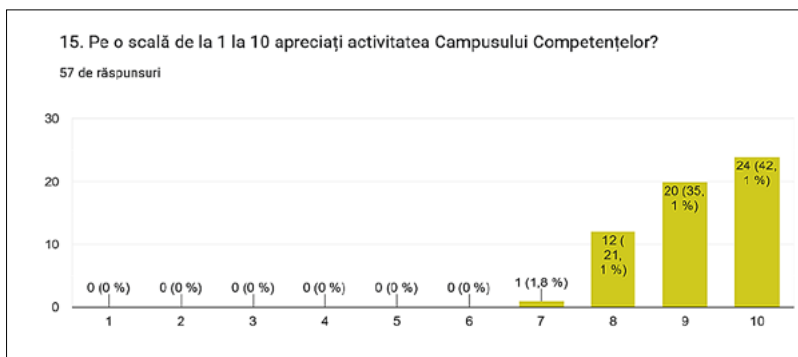

Fig. 10. Opinia privind activitatea Campusului Competențelor

Nota „10” (42,1%) este cea mai frecventă, urmată de nota „9” (35,1%), ceea ce sugerează că majoritatea respondenților consideră activitatea Campusului Competențelor ca fiind excelentă. Nota „8” (21,1%) este, de asemenea, destul de frecventă, indicând o evaluare foarte bună. Nota „7” (1,8%) este semnificativ mai mică, ceea ce arată că doar o minoritate foarte mică a avut o opinie puțin mai critică, dar totuși pozitivă. Astfel, aceasta indică o evaluare foarte pozitivă a activității Campusului, sugerând că participanții sunt în general foarte mulțumiți de experiența lor.

În calitate de *argumente pentru punctajul acordat*, respondenții au menționat următoarele:

- „Apreciez foarte mult eforturile Campusului Competențelor în formarea personalului”;
- „Este o echipă minunată”;
- „Îmi place atmosfera acolo”;
- „Datorită formatorilor competenți și instruiți, am primit cunoștințe și abilități utile pentru lucrul de zi cu zi”;
- „Activitățile sunt organizate foarte bine, dar trebuie să fie introduse mai multe teme interesante pentru bibliotecari”;
- „Am acordat nota maximă, recunoscând efortul aparte dedicat organizării programelor de instruire. Aprecierea mea se datorează și efortului dublu depus de formatori pentru a planifica și sistematiza informația, asigurându-se că aceasta ajunge să primească feedbackul necesar”;
- „Activitatea Campusului a fost bună, dar tot timpul este loc pentru ceva și mai bun și eficient”.

În anticiparea unor propuneri privind formatul instruirilor, chestionarul a inclus o întrebare despre formatele utilizate în instruirile oferite de BM „B.P. Hasdeu”. Din analiza datelor putem extrage câteva concluzii generale despre preferințele privind formatele de instruire la BM „B.P. Hasdeu” (*Tabelul 2*).

Tabelul 2. Opiniile respondenților privind formatele de instruire aplicate în cadrul instruirilor de la BM „B.P. Hasdeu”

Format	Constatare
Instruire față în față la Campusul Competențelor	Majoritatea respondenților preferă acest format pentru diverse teme și subiecte. Acest format este cel mai apreciat și se află în topul preferințelor, cu foarte puține persoane care nu îl preferă deloc.

Format	Constatare
Instruire față în față la filialele BM	Similar cu instruirea la Campusul Competențelor, acest format este foarte preferat. Există o tendință pozitivă, cu mulți respondenți preferând acest format; dar există și o proporție notabilă care îl preferă doar pentru anumite teme/subiecte.
Webinare	Acest format are o apreciere moderată. Mulți respondenți îl preferă pentru anumite teme/subiecte sau într-o oarecare măsură. Există și un număr considerabil de persoane care nu preferă deloc acest format.
Instruiri mixte (online și offline)	Acest format este apreciat de o bună parte din respondenți, în special pentru anumite teme/subiecte. Un număr semnificativ de respondenți preferă acest format într-o oarecare măsură. Totuși, există și respondenți care nu preferă deloc acest format.

În sondaj, participanții au fost invitați să se expună cu privire la aspecte pe care le-au apreciat cel mai mult în cadrul programelor de instruire de la Campusul Competențelor, precum și acele aspecte care necesită îmbunătățiri pentru a spori calitatea acestor programe în viitor. *Tabelul 3* oferă o imagine generalizată asupra opiniilor respondenților privind aspectele apreciate în programele de instruire și sugestiile pentru îmbunătățirea acestora. Analiza răspunsurilor dezvăluie câteva teme majore care reflectă atât punctele forte, cât și domeniile ce necesită ameliorare.

Tabelul 3. Opiniile respondenților privind apreciate în programele de instruire, care au fost apreciate și care ar trebui îmbunătățite

Aspectele apreciate	Aspectele ce ar trebui îmbunătățite
Profesionalismul formatorilor. Competența și modul profesionist de predare al formatorilor.	Diversificarea formatorilor și a tematicilor. Invitarea specialiștilor din diverse domenii și abordarea unor teme noi și actuale.

Aspectele apreciate	Aspectele ce ar trebui îmbunătățite
Ambianța și atmosfera plăcută. Un mediu prietenos și relaxat, care contribuie la o experiență pozitivă de învățare.	Limitarea numărului de participanți. Organizarea instruirilor în grupuri mici pentru a permite o implicare mai activă și o atenție personalizată.
Actualitatea și relevanța tematicilor. Temele abordate sunt moderne și utile pentru activitatea profesională.	Organizarea și programarea eficientă. Planificarea instruirilor la ore convenabile și comunicarea programului cu suficient timp înainte. Utilizarea sălilor mai mari și asigurarea confortului participanților.
Metodele interactive de predare. Utilizarea metodelor inovative și participative în procesul de instruire.	Inovația în metodologie și tehnologie. Utilizarea tablelor interactive și implementarea unor platforme de instruire avansate.
Implicarea practică. Combinarea teoriei cu practica, oferind participanților posibilitatea de a aplica imediat cunoștințele dobândite.	Echilibrul între teorie și practică. Accent pe aspectele practice ale instruirii, care să fie aplicabile în activitatea zilnică.
Feedback constructiv. Oferirea de feedback în mod continuu și constructiv, care ajută la îmbunătățirea performanțelor.	Feedback și evaluare continuă. Implementarea unor mecanisme de feedback și evaluare continuă pentru a adapta și îmbunătăți constant programele.
Resurse educaționale avansate. Utilizarea materialelor și resurselor moderne pentru a sprijini procesul de învățare.	Îmbunătățirea suportului informativ. Oferirea unui suport informativ clar, accesibil și în format digital (classroom).
Organizarea eficientă. Programele sunt bine structurate și anunțate în timp util, facilitând participarea.	Flexibilitate și adaptabilitate. Adaptarea materialelor pentru a fi disponibile și în alte limbi, precum și în formate accesibile.
Mentorat și colaborare. Oportunitatea de a beneficia de mentorat și de a colabora cu alți participanți.	Colaborare și parteneriate. Crearea de parteneriate cu alte instituții pentru a oferi stagii de practică și experiențe autentice.
Varietatea subiectelor. Abordarea unei game largi de subiecte care acoperă nevoile diverse ale participanților.	Implicarea participanților. Încurajarea unei participări mai active și oferirea oportunităților de diseminare a cunoștințelor dobândite.

Comparând aspectele apreciate cu cele ce necesită îmbunătățire, se observă că multe dintre punctele forte identificate au corespondente directe în sugestiile de îmbunătățire. De exemplu, profesionalismul formatorilor este foarte apreciat, dar există și o cerință pentru diversificarea acestora și introducerea de noi

tematici. Mediul prietenos și relaxat este apreciat, însă se sugerează îmbunătățiri în organizarea și programarea sesiunilor pentru a asigura un confort optim.

Echilibrul între teorie și practică este valoros, iar implicarea practică este un punct forte, dar este subliniată necesitatea unor metode mai inovative și interactive. Actualitatea tematicilor este apreciată, însă participanții cer o continuă actualizare și diversificare a subiectelor. În ceea ce privește resursele educaționale, utilizarea acestora este bine primită, dar există un apel pentru implementarea unor tehnologii și platforme mai avansate.

Feedback-ul constructiv este văzut ca esențial, iar necesitatea unui mecanism de feedback continuu subliniază importanța adaptării constante a programelor. Limitarea numărului de participanți este apreciată pentru implicarea mai activă, dar se propune organizarea de grupuri mici pentru o atenție mai personalizată. Colaborarea și parteneriatele sunt recunoscute ca benefice, dar se sugerează o extindere a acestor oportunități pentru a include mentorat și colaborări mai strânse.

În calitate de *sugestii și direcții de îmbunătățire*, respondenții au menționat următoarele:

- „În linii generale, suntem mulțumiți, beneficiind de oportunități de formare continuă, aspect ce ne conferă un avantaj comparativ cu alte instituții. Esențiale sunt aspectele de design al Campusului: amenajarea spațiului, mobilier adecvat sau amenajat coerent (sunt incomode instruirile pe scaune și scrierea pe brațe), izolare fonică și integrarea tehnologiilor moderne pentru a asigura un mediu propice învățării”;
- „Spațiu mic pentru activități practice”;
- „Consider că pentru o mai bună activitate este necesar să fie invitați și experți de talie internațională”;
- „Pauza de cafea, moderatori diferiți, implicarea participanților”;
- „Calitatea depinde și de organizare. Deci, atunci când sunt prea insistente instruirile, iar noi suntem supraîncărcați, performanța nu-și mai are loc; când suntem prea alinați, tot nu e bine! Deci – echilibru în toate!”;
- „Numărul limitat de persoane; maxim 10 persoane”;
- „Selectarea timpului instruirii convenabil pentru toți; de creat un speed-sheet cu preferințe; posibilitatea de a veni cu idei de teme pentru anumite sesiuni”;

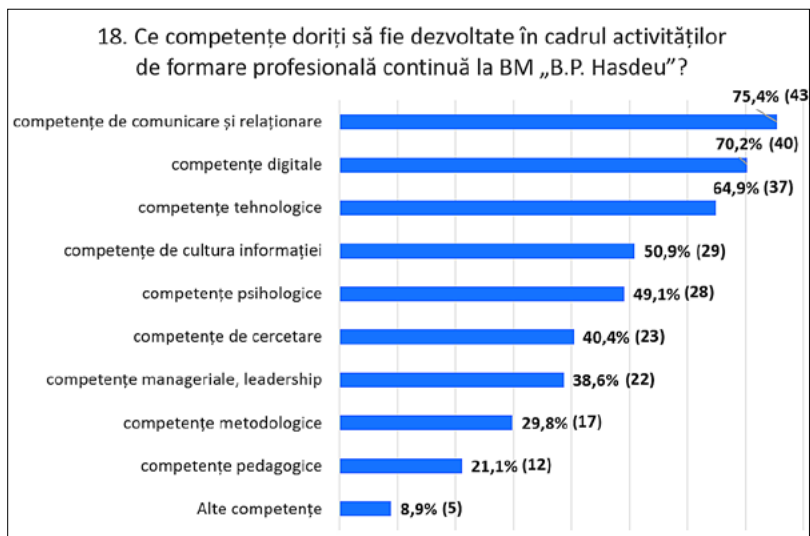

Fig. 15. Opinia respondenților privind competențe pe care ar dori să le dezvolte în cadrul activităților de formare profesională continuă la BM „B.P. Hasdeu”

- „Invitarea specialiștilor din diferite domenii utile activității, nu doar din biblioteconomie”;
- „Evaluare continuă a programelor de instruire; inovare în metodologia de instruire, tehnologii și platforme de instruire avansate; colaborare cu experți din diverse domenii”.

În sondaj au fost adresate întrebări legate de necesitățile de formare profesională. Respondenții au indicat că activitățile de formare continuă ar trebui să dezvolte diverse competențe (Figura 15). Cei mai mulți respondenți au optat pentru competențe de comunicare și relaționare (41 de persoane), competențe digitale (38 de persoane), competențe tehnologice (36 de persoane), competențe de cultura informației (29 de persoane).

O altă întrebare a fost adresată în legătură cu tematica activităților de instruire profesională. Tabelul 4 prezintă opiniile respondenților referitoare la subiectele de instruire care ar trebui incluse în oferta educațională a Campusului Competențelor. Aceste subiecte reflectă o varietate largă de domenii, subliniind nevoia de dezvoltare profesională și personală într-un context educațional modern și diversificat. Totodată, unele răspunsuri au fost mai generale, concentrându-se pe competențele ce ar trebui dezvoltate sau pe teme deja incluse în oferta educațională.

Tabelul 4. Opinia respondenților privind subiectele de instruire care ar trebui incluse în oferta educațională a Campusului Competențelor

Domenii de interes	Subiecte
Servicii electronice și analiza statistică	Analiza statistică a Facebook Servicii electronice
Dezvoltare personală și profesională	Gândire critică și rezolvarea creativă a problemelor Abilități de leadership Managementul instituțional Managementul timpului și al priorităților
Tehnologii și instrumente digitale	Instruire în domeniul tehnologic, digital, și comunicare Utilizarea aplicației Photoshop Editare video și diverse instrumente Platforme educaționale necesare IT tehnologii Optimizarea blogurilor și a canalelor de YouTube Protecția datelor și protecția cibernetică. Modelare 3D. Inteligența artificială. Transformare digitală.
Marketing și comunicare	Cum să creăm postări interesante pe rețele de socializare. Promovarea bibliotecii. Promovarea lecturii în Era Digitală. Comunicarea digitală pentru succes. Promovarea online.
Abilități de scriere și creație	Crearea articolelor de specialitate. Scrierea și formularea articolelor. Descrierea bibliografică a cărților și a altor resurse. Elaborarea bibliografiilor. Crearea podcasturilor. Realizarea unui interviu sau reportaj. Abilități de orator.

Domenii de interes	Subiecte
Formare și dezvoltare profesională pentru bibliotecari	Formarea bibliotecarilor începători. Cultura generală a bibliotecarului și cultivarea abilităților de scriere. Metode nonformale pentru derularea activităților. Determinarea formelor de activitate bibliotecară. Conservarea și îngrijirea colecțiilor tradiționale. Tot ce ține de cercetarea bibliografică.
Relații interpersonale și abilități sociale	Psihologia oamenilor (relația între bibliotecari și utilizatori). Comunicarea asertivă. Medierea conflictelor cu utilizatorii. Abilități de servicii pentru clienți. Bunele maniere. Dezvoltarea capacităților de mentorat. Arta și tehnica de a vorbi în public.
Creativitate și inovație	Creativitate. Lecții de design.
Drepturi și etică	Dreptul de autor. Etica profesională pentru toți bibliotecarii.
Securitate și primul ajutor	Acordarea primului ajutor medical.
Cultură și diversitate	Diversitatea culturală în bibliotecă. Subiecte literare și de artă. Fenomenul lecturii. Relația bibliotecar-cititor.

Astfel, respondenții sugerează o gamă largă de subiecte, acoperind atât aspecte tehnice și digitale, cât și dezvoltarea personală și profesională. Este evidentă dorința de a îmbunătăți abilitățile de comunicare, de a înțelege și utiliza noile tehnologii, precum și de a promova eficient biblioteca și activitățile acesteia. De asemenea, se subliniază necesitatea unei formări continue pentru bibliotecari, inclusiv în domeniul eticii și al drepturilor de autor. Diversitatea culturală și abilitățile sociale sunt, de asemenea, recunoscute ca fiind foarte importante în contextul bibliotecilor moderne.

Concluzii

Evaluarea sistematică a impactului programelor de formare profesională continuă este necesară pentru a identifica zonele de îmbunătățire și a justifica investiția în dezvoltarea resurselor

umane. Aceasta trebuie să urmărească îmbunătățirea competențelor, creșterea calității serviciilor, aplicarea cunoștințelor în activitatea curentă și evoluția carierei personalului.

Sondajul realizat pentru evaluarea formării profesionale continue la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” arată un impact pozitiv semnificativ asupra performanței personalului, contribuind la dezvoltarea competențelor și abilităților practice, ceea ce a dus la îmbunătățirea calității serviciilor. Majoritatea respondenților preferă instruirile față în față și mixte, apreciind în special activitatea Campusului Competențelor, organizarea eficientă și competența formatorilor. Aceste formate sunt considerate cele mai eficiente pentru dezvoltarea competențelor profesionale și pentru succesul în carieră.

Deși feedback-ul general este pozitiv, respondenții au sugerat introducerea mai multor teme interesante pentru a îmbunătăți programele de formare profesională continuă. Răspunsurile indică aprecierea pentru calitatea predării și relevanța practică a programelor, dar subliniază necesitatea diversificării tematicilor, utilizarea tehnologiei moderne, organizarea eficientă și flexibilitatea resurselor. Implementarea unor mecanisme de feedback continuu

și extinderea parteneriatelor educaționale sunt importante pentru a menține și îmbunătăți calitatea instruirii.

Pentru a răspunde cerințelor respondenților, Campusul Competențelor ar trebui să includă subiecte care acoperă noile tehnologii și instrumentele digitale, dezvoltarea personală, abilitățile de comunicare și relațiile interpersonale. De asemenea, ar trebui să se pună accent pe formarea continuă a bibliotecarilor și promovarea eficientă a bibliotecii într-o lume digitală. Această abordare complexă va contribui la creșterea competențelor profesionale și adaptarea la cerințele moderne ale utilizatorilor de bibliotecă.

În general, participarea la programele de formare profesională continuă a fost motivată de nevoia de a dobândi noi competențe și de dorința de a dezvolta abilități utile profesional, contribuind la succesul în activitatea profesională și dezvoltarea carierei în biblioteconomie.

Evaluarea sistematică a impactului programelor de formare profesională continuă este necesară pentru a identifica zonele de îmbunătățire și a justifica investiția în dezvoltarea resurselor umane. Aceasta trebuie să urmărească îmbunătățirea competențelor, creșterea calității serviciilor, aplicarea cunoștințelor în activitatea curentă și evoluția carierei personalului.

Referințe bibliografice

1. CAMPBELL-MEIER, Jennifer; GOULDING, Anne. Evaluating librarian continuing professional development: Merging Guskey's framework and Vygotsky Space to explore transfer of learning. *Library & Information Science Research*. 2021, vol. 43, no. 4, art. 101119. Disponibil: <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2021.101119> [citat 26.06.2024].
2. CORRALL, Sheila. Continuing professional development and workplace learning. In: Penny DALE, Jill BEARD and Matt HOLLAND (ed). *University Libraries and Digital Learning Environments*. 1st ed. London: Routledge, 2011, pp. 265-284. ISBN 9781315549002. Disponibil: <https://doi.org/10.4324/9781315549002> [citat 26.06.2024].
3. GUNASEKERA, Chamani. Continuing Professional Development for Library Professionals in Sri Lanka: University Libraries Perspectives. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*. 2021, 5036. Disponibil: <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/5036> [citat 26.06.2024].
4. KASHYAP, Karthik. *67% of HR Managers Believe L&D Budgets Will Increase This Year*. Online. (April 12, 2022). Spiseworks. Disponibil: <https://www.spiceworks.com/hr/learning-development/news/hr-managers-believe-learning-budgets-will-increase-this-year/> [citat 26.06.2024].
5. KULIKOVSKI, Lidia. O radiografie a instruirii la BM „B.P. Hasdeu”: Rezultatele cercetării activității și a percepției profesionale la CNEPB”. *BiblioPolis*. Online. 2019, 72(1), pp. 8-36. Disponibil: <https://bibliopolis.hasdeu.md/index.php/bibliopolis/article/view/instruirelaBm> [citat 26.06.2024].
6. MOONASAR, Anushie. Continuing professional development and the changing landscape of academic libraries. *Library Management*. Online. 2024, vol. 45, no. 3/4, pp. 226-242. <https://doi.org/10.1108/LM-09-2023-0100> [citat 26.06.2024].
7. OSIESI, Mensah Prince; ODOBE, Victor Tobiloba; SANNI, Kamorudeen Taiwo; ADAMS, Adijat Bolanle; OKE, Chigozie Celestina; OMOKHABI, Udukhomose Suleiman; OKORIE, Nnaemeka Chijioke. An assessment of the impact of professional development and training on job performance of library staff in Federal University Oye Ekiti libraries, Nigeria. *Library Management*. Online. 2022, vol. 43, no. 3/4, pp. 228-239. Disponibil: <https://doi.org/10.1108/LM-10-2021-0091> [citat 26.06.2024].
8. ȚURCAN, Nelly. Competențe pentru viitor: Reflecții pe marginea cercetării nevoilor de formare profesională a bibliotecarilor. *BiblioPolis*. Online. 2016, 62(3), pp. 11-24. Disponibil: <https://bibliopolis.hasdeu.md/index.php/bibliopolis/article/view/40> [citat 26.06.2024].

9. ȚURCAN, Nelly. Nevoile de formare profesională a personalului de specialitate din bibliotecile din Republica Moldova. *BiblioPolis*. Online. 2016. 63(4), pp. 12-41. Disponibil: <https://bibliopolis.hasdeu.md/index.php/bibliopolis/article/view/47> [citât 26.06.2024].
10. ȚURCAN, Nelly. Studiul nevoilor de formare profesională a personalului Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. *BiblioPolis*. Online. 2023, vol. 88, nr. 1, pp. 39-56. Disponibil: <https://bibliopolis.hasdeu.md/index.php/bibliopolis/article/view/980> [citât 26.06.2024].
11. VAN VULPEN, Erik. *ADDIE Model Explained: All You Need to Know*. Online. (April 06, 2023). Academy of Innovative HR. Disponibil: <https://www.aihr.com/blog/addie-model/> [citât 26.06.2024].

CZU 821.133.1.09=135.1

IMAGO PESTIS: ALBERT CAMUS ÎN CĂUTAREA NOULUI UMANISM

Elena PRUS, prof. univ. dr. hab.

Abstract: In the transparent allegory from Camus's novel *The Plague*, a symbolic epidemic has taken the place of evil, which has multiple faces (war, occupation, the concentration camp universe, tyranny, and the terror of authoritarian systems). However, the plague also personifies the absurd, which is, in Camus's vision, the essence of existence. Beyond the everyday premises of the epidemic, those of a metaphysical nature (trivial existence, moral decline, nonsense and absurdity of urban life) one can also be decoded, to which the Camus's characters respond through action and solidarity. The city of Oran, engulfed by the plague and isolated from the world, is an image of occupied France, but wider – the symbol of Earth, of the wandering and tiny planet, where the consciousness of man faced with the evidence of the absurd appeared. The end of the novel calls for vigilance, imperatively necessary in the face of the inability to overcome evil once and for all. The Nobel Prize awarded to Camus in 1957 crowned a work that brings to light problems that are still posed to human consciousness today.

Keywords: Albert Camus, Nobel Prize, *Imago pestis*, *The Plague*, new humanism.

Rezumat: În alegoria transparentă din romanul *Ciuma* al lui Camus o epidemie simbolică a luat locul răului, care are fețe multiple (războiul, ocupația, universul concentraționar, tirania și teroarea sistemelor autoritare). Dar ciuma mai personifică și absurdul, care constituie, în viziunea lui Camus, esența existenței. Dincolo de premisele de natură cotidiană ale epidemiei, se pot decoda și cele de natură metafizică (existența trivială, declinul moral, non-sensul și absurditatea vieții orașenilor), cărora personajele camusiene

le răspund prin acțiune și solidarizare. Orașul Oran, cuprins de ciumă și izolat de lume, este o imagine a Franței ocupate, dar mai larg – și simbolul Terrei, al planetei rătăcitoare și minuscule, unde a apărut conștiința omului confruntat cu evidența absurdului. Sfârșitul romanului cheamă la vigilență, imperativ necesară în fața neputinței de a birui răul odată pentru totdeauna. Premiul Nobel decernat lui Camus în 1957 a încununat o operă care scoate la lumină probleme care se pun și în zilele noastre conștiinței umane.

Cuvinte-cheie: Albert Camus, Premiul Nobel, *Imago pestis*, *Ciuma*, noul umanism.

Particularitatea textelor geniale este că ele sunt universal valabile, subiectele lor se repetă periodic, fie că este vorba de *Romeo și Julieta* de Shakespeare, *Suflete moarte* de Gogol sau de *În așteptarea lui Godot* de Beckett.

Un filozof oriental cerea mereu în rugăciunile sale ca divinitatea să-l scutească să trăiască în vremuri interesante. Dar cum noi nu suntem înțelepți, comenta Albert Camus în conferința cu ocazia acordării Premiului Nobel (14 decembrie 1957), divinitatea ne-a hărăzit să trăim într-o atare epocă. Crezul lui Camus este că scriitorul trebuie să continue să creeze și să fie ancorat în epoca sa, prin numeroasele atitudini pe care le-a luat în discursurile, apelurile, conferințele și scrierile sale. Devenirea sa este cea a unui intelectual: se pasionează pentru teatru, profesază jurnalismul, se aprofundează în metafizică. Frecventează un timp partidul comunist, însă condamnă ulterior excesele politicii autoritare, dar și a celei coloniale. Într-o epocă în care majoritatea intelectualilor francezi este de stânga, apreciind biruința sovieticilor asupra naziștilor, Camus este aproape singurul care vede în „canonul” stalinist o perversiune a idealului revoluționar. Tocmai aceasta este și subiectul care l-a certat definitiv cu Sartre, Merleau-Ponty și alți filozofi care justificau totalitarismul. Camus a fost preocupat de tragedia filosofiei, care se transformă în ideologie și îndreptățește teroarea.

Astfel, Albert Camus va relua și va rezuma tema care parcurge secolul: angajamentul scriitorului în luptele ideologice și umanitare. Sartre a dat una dintre cele mai reușite caracteristici definitorii ale lui Camus ca întruchipare a unei „admirable conjonction d'une personne, d'une action et d'une œuvre” („admirabile convergențe a unei persoane, a unei acțiuni și a unei opere”).

Pentru a înțelege traiectoria intelectualului modest „de la marginea unei culturi” din Algeria care a ajuns la Premiul Nobel, trebuie amintite treptele care i-au format traiectoria viziunii: *școala*

algeriană care nu a acceptat mișcările extremiste musulmane, *spiritul african* impregnat de specificul oriental, *mitul mediteraneean* cu spiritul păgânismului antic și aspirația la libertate și fericire. În fața existenței, Camus adoptă o atitudine de compromis, o etichetă de acceptare vigilentă, în conformitate cu marea tradiție mediteraneeană a filozofiei apolliniene. Toate aceste influențe au dat naștere poematului pur articulat pe culoare, pitoresc și exotic¹. De aceea, nu este întâmplător că *Străinul* este un personaj emblematic dedublat – un european la Alger. Albert Camus a adus în literatura franceză un univers inedit, idei și sentimente profunde și pline de proșpețime, deschideri noi ale umanului, originea căruia este antichitatea greacă cu idealul de armonie, măsură și limită.

Scriitor care a marcat secolul XX, Albert Camus a știut să exprime condiția umană și sensibilitatea tragică a epocii sale. Cultura livrescă a coagulat gândirea lui Camus, moștenitoare a contradictoriului lui Baltasar Gracián, a pesimismului lui Pascal, Dostoievski, Kierkegaard, Nietzsche, Husserl, Heidegger, Kafka și contemporană cu filozofia disperată existențială și absurdul lui Dino Buzzati; a evoluat întotdeauna spre un umanism laic, spre idealul echilibrului și serenității, având structura tradiției moralistilor francezi. Dar dacă literatura clasică se ocupa de probleme morale, romanul contemporan se ocupă de probleme metafizice.

Chiar dacă s-a opus lui Sartre după război, Albert Camus este inseparabil de mișcarea existențialistă pe care o valorifică în felul său, el însuși refuzând eticheta de existențialist. Pentru Camus, spre deosebire de Sartre, esența precedă existența, adică valoarea umană este considerată ca pre-existentă confruntării cu lumea irațională. Existențialismul lui Camus se fundamentează pe disperare, cauzată nu de reflexia despre ticăloșenia vieții și a omului (ca la Sartre), ci de reflexia despre grandimea personalității, incapabile să se relaționeze cu o lume indiferentă (dar minunată) [v. 4, p. 290].

¹ Romul Munteanu este chiar înclinat să creadă că „sentimentul trăirii fără speranță și al confruntării lucide cu moartea s-a greșit pe mitul Mediteranei africane, relevat de spațiul algerian” [Camus, *Ciuma*, p. 113].

Chiar dacă s-a opus lui Sartre după război, Albert Camus este inseparabil de mișcarea existențialistă pe care o valorifică în felul său, el însuși refuzând eticheta de existențialist. Pentru Camus, spre deosebire de Sartre, esența precedă existența, adică valoarea umană este considerată ca pre-existentă confruntării cu lumea irațională.

Camus se impune printr-o operă bine structurată cu tensiune interioară, prin virtutea unui stil poetic și sobrietatea compoziției lucrărilor sale. Limbajul aparent clasic recurge cel mai des la un realism simbolic. Gaëtan Picon declara că adevăratul merit al lui Camus este de a fi ridicat la perfecțiunea formei clasice o sensibilitate foarte modernă, lui îi revine onoarea de a-i fi dat omului contemporan singura expresie mitică pe care o are – *Mitul lui Sisif*, pe care o descrie și *Străinul*, care o incarnează.

Camus a cunoscut un destin literar excepțional, profesând o concepție umanistă a istoriei, exprimând problemele secolului prin scrierile și protagoniștii săi care ating dimensiuni mitice: *Străinul* (1942), *Ciuma* (1947) și *Omul revoltat* (1951). În această serie, *Ciuma* marchează trecerea de la o atitudine de revoltă solitară spre recunoașterea unei comunități unite prin lupte: „Dacă în *Străinul* oamenii nu pot comunica între ei și nu pot să se facă înțeleși, în *Ciuma* viața se configurează ca o trăire catastrofică”, când evenimentele-limită cer o solidaritate umană [7, p. 122].

Privită în ansamblu, viziunea lui Camus ține de filozofia absurdului, care este punctul său nodal, mai mult din imposibilitatea de a găsi o altă corelație dintre om și lume: „Conștiința noastră, afirmă el, caută claritatea, dar pentru că lumea este irațională, din această confruntare se naște absurdul”. Camus se declară mai mult de partea absurdului, viziune asupra lumii lipsită de sens și speranță: „Constater l'absurdité de la vie ne peut être une fin, mais seulement un commencement” („A constata absurditatea vieții nu poate fi un sfârșit, ci doar un început”), scrie Camus despre *Zidul* lui Sartre. La fel ca Sartre, Camus considera că lumea nu este absurdă în sine, absurdul nu este inerent nici omului, el este doar produsul coexistenței lor; absurdul presupune un hiatus, doar relația omului cu lumea poate fi trăită ca o experiență a sentimentului absurdului.

Omul lui Camus a fost aruncat în lume în vederea unei confruntări cu absurdul, necunoscând regulile de joc. Problema fundamentală a acestui om este acceptarea sau refuzarea coexistenței cu lumea, față de care el are un statut de *străin* [v. 5, p. 127]. Meursault din romanul *Străinul* este un personaj care nu seamănă deloc cu personajele romanelor tradiționale, el trăiește în universul său straniu și absurd, fiind un om absurd. Meursault este incarnarea condiției umane, așa cum o vede Camus: un angajat modest împovărat de cotidian, care printr-un concurs de circumstanțe

asasinează fără motiv un arab și este condamnat la moarte mai mult pentru indiferență, decât pentru omor. Scriitorul a rezumat romanul într-o frază pe care o considera paradoxală: „Dans notre société tout homme qui ne pleure pas à l'enterrement de sa mère risque d'être condamné à mort. Je voulais dire seulement que le héros du livre est condamné parce qu'il ne joue pas le jeu... il refuse de mentir.” Această acomodare prin indiferența generalizată a trăirii limitate individuale, dar și dezumanizarea societății birocratizate și lipsite de idealuri și de sens duc la transformarea omului într-o funcție/marionetă în jocul unor forțe anonime care conduc la sentimentul absurdului. „Eroul”-narrator indiferent și insensibil, implicat într-o situație care nu îl privește, nu găsește un alt răspuns la conformismul social și la absurditatea vieții decât absurditatea actelor sale. Victor Erofeev, scriitorul și criticul rus stabilit în Franța, consideră că *străinul* este întruchiparea mitului despre noul Adam, care a aruncat hainele culturii, liber de reflexie și condiționări [4, p. 294]. Deosebit de atrăgător pentru tineretul saturat de sistemul de educație formalizat, *Străinul* este un anti-bildungsroman care nu urmărește căile de adaptare ale protagonistului la mediul social, ci ruptura și dezintegrarea socială.

Spre deosebire de alți scriitori, în centrul operei lui Camus „există un puternic nucleu teoretic, format din *Mitul lui Sisif* și *Omul revoltat*” [6, p. 111]. Tănărului Camus îi aparține chiar o teză discutabilă: „Vrei să devii filosof – scrie un roman”. La fel ca și Sartre, Camus este pentru transformarea creației artistice în teren pentru experimente filosofice.

Astfel, în opera lui Camus se delimitează două teme distincte: Absurdul și Revolta contra absurdului. Revolta naște din spectacolul Istoriei și a crimelor sale, ea se raportează la trecutul integrat de conștiință. Ambele teme sunt reacții ale conștiinței morale, fața și reversul aceleași realități. Scriitorul însuși a sugerat divizarea operei sale în „cicluri”: primul este chiar „ciclul absurdului” sau „al lui Sisif” (*Le Mythe de Sisyphe, L'Étranger, Caligula, Le Malentendu*), urmat de un alt „ciclu al revoltei” sau „al lui Prometeu” (*La Peste, L'homme révolté, L'État de siège, Les Justes*). Absurdității existenței individul lipsit de relevanța pentru divinitate îi răspunde prin revoltă și descoperă valoarea care poate fonda actele sale: solidaritatea. Criticul și traducătoarea Irina Mavrodin subliniază că „evidența absurdului este de îndată urmată la omul camusian de revoltă. (...) Al doilea ciclu fundamentează, întemeindu-se pe

evidența absurdului, legitimitatea revoltei (este vorba de o «revoltă metafizică»), îndreptată împotriva unei lumi și a unui destin absurd. (...) Dacă primul ciclu este înainte de orice ciclul individului solitar, al doilea este ciclul individului solitar, solidar în revolta sa (metafizică) cu ceilalți, pe care îi descoperă în luptă cu același destin absurd. (...) Pentru Camus, absurdul rezidă într-un raport: raportul dintre «lumea irațională» (adică o lume care scapă principiului rațiunii umane) și conștiința umană «însetată de claritate» [Camus, *Ciuma*, pp. 57-58]. În viziunea lui Camus, a înțelege lumea înseamnă a o reduce la uman.

Problema care configurează întreaga operă a lui Camus este de a găsi o ieșire, de a depăși sentimentul absurdului. Astfel, în eseu *Mitul lui Sisif* tragismul existenței provine din imposibilitatea de a-i da un sens. Tragedia lui Sisif începe din momentul când el se pătrunde de înțelegerea nonsensului muncii și caracterul absurd al existenței sale. Însă Sisif, „proletarul zeilor”, neputincios și revoltat, „este superior destinului său”, cum definește Camus însuși. Revolta emblematicului Sisif conferă vieții grandoare, opunând absurdului lumii forța creatoare care o suprimă. A se revolta înseamnă a pune lumea și tot ce se întâmplă în lume sub semnul întrebării.

„*Ciuma* trebuie înțeleasă ca un efort de depășire a absurdului” [1, p. 286]. *Ciuma* este un roman vizibil inspirat de război și ocupația fascistă, devenind în accepția comună simbolul răului colectiv care atacă o comunitate întreagă. Pentru a simboliza tot ceea ce semnifică pentru oameni fragilitatea condiției umane, Camus a imaginat o epidemie de ciumă care se abate asupra orașului algerian Oran, urbea închizându-și porțile spre lumea exterioară: „Ciudatele evenimente care fac subiectul acestei cronici s-au petrecut în 194... la Oran. După părerea generală, ele nu-și aveau locul aici, ieșind puțin din obișnuit. La prima vedere, Oranul este, într-adevăr, un oraș obișnuit și nimic mai mult decât o prefectură franceză de pe coasta algeriană” [Camus, *Ciuma*, p. 95]. În realitate însă, acest „loc neutru” (european ori general-uman) devine mai târziu un *regat amenințat*, „un loc în care se consumă manifest tragedia umană”, locuitorii sunt vulnerabili și „această vulnerabilitate constituie însăși condiția lor” [*ibidem*, p. 280].

Viața socială, viața religioasă, toate aspectele vieții orașului Oran sunt contaminate de „microbul” ciumei, o calamitate impusă omului de către un accident mai mult sau mai puțin întâmplător.

Diagnosticarea „acestui bacil care se comportă ciudat” este stabilită cu greu și pare de necrezut, exact ca în zilele de astăzi, chiar dacă timpurile ciumei sunt considerate demult revolute¹: „Creșterile erau cel puțin elocvente. Dar ele nu erau suficient de puternice pentru concetățenii noștri ca să păstreze, în miezul neliniștii lor, impresia că era vorba de un accident fără îndoială supărător, dar la urma urmei temporar” [*ibidem*, p. 144].

O descriere intertextuală face conexiuni cu memoria colectivă a umanității în timpul pandemiilor². Atmosfera prinde contururi tot mai încărcate în orașul izolat: „conștienți că sunt într-un fel sechestrați sub un cer în care vara începea să-i frigă, simțeau lămurit că această reclusiune le amenință întreaga lor viață și, la căderea serii, energia pe care o regăseau o dată cu răcoarea îi împingea uneori la acte disperate. (...) societatea celor vii se temea tot timpul să nu fie obligată să cedeze pasul societății morților” [*ibidem*, pp. 161, 206].

Pe parcursul narațiunii, personajele sunt preocupate de elucidarea cauzelor apariției epidemiei și descoperirii unui sens în acest dezastru. Chiar orașul Oran și nu doar șobolanii, conținea în sine infectarea³. Dincolo de premisele analizate de locuitori de natură cotidiană (murdăria, șobolanii omniprezenți, ineficiența birocratică etc.), se pot decoda și cele de natură metafizică (existența tri-

¹ „Cuvântul «ciumă» fusese rostit pentru întâia oară. (...) Epidemiile, într-adevăr, sunt ceva obișnuit, dar crezi cu greu în ele când îți cad pe cap. Au fost pe lume tot atâtea ciume câte războaie. Și totuși, ciume și războaie găsesc pe oameni totdeauna la fel de nepregătiți. (...) Concetățenii noștri semănau în această privință cu toată lumea, se gândeau la ei înșiși, altfel spus erau umaniști: nu credeau în flageluri. Flagelul nu este pe măsura omului, îți spui deci că flagelul este ireal, e un vis urât care o să treacă.” [Camus, *Ciuma*, p. 117]

² „Și o liniște atât de pașnică și de indiferentă nega, cu ușurință parcă, vechile imagini ale epidemiei. Atena ciumată și părăsită de păsări, orașele chinezești pline de cei care trăgeau să moară, ocnașii din Marsilia îngrămădind în gropi trupurile ce se descărnau, construirea, în Provence, a marelui zid care trebuia să oprească vântul furios al ciumei, Jaffa și cerșetorii ei hidoși, paturile umede și putrede lipite de țărâna bătătorită a spitalului din Constantinopole, bolnavii târați cu cârlige, carnavalul medicilor mascați în timpul Ciumei negre, împreunările celor vii în cimitirele din Milano, căruțele cu morți în Londra îngrozită.” [*ibidem*, p. 119]

³ „Dar sunt orașe și locuri unde oamenii au, din când în când, și presentimentul că ar mai exista și altceva. (...) nimic nu-i putea face pe concetățenii noștri să prevadă incidentele care au avut loc în primăvara anului acela și care au fost, pe urmă am înțeles, cele dintâi semne ale unui șir de grave evenimente. (...) Ai fi zis că însuși pământul, în care erau înfipte casele noastre, se curăță de încărcătura sa de secreții, că lasă să urce la suprafață buboalele și coptura care, până atunci, îl măcinau pe dinăuntru.” [*ibidem*, pp. 95-97, 103]

vială, declinul moral, non-sensul și absurditatea vieții orașenilor). În virtutea caracterului său accidental și inexplicabil, ciuma este calificată ca o catastrofă și un absurd. De la început, marea eroare chiar a doctorului Rieux, la fel ca și a tuturor concetățenii săi, exact ca și astăzi, când în multe țări în care chiar președinții de țară au negat existența coronavirusului, „era de a nu crede în posibilitatea imposibilului, în invazia iraționalului. Regatul umanismului încrezător într-o anumită ordine umană se dovedește a fi amenințat, subminat de forțe subiacente. Acesta e rolul simbolic al șobolanilor” [1, p. 288].

Chiar dacă acțiunea romanului este monotonă, în ritmul repetitiv și uniform al defileului șobolanilor, romanul conține un apel la acțiune și se constituie ca o parabolă. Semnificațiile sale debordează în narațiune, pentru a accede la valori general-umane.

Contemporanii lui Camus, la fel ca și cititorii din secolul al XXI-lea, s-au recunoscut imediat în această alegorie transparentă în care o epidemie simbolică a luat locul Răului, care are fețe multiple – putere misterioasă, război, ocupație, univers concentraționar, tiranie și teroarea sistemelor autoritare. Ciuma personifică, în linia mari, absurdul, care constituie, în viziunea lui Camus, esența existenței.

Romanul capătă complexitate prin descrierea detaliată și evoluția bolii, a stării infectaților izolați forțat, a fricii care se instalează peste tot: „Această cifră, care dădea un sens limpede spectacolului

În toate scrierile sale, Camus pune problema grandorii și mizeriei umane și a încercării de a depăși răul prin solidaritatea umană, care apare deosebit de pregnant în romanul

Ciuma.

zilnic pe care orașul îl avea sub ochi, a sporit haosul. Până atunci oamenii se plânseseră numai de câte un accident cam respingător. Își dădeau acum seama că acest fenomen căruia nu i se putea nici preciza amploarea, nici dibui originea, avea ceva amenințător. (...) Se creau măsuri radicale, erau acuzate autoritățile. (...) Uimirea primelor zile s-a transformat încetul cu încetul în panică. (...) Întreg orașul avea febră, aceasta era cel puțin impresia care îl urmărea pe doctorul Rieux” [Camus, *Ciuma*, pp. 104, 108, 113].

Carantina, izolarea de exterior, interdicția de a ieși/intra pentru orașenii „fără viitor previzibil” de acum încolo, scoate la suprafață deficiențele instituțiilor și adevărata esență a relațiilor între oamenii apropiați, schimbând modul de comunicare între cei despărțiți,

reducând sentimente profunde în suferință la o comunicare indirectă lapidară¹, urmată chiar, din cauza oboselii, de „progresele unei ciudate indiferențe”.

Oranul își schimbă măștile tradiționale, cedând locul durerii și suferinței, oferind „imaginile a ceea ce era viața lor de atunci: ciuma pe scenă, sub înfățișarea unui actor dezarticulat și, în sală, tot luxul devenit inutil” [*ibidem*, p. 223]. Acestea sunt etapele care duc spre o deschidere către alții sau spre un exil interior. Toți cetățenii orașului ciumat devin prizonieri somnolenți, asemeni lui Meursault: „Ciuma îi lăsa trândăviei, îi silea să se învâртеască, mereu, ca într-un cerc, în orașul lor posomorât și să se dedea zilnic jocurilor înșelătoare ale amintirii” [Camus, *Ciuma*, p. 138]. Și totuși, la capătul acestor stări, umanul se zbate și învinge: „Dar această despărțire brutală și prelungită le dăduse posibilitatea să se convingă că nu puteau trăi departe unul de celălalt (...), incapabili să facem ceva împotriva amintirilor [*ibidem*, p. 138].

Fiecare dintre personaje ilustrează comportamentul oamenilor față în față cu flagelul/absurdul, în funcție de punctul de vedere și alegerea individuală liberă. „De aceea, importantă e, în analiza *Ciumei*, înțelegerea absurdității ei esențiale, pe de altă parte fixarea atitudinilor posibile în fața unei lumi a absurdului” [1, p. 282]. Locuitorii orașului Oran reacționează exprimând curaj sau lașitate: „Și în timp ce unii își continuau viața lor mărunță și se adaptau claustrării, alții, dimpotrivă, începând de atunci, au fost obsedați de ideea de a evada din această închisoare. (...) Pentru acei dintre concetățenii noștri care își riscau atunci viața, ei trebuiau să hotărască dacă da sau nu, ciuma dăduse peste ei și dacă da sau nu, trebuia luptat împotriva ei” [Camus, *Ciuma*, pp. 161, 179].

În toate scrierile sale, Camus pune problema grandorii și mizeriei umane și a încercării de a depăși răul prin solidaritatea umană, care apare deosebit de pregnant în romanul *Ciuma*. Multe personaje

¹ „Orașul nu mai era legat de restul țării prin mijloace de comunicație obișnuite și, pe de altă parte, o nouă hotărâre interzice orice schimb de corespondență. (...) Comunicațiile telefonice interurbane, permise la început, au provocat asemenea îmbulzeală la cabinele publice și pe fire încât au fost suspendate. (...) Telegramele au rămas atunci singura noastră soluție. Ființe pe care le lega gândirea, inima și trupul au fost silite să caute semnele acestei vechi comunități în majusculele unei telegrame de zece cuvinte. (...) Cuvintele care la început ieșiseră sângerând din inima noastră, se goleau apoi de sensul lor. Le recopiam atunci mecanic, încercând să dăm, cu ajutorul acestor fraze moarte, semne despre viața noastră grea.” [Camus, *Ciuma*, pp. 136-137]

sunt dezorientate spiritual. Fiecare e înclinat de a condamna mai mult decât a înțelege. Neînțelegerea care îi separă pe oameni face ca fiecare să accepte, pe rând, moartea altuia. Epidemia i-a egalat pe toți în fața morții, îi deosebește doar poziția morală, după declanșarea flagelului, „nu mai existau atunci destine individuale, ci o istorie colectivă, care era ciurma, și sentimente unice, împărtășite de toți. Cel mai dominant dintre ele era cel al despărțirii și al exilului, cu tot ceea ce comporta el ca frică și revoltă” [Camus, *Ciuma*, p. 202]. În condițiile unui viitor imprevizibil și a unui prezent dificil, cu toții împărțeau condiția de prizonierat, fiind reduși doar la trecut.

Astfel boala care, aparent, îi silise pe locuitori la o solidaritate de asediați, distrugea în același timp asociațiile tradiționale și îi trimitea pe indivizi în singurătate. Asta crea un adevărat haos. „Excesul bolii a atras după sine consecințe foarte comode, deoarece a dezorganizat întreaga viață economică și a sporit considerabil numărul de șomerii” [*ibidem*, pp. 204, 208]. Institutede sunt paralizate și nu mai fac față: „Propriu-zis, nu mai există poliție, crime vechi sau noi, nu mai există vinovați, nu mai există decât condamnați” [*ibidem*, p. 219].

Printre cei care se opun activ epidemiei este, în primul rând, doctorul Rieux – porta-voce a autorului, la fel ca și ceilalți protagoniști, inițiatorul formațiilor sanitare voluntare, care organizează prin mijloace raționale apărarea contra epidemiei. Alegerea lui Rieux și a prietenilor săi este să fie de partea victimelor, Rieux separându-se de soția sa, pe care o scoate din orașul infectat. „Da, ciurma ca și abstracția, era monotonă. Un singur lucru se schimba poate, acel lucru era Rieux” [*ibidem*, p. 152].

Rieux știe că în fața Răului este posibil de rezistat doar prin acte, în tăcere și fără mare speranță. Doctorul își duce crucea leghendarului Sisif, eforturile cărui pot fi anihilate oricând. Ca și alți eroi, el se recunoaște nu doar victimă, dar și complice ai ciumei, „întruchipare a omului absurd și revoltat, afirmă valorile unui eroism cotidian și ale unei *sfințenii laice* pusă în slujba suferinței omului” [5, pp. 58-59]. În viziunea sa, omul onest este cel care nu infectează pe nimeni: „Chacun la porte en soi, la peste... Ce qui est naturel, c'est le microbe... L'honnête homme, celui qui n'infecte personne, c'est celui qui a le moins de distraction possibles”. Nu este întâmplător că doctorul Rieux ține cronică epidemiei (Camus

adoptând și stilul sobru al letopisețului)¹, subliniind astfel ineficiența instituțiilor, asemănătoare cu cele kafkiene. Anume medicul ține pulsul evidenței la zi, raționalizează iraționalul, personifică mai cu seamă idealul la nivelul modestelor posibilități umane și prețuiește omul: „urmând legea care guvernează o inimă cinstită, el a luat în mod deliberat partea victimei și a vrut să fie împreună cu oamenii, concetățenii lui, alături de singurele certitudini pe care le posedă ei în comun, și care sunt iubirea, suferința și exilul” [Camus, *Ciuma*, p. 289].

Bernard Rieux nu este un *străin*, el folosește preponderent „noi” în loc de „eu”, simțindu-se parte a destinului colectiv. Romanul este mai mult o „istorie colectivă” a societății, decât o istorie a destinului individuale. Ciuma îi va transforma pe oameni, făcându-i să descopere solidaritatea.

Astfel, chiar dacă are anumite slăbiciuni, omul lui Camus nu este atât de neputincios cum pare. Doctorului Rieux i se alătură și alții. Există Jean Tarrou, care are un parcurs mai puțin obișnuit: fecior al unui procuror înstărit, el ia decizia de a fi de partea victimelor și îi propune lui Rieux de a crea o echipă de voluntari pentru a lupta contra epidemiei. Din tinerețea sa, este la limita disperării, deoarece a conștientizat facilitatea cu care oamenii acceptă răul: „fiecare poartă ciuma în sine”. Acest mistic laic și tolstoian al non-violenței luptă ca omul să nu adauge nedreptății naturii nedreptatea socială. Tarrou ia note despre comedia umană și caută liniștea interioară. El are o singură problemă: în fața spectacolului durerii și al morții, el se vrea un sfânt laic și ar dori să știe cum se poate deveni sfânt fără Dumnezeu: „Peut-on être un saint sans Dieu, c'est le seul problème concret que je connaisse aujourd'hui”. Pierre de Boisdeffre, la scurt timp de la apariția romanului, comenta că în această formulă ambiguă care a făcut mare vâlvă, s-a văzut un răspuns la absurd, expresia unui eroism și a unei sanctități laicizate și demistificate [2]. Această atitudine de credință fără biserică, îl apropia foarte mult pe Camus de poziția Simonei Weil.

Romanul conține aspecte religioase, și anume creștine, pe care Camus le vede ineficiente, fie că personajele au încredere în planurile providenței și preferă resemnarea revoltei, fie că paradoxul

¹ „În ciuda crizei de hârtie care devine din ce în ce mai acută și care a silit unele publicații periodice să-și micșoreze numărul de pagini, a fost creat un nou ziar: *Curierul Epidemiei*. (...) În realitate, acest ziar s-a mărginit foarte curând să publice anunțuri de noi produse, infailibile în vremea ciumei.” [Camus, *Ciuma*, pp.170, 171]

unei lumi, în care Dumnezeu permite răul, le aruncă în disperare. Moartea copilului inocent, simbolul absurdului intolerabil, este o acuzație directă lansată creației. Ideologiile și sistemele metafizice, fie și religioase, nu parvin să justifice existența răului. Ateul Camus consideră că eroismul este posibil și fără Dumnezeu și este de partea omului pur.

Părintele Paneloux consideră că ciurma este un semn trimis de Dumnezeu pentru a-i pedepsi pe oameni pentru păcatele lor. La început, el este aproape triumfător în predicile sale vehemente, convins în justetea pedepsei divine: „Frați creștini, ați căzut în nenorocire, frații mei, ați meritat-o. (...) Dumnezeu care, atât de multă vreme, și-a aplecat asupra oamenilor din acest oraș chipul său milos, obosit să aștepte, înșelat în veșnica lui speranță, și-a întors privirea de la ei. Lipsiți de lumina lui Dumnezeu, iată-ne pentru multă vreme în bezna ciumei!” [Camus, *Ciuma*, p. 154].

Însă „către sfârșitul acestei luni, autoritățile ecleziastice ale orașului nostru hotărâseră să lupte împotriva ciumei prin propriile lor mijloace, organizând o săptămână de rugăciuni colective” [*ibidem*, p. 153]. Mersul tragic al evenimentelor îl umanizează pe Paneloux. Însotind gărzile sanitare, alienându-i pe muribunzi, el își schimbă opiniile, la limita ereziei el se supune în continuare voinței divine. Pe urmele lui Dostoievski, personajul lui Camus consideră că moartea unui copil inocent nu poate fi justificată. Discursul său se schimbă: dacă anterior, fiind de partea lui Dumnezeu, el folosea în predicile sale adresarea „voi”, în timpul ciumei iezuitul trece de partea oamenilor și folosește adresarea „noi”. El-însuși devine o victimă a epidemiei și este destinat să moară de ciumă.

Parizianul Rambert, la început, este un *străin*, care nu se asociază categoric cu calamitatea care s-a abătut asupra locuitorilor orașului Oran și nu are nimic în comun cu ei. Dar comparația cu cei care, asemeni lui Rieux, își riscă benevol viața pentru a-i salva pe alții, îl face să se simtă un laș și trădător. Spectacolul suferinței muritorilor îl convinge să se angajeze, de asemenea, în lupta contra flagelului și să fie solidar cu cei osândiți: „Am crezut totdeauna că sunt străin în acest oraș și că n-am nici o legătură cu dumneavoastră. Dar acum, când am văzut ce-am văzut, știu că sunt de aici, indiferent dacă vreau sau nu. Povestea asta ne privește pe toți” [*ibidem*, p. 229].

A pleca pentru a fi fericit i se pare o soluție rușinoasă și, în consecință, ziaristul primește hotărârea nobilă de a rămâne în orașul

blestemat și a se înrola într-o veritabilă „cruciadă” contra răului. Asta chiar dacă doctorul Rieux îi spune cu înțelegere că fiecare om are și o datorie față de sine însuși – de a fi fericit lângă persoana iubită. Rambert evoluează, chiar dacă a nimerit în oraș provizoriu și își poate aranja evadarea. El decide să se implice și să ajute, din solitar el se transformă în solidar: „Oui, dit Rambert, mai s’îl peut y avoir de la honte à être heureux tout seul”. Prin renunțarea la pasiunea amoroasă, Rambert descoperă bucuria comuniunii în suferință și curaj.

Dilema și conflictul clasic între datorie și fericire nu este tranșat în folosul primului sau celui de-al doilea. El este asumat de fiecare în conformitate cu alegerea personală, dar angajând și interesul colectiv. Având în vedere că o astfel de istorie face parte din Istorie, „ea ține de noi toți” și se prezintă ca „o morală a curajului și a unei fericiri, aureolate de o tragică grandoare. Morala omului absurd capătă noi sensuri legate de o solidaritate activă mai ales în romanul *Ciuma*” [4, pp. 58-59].

Dreptul și lupta pentru libertate, fericire și viață transformă personajul *Străinului* în *Omul revoltat*. Acesta este, de fapt, sublinia P.H. Simon [8, pp. 163-164], subiectul *Ciumei*: comuniunea umană, luminată de inteligență și de simpatie, pentru a izgoni absurditatea dură a universului. Răul este invincibil, dar el poate ceda și da înapoi; fără îndoială că stânca lui Sisif va cădea din nou și șobolanii vor reveni iar să invadeze orașe, dar va exista și o luptă, victorie și fericire; și astfel Sisif descoperă că el nu mai este singur în fața efortului său, el îi va întâlni pe alții în prietenie.

Funcționarul primăriei Grand, grafoman care nu poate depăși dificultățile incipitului romanului său, lucrează până la moarte la prima frază. Fără a-și abandona proiectul, Grand îl ajută pe Rieux și pe Tarrou la crearea echipelor voluntarilor. Este unul dintre cei care, fiind contaminat, este absolvit de moarte, devenind mesajul ciumei care se retrage.

Îmbătat de această atmosferă a triumfului comunității colective, Camus nu pierde totuși simțul realității și scoate în scenă și individualiști, care au știut, ca și dubiosul Cottard, să profite de epidemie pentru propria îmbogățire. „Imagine vie a satisfacției”, el este singurul personaj bizar care se bucură de epidemie, deoarece îi favorizează traficul și îl scapă în această perioadă de urmărirea justiției pentru escrocheriile sale: „Cottard, ale cărui cheltuieli depășeau acum veniturile, se amestecase în afaceri de contrabandă cu

produse raționalizate. El revindea astfel alcool de proastă calitate și țigări ale căror prețuri urcau fără încetare și care era pe cale să-i aducă o mică avere” [Camus, *Ciuma*, p. 184]. Paradoxul situației¹ este dublat de reacția sa în fața acestui spectacol dezlănțuit, formulat de el-însuși: „singurul lucru evident este că mă simt mult mai bine aici de când avem ciuma printre noi (...) și nu văd de ce m-aș băga ca s-o fac să înceteze” [*ibidem*, pp. 185, 197]. Neașteptată este și reacția lui la solidaritatea concetățenilor: „Singurul mod de a-i uni pe oameni rămâne tot acela de a le trimite ciuma” [*ibidem*, p. 219]. Pentru acest personaj singular, chiar și ciuma este mai bună decât arestarea și condamnarea, de aceea dacă ciuma ar continua, limitele moralei sale ar fi și mai încăpătoare. Spre sfârșitul epidemiei, fantomele birocrăției reapar, amenințându-l cu un proces birocratic kafkian.

Alături de cei preocupați doar de propria piele, majoritatea personajelor se implică și se sacrifică, ceea ce îl face pe Camus să conchidă că „există în oameni mai multe lucruri de admirat decât de disprețuit”.

Doctorul Rieux este, în mare parte, autorul perspectivei optimiste de luptă contra epidemiei. Dar sfârșitul romanului cheamă la vigilență, imperativ necesară în fața neputinței de a birui răul odată pentru totdeauna. Epidemia bate în retragere iarna, dar oricând poate reapărea: „bacilul ciumei nu moare și nici nu dispare vreodată”, iar „biruințele noastre întotdeauna vor fi provizorii”, constată Tarrou, atâta timp cât există premise pentru apariția calamităților. Pacea și fericirea însă sunt prea scump răsplătite prin atâtea vieți omenești; după Camus, nici victoria asupra absurdului nu durează, ciuma nu reprezintă un triumf final al umanului: „bacilul ciumei nu moare și nici nu dispare niciodată, (...) poate să vină o zi când, spre nenorocirea și învățătura oamenilor, ciuma îți va trezi șobolanii și-i va trimite să moară într-o cetate fericită” [Camus, *Ciuma*, p. 294]. Mai aproape de realitate este Tarrou, care „credea să ciuma o să schimbe și în același timp n-o să schimbe orașul” [Camus, *Ciuma*, p. 274].

Orașul Oran, cuprins de ciumă și izolat de lume, este o imagine a Franței ocupate, dar mai larg – și simbolul Terrei, al planetei

¹ „Deși prețul oricărui lucru urca fără încetare, niciodată nu se cheltuise-ră atâția bani și, în vreme ce strictul necesar lipsea celor mai mulți, nicicând nu fusese mai bine risipit prisosul. Se vedeau înmulțindu-se toate formele vesele ale unei trândăvii care nu era de fapt decât șomaj.” [*ibidem*, p. 220]

rătăcitoare și minuscule, unde a apărut conștiința omului confruntat cu evidența nefericirii și solitudinii. Prin această corespundere exactă cu mentalitatea epocii și cu cea a zilei de azi, Camus și-a confirmat audiența universală de scriitor.

De fapt, în spatele unei ficțiuni simbolice și dincolo de aparența de alegorie, Camus se orientează spre definirea unei morale practice, serviciul în numele omului urmând noțiunea creștină de salvare: „Le salut de l'homme est un trop grand mot pour moi... C'est sa santé qui m'intéresse”. Astfel, *moralei revoltei* care inspire *Străinul*, îi succede o altă morală, mai optimistă, orientată spre solidaritate, care conferă sens vieții umane. Acest „nou umanism” [10, p. 230] apare în romanul *Ciuma*, în piesele *Cei dreپți* (1949) și în eseu *Omul revoltat* (1961), afirmând virtuți universale ca: credința (la Rieux, prin hotărârea de a duce lupta până la capăt), speranța (la Tarrou), dragostea și compătimirea (ca la Rambert).

Atunci când ciuma vine în oraș, oamenii trebuie să se unească, ca în timpul războiului. Școala solidarității este cea care, în formula lui Camus, va asigura victoria forțelor Binelui. Acțiunea se plasează sub semnul unui angajament și a unei acțiuni colective, singura care poate garanta succesul final. Majoritatea personajelor sunt cei care acționează în logica unei datorii morale. Victor Erofeev califică romanul drept o „tragedie optimistă”, deoarece prin suferință și durere transparentă încrederea în forțele spirituale ale omului civilizației moderne, care triumfă asupra tragediei [*ibidem*, p. 295].

Esența romanului constă în confruntare, în capacitatea omului de a se opune răului în cele mai nefaste condiții. Indiferența *Străinului* și filosofia absurdului sunt depășite prin solidaritatea umană. „Dacă în *Străinul* oamenii nu pot comunica între ei și nu pot să se facă înțeleși, în *Ciuma* viața se configurează ca o trăire catastrofică, destinată să-i facă pe oamenii izolați să ajungă la înțelegerea unui pericol comun și al unui destin al tuturor. (...) *Ciuma* este un apel la starea de veghe împotriva răului, la solidaritatea umană cerută de unele evenimente-limită” [7, pp. 122, 124].

Orașul Oran, cuprins de ciumă și izolat de lume, este o imagine a Franței ocupate, dar mai larg – și simbolul Terrei, al planetei rătăcitoare și minuscule, unde a apărut conștiința omului confruntat cu evidența nefericirii și solitudinii. Prin această corespundere exactă cu mentalitatea epocii și cu cea a zilei de azi, Camus și-a confirmat audiența universală de scriitor.

După *Ciuma*, *Omul revoltat* este opera decisivă care devine obiect al scandalurilor intelectuale și îl antrenează pe Camus într-o violentă polemică cu Sartre, care îi reproșează de a ține de un umanism care se eschivează de la necesitatea unui angajament revoluționar, concepția lui Camus despre lupta socială și politică fiind una individualistă. Eseul accentuează evoluția lui Camus spre un umanism laic, după modelul înțelepciunii grecești, sfidând absolutul, contra oricărei justificări transcendente a violenței exercitate asupra oamenilor. Camus consideră că revolta metafizică este mișcare, datorită căreia omul se ridică contra condiției sale.

Și în piesa *Situație asediată* ciuma iarăși este personajul principal, o entitate mitologică, produs al conștiinței secolului XX, care guvernează totalitar, bazându-se pe principii absurde.

Camus a exercitat și exercită încă prin opera sa o influență considerabilă. Condamnarea nedreptății și apărarea libertății sunt axele operei sale. Lumina și umbra au dominat opera sa; individul, lipsit de orice referință la divin, trebuie să-i răspundă absurdului existenței prin revoltă, descoperind astfel valoarea care poate fonda actele sale: solidaritatea în luptă. Crezul lui Camus a fost transpus în toate scrierile sale: omul a revenit la armonia spirituală și la integritatea pierdută.

În 1956, Camus publică povestirea *Căderea*, programatică pentru întreaga operă din această ultimă perioadă, în care transpare pesimismul său disperat.

Și totuși, astăzi romanele sale sună diferit. Camus a exercitat și exercită încă prin opera sa o influență considerabilă. Condamnarea nedreptății și apărarea libertății sunt axele operei sale. Lumina și umbra au dominat opera sa; individul, lipsit de orice referință la divin, trebuie să-i răspundă absurdului existenței prin revoltă, descoperind astfel valoarea care poate fonda actele sale: solidaritatea în luptă. Crezul lui Camus a fost transpus în toate scrierile sale: omul a revenit la armonia spirituală și la integritatea pierdută.

În conferința pe care a dat-o la 14 decembrie 1957 la Stockholm, laureatul reia tema care a parcurs întreg secolul: angajamentul scriitorului în luptele ideologice și politice. Întrebarea a fost deja abordată de Sartre în *Ce este literatura?*: textul lui Camus este un ecou, dar mărturisește și rezervele sale.

Cu trei ani înaintea morții sale tragice, Comitetul Nobel a în-cununat o operă care „met en lumière les problèmes qui se posent de nos jours à la conscience des hommes” („scoate la lumină problemele care se pun în zilele noastre conștiinței umane”).

Decernarea premiului celui mai tânăr laureat la acel timp a consacrat celebritatea lui Camus la 6 ianuarie 1960, puțin înainte de moartea sa într-un accident rutier, lăsând opere neterminate.

Și astăzi, mai mult ca oricând, Camus își păstrează marca de moralist preocupat de dreptate, de caritate și de grandoare într-o lume „absurdă”.

Referințe bibliografice

1. BALOTĂ, Nicolae. Albert Camus sau absurdul și revolta. In: Nicolae BALOTĂ. *Literatura absurdului*. București: Teora, 2000, pp. 329-392.
2. BOISDEFRE De, Pierre. *Une histoire vivante de la littérature française d'aujourd'hui*. Paris: Librairie Académie Perrin, 1958/1966.
3. CAMUS, Albert. *Străinul. Ciurma. Căderea. Exilul și împărăția*. București: RAO, 1993.
4. EROFEEV, Victor. / ЕРОФЕЕВ, Виктор. Мысли о Камю. In: Виктор ЕРОФЕЕВ. *В лабиринте проклятых вопросов*. Москва: Советский писатель, 1990, с. 287-313.
5. MAVRODIN, Irina. Albert Camus. In: *Scriitori francezi*. București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1978, pp.56-60.
6. MIHALEVSKI, Mircea. *Le renouvellement du discours littéraire au XXe siècle*. București: Editura Fundației România de Măine, 2006.
7. MUNTEANU, Romul. Proza lui Albert Camus. In: Romul MUNTEANU. *Introducere în literatura europeană modernă*. București: Allfa, 1996, pp. 111-127.
8. SIMON, P.H. „Albert Camus, du nihilisme à l'humanisme” P.H. Simon. *Histoire de la littérature française au XXe siècle*. Paris: Armand Colin, 1967, t. 2. pp. 161-164.
9. TROINARU, Dorel. De la Robinson la „Ciurma” lui Camus, epidemiile și izolarea „bântuie” literaturile și cinematografiile lumii. In: *Călăreții Apocalipsei și-au făcut deja de cap în ficțiunile umanității*. Online. Disponibil https://adevarul.ro/cultura/arte/de-robinson-ciurma-camus-epidemiile-izolarea-bantuie-literaturile-cinematografiilelumii-calaretii-apocalipseisi-au-facut-cap-fictiunile-umanitatii-video-1_5e84597a5163ec42715b8108/index.html [citat 16.05.2024]
10. ZAVADOVSKAYA, S.Y. Les romans de Camus. In: *Littérature française: Le XXe siècle*. Москва: Высшая школа, 1993.

CZU 004.89:02=135.1

INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ ÎN BIBLIOTECĂ

*Evelina BOCANCEA,
șef serviciu Secția Tehnologia Informației,
Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*

O bibliotecă modernă nu este doar un depozit de cărți, ci un spațiu pentru munca colectivă și individuală – un hub intelectual și creativ. Și dacă transformarea externă a bibliotecilor depinde de designeri și arhitecți, schimbarea proceselor interne ale unei biblioteci poate fi produsă și cu ajutorul inteligenței artificiale.

Ce este inteligența artificială (IA)? Inteligența artificială este compusă din rețele neuronale artificiale care imită funcționarea creierului uman și care sunt capabile să învețe pe măsură ce funcționează. În cele din urmă, cu cât inteligența artificială funcționează mai mult, cu atât devine mai inteligentă și ia decizii mai bune. Rețelele neuronale sunt folosite pentru a organiza și a structura o cantitate mare de date, pentru a căuta interdependențe între date.

Cum poate fi folosită puterea IA în bibliotecă? Iată câteva exemple. Ar putea fi, de exemplu, identificarea automată a surselor noi pe o anumită temă și comunicarea informațiilor către toți utilizatorii interesați. De asemenea, IA poate fi utilizată pentru optimizarea cererilor de căutare pe baza istoricului solicitărilor. Această tehnologie poate fi folosită pentru a structura sursele și a le lega între ele, astfel încât utilizatorii să aibă posibilitatea de a primi o selecție (compilată automat) de informații pe un subiect de interes.

IA poate fi aplicată în sistemele de instruire ca un simulator pentru familiarizarea cu activitatea bibliotecii și cu procedeele de căutare în catalogul electronic; în sistemele integrate de bibliotecă pentru controlul automatizat a termenului de împrumut și transmiterea notificărilor prin e-mail. Munca de rutină, care nu aduce

prea multă plăcere bibliotecarilor, poate fi efectuată de un robot de bibliotecă cu IA.

Statistica este un alt domeniu în care există o mulțime de date și care trebuie să funcționeze conform unor algoritmi clari. În acest context, uneori, factorul uman joacă un rol negativ: datele pot fi colectate greșit și calculate incorect. Pentru a simplifica această problemă, putem utiliza o rețea neuronală.

Inteligența artificială poate fi folosită, în general, la catalogarea documentelor și, de exemplu, la distribuirea lor pe domenii de cunoaștere. Este important să-i oferim IA cele mai complete informații despre sursă.

În muzee și la diferite expoziții, echipamentele multimedia sunt utilizate în mod activ pentru a atrage atenția vizitatorilor. Oricine poate accesa ecranul interactiv pentru a obține mai multe informații despre orice exponat și despre modul în care acesta se conectează cu istoria și cultura anumitor țări. Rețelele neuronale incorporate în dispozitivele respective pot fi folosite și în biblioteci cu scopul de a selecta documente pentru expoziții virtuale și reviste bibliografice. Deoarece complexitatea sarcinii stabilite inițial este practic nelimitată, poate exista orice combinație de subiecte și surse. Acest aspect funcțional ar fi util, de exemplu, în cazul ecranului tactil de la Biblioteca Centrală a BM „B.P. Hasdeu”.

Tehnologia inteligenței artificiale este deja folosită de biblioteci. În Marea Britanie, studenții de la Universitatea Aberystwyth au elaborat propriul sistem IA, robotul Hugh, care este un catalog de bibliotecă comunicativ: el cunoaște locația cărților, acceptă solicitările vocale și îndrumă utilizatorii către raftul potrivit. Cunoștințele robotului sunt o combinație de date dintr-un sistem integrat de bibliotecă și serviciu de căutare. În așa mod, Hugh a devenit un catalog audio mobil al bibliotecii, care conține informații despre peste 800 de mii de cărți [1].

Biblioteca Congresului din Statele Unite, împreună cu specialiștii în inovare, a dezvoltat un instrument bazat pe inteligență artificială numit “Newspaper Navigator” („Navigatorului de ziare”). Rezultatele de funcționare a „Navigatorului de ziare” sunt impresionante: în 19 zile, sistemul a procesat și a clasificat toate paginile de ziare disponibile în bibliotecă – peste 16 milioane de exemplare. În același timp, ponderea paginilor cu probleme este mică, doar 383. Sistemul se bazează pe aceeași tehnologie care a fost folosită la crearea platformei Google Books: recunoașterea optică, care

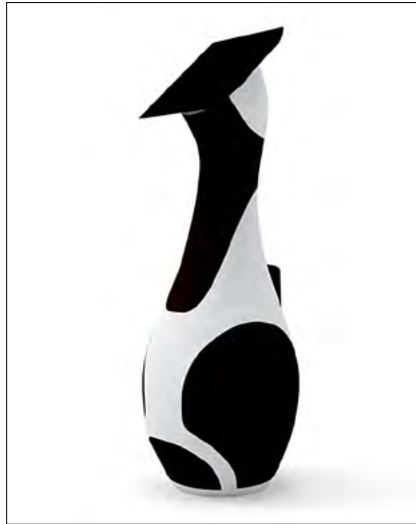

Prototipul robotului-biblioteca Hugh cu inteligență artificială, proiectat de William Sachiti și Ariel Ladegaard la Universitatea Aberystwyth (Marea Britanie), și testat pentru prima dată în februarie 2016. Sursa: <https://bit.ly/3wkzcE3>.

permite identificarea caracterelor tipărite și scrise de mână, chiar și din scanări. Acest set de date constă din conținut vizual extras din paginile ziarelor: titluri, fotografii, ilustrații, hărți, comicsuri și publicitate. Include și adnotări realizate de voluntari și text corespunzător conținutului vizual, identificat prin recunoașterea optică a caracterelor în cadrul casetei de limitare. Sistemul este foarte util, deoarece simplifică căutarea informațiilor – trebuie doar să crezi o cerere, folosind un cuvânt sau o propoziție, iar sistemul va recunoaște și va găsi toate materialele relevante [3].

Încă un exemplu de aplicare a inteligenței artificiale în bibliotecă este pagina web *Chronicling America* – la fel, un produs al Bibliotecii Congresului. Acest sistem permite căutarea în paginile ziarelor istorice ale Americii (publicate în perioada 1770-1963) diferite informații despre evenimentele de altădată, despre trecutul societății americane etc. În plus, sunt prezente informații despre ziarul american publicat din 1690 până azi. *Chronicling America* este un produs realizat de National Digital Newspaper Program (NDNP). Acesta este un program pe termen lung de dezvoltare a unei baze de date online, în care pot fi găsite ziare din SUA, cu informații descriptive și cu o selecție a paginilor istorice digitizate. Sprijinită de National Endowment for the Humanities, această resursă digitală bogată va fi dezvoltată și menținută permanent de Biblioteca Congresului din Statele Unite [2].

Realizarea unor astfel de tehnologii necesită timp și investiții financiare pentru „antrenarea” inteligenței artificiale și pentru implementarea produselor. De multe ori, bibliotecile pur și simplu nu au suficiente fonduri pentru a implementa inovațiile. Există însă și modalități mai accesibile de a profita de beneficiile civilizației: aplicații bazate pe inteligență artificială, care pot facilita semnificativ munca bibliotecii și pot optimiza procesele acesteia. Care sunt aceste modalități?

*Imaginea 3D a designului final elaborat pentru robotului-bibliotecar Hugh.
Sursa: <https://bit.ly/3WzS1NV>.*

ChatGPT, Notion sau *Bing* vor ajuta la scrierea postărilor pe rețele sociale, la corectarea textului, la generarea de idei; *DALL-E, Craiyon, Stable Diffusion, Imagen* vor fi de folos la transformarea textului în imagine. Mai mult ca atât, *Imagen* poate converti textul atât în imagini, cât și în video. Produsele sale pot fi atât stilizate, cât și fotorealiste. De asemenea, putem utiliza *Image Editor* și *EditBench* pentru a edita imaginile existente, fără a fi nevoie să fie create altele noi. *Make-A-Video*, împreună cu *Imagen* (inteligența artificială pentru transformarea textului în video), poate să transforme solicitările textuale în videoclipuri scurte, care arată mai curând ca GIF-uri, decât ca un video din YouTube, dar suficiente pentru a prezenta o idee în mișcare [4].

Ce proiecte legate de inteligență artificială pot fi utilizate în biblioteca noastră?

O mare varietate de procese pot fi încredințate inteligenței artificiale. Unul din serviciile, care și-a pierdut recent din popularitate, dar care mai rămâne necesar oricărei bibliotecii mari, este Serviciul „Întrebă bibliotecarul”. Cu certitudine, o rețea neuronală artificială îl va face mai eficient și mai atractiv. Cum anume? O rețea neuronală este concepută pentru a procesa cantități mari de informații. Resursele electronice ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” sunt exact ceea ce de ce avem nevoie. Catalogul nostru, cu

peste 350 de mii de descrieri ale documentelor, are o mulțime de informații concentrate în titluri, vedete de subiect și de autori, cuprinsuri descrise. Inteligența artificială are aici destul spațiu pentru a-și manifesta posibilitățile!

Pagina BM „B.P. Hasdeu”, având o structură complexă, conține o mulțime de informații despre filialele și secțiile bibliotecii, regulile de utilizare și resursele electronice ale bibliotecii, precum „Biblioteca digitală”, „Repozitoriul” instituțional etc. Aceste resurse, inclusiv blogurile filialelor noastre, includ o selecție de informații profesionale și prezintă evenimentele organizate în biblioteci. Cantitatea de informații este pur și simplu enormă, fiind actualizată zilnic prin eforturile personalului bibliotecii.

Care sunt cele mai frecvente întrebări în Serviciul „Întrebă bibliotecarul”? Selecții tematice de literatură, ore de funcționare ale bibliotecilor, reguli de utilizare etc. Integrarea IA în catalogul bibliotecii ar face posibilă răspunderea cât mai completă și rapidă la solicitările cititorilor, folosind întregul volum de date, făcând referințe la subiecte, autori, titluri și tipuri de documente. În biblioteca noastră au loc multe evenimente, programul de lucru este actualizat în mod constant și este dificil să ținem evidența tuturor modificărilor. Însă prin utilizarea IA va fi posibilă, de exemplu, setarea notificărilor pentru vizitatori fideli (un fel de Club al utilizatorilor BM „B.P. Hasdeu”), prin e-mail ori prin rețele de socializare, despre evenimentele planificate.

Utilizarea IA poate crește prestigiul bibliotecii și poate face Serviciul „Întrebă bibliotecarul” mai atractiv în rândul celor care doresc să comunice, mai ales, cu inteligența artificială.

Referințe bibliografice

1. [HUGH]. Site web. (February 2016). Disponibil: <http://www.iam-hugh.co.uk/> [citată 17.10.2023].
2. LIBRARY OF CONGRESS. Site web. Disponibil: <https://chroniclingamerica.loc.gov/> [citată 17.10.2023].
3. LIBRARY OF CONGRESS. Newspaper Navigator. Disponibil: <https://news-navigator.labs.loc.gov/> [citată 17.10.2023].
4. PARKER, Haillie. *The Always Up-to-date List of the 50 Best AI Tools*. Online. March 6, 2024. Disponibil: <https://clickup.com/blog/ai-tools/> [citată 17.10.2023].

CZU 004.056.5:027.52(478-25)=135.1

INSTRUIRI DE SECURITATE CIBERNETICĂ LA BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU”

*Gabriela BULDUMA,
Secția Tehnologia Informației,
Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*

Rezumat: Articolul se concentrează pe instruirile de securitate cibernetică, organizate de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” pentru bibliotecari și utilizatorii bibliotecii în prima parte a anului 2024. Instruirile sunt parte a Campaniei „SigurantaDigitala.md”, organizate de Proiectul „Asistență Rapidă în domeniul Securității Cibernetice pentru Republica Moldova” (finanțat de Uniunea Europeană) și ATIC.

Cuvinte-cheie: securitate cibernetică, cultura web, siguranță pe internet, comportament online responsabil, siguranța digitală.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” este mereu atentă la nevoile informaționale ale bibliotecarilor și ale chișinăuienilor, care frecventează rețeaua de biblioteci municipale, răspunzând prompt la solicitările respective prin sesiuni de instruire și informare, conforme noutăților din acest domeniu și nu doar.

În perioada 16-29 ianuarie 2024, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, în spațiul Campusul competențelor, a avut loc o serie de instruirii dedicate securității cibernetice – cel mai în vogă subiect al momentului și o prioritate națională a Republicii Moldova. Principalele obiective ale acestor instruirii au fost conștientizarea securității digitale și promovarea comportamentului online responsabil. Instruirile au fost parte a Campaniei „SigurantaDigitala.md”, organizate de Proiectul „Asistență Rapidă în domeniul Securității Cibernetice pentru Republica Moldova” (finanțat de Uniunea Europeană) și ATIC.

Agenda instruirilor a inclus subiecte teoretice și exerciții practice referitoare la importanța siguranței online, definiția mediului online și a amenințărilor cibernetice comune (ingineria socială, programe malițioase, viruși ș.a.), recomandări de bază de comportament în mediul online (până la și după un atac cibernetice) etc.

Alte subiecte de interes pentru participanți au fost: Ce reprezintă securitatea cibernetică?, Care este cadrul normativ, organizațional și de cooperare în domeniul securității cibernetice în Republica Moldova?, Ce este o amenințare cibernetică?, De ce este

importantă siguranța digitală?, Care sunt competențele de bază în domeniul siguranței digitale?, Care sunt pașii și acțiunile necesare pentru navigarea cu încredere în spațiul online?, Cum poate fi redusă vulnerabilitatea în fața amenințărilor cibernetice? etc.

Conform Legii cu privire la securitatea cibernetică a Republicii Moldova, termenul *securitate cibernetică* este definit ca „activități necesare pentru protejarea rețelelor și sistemelor informatice, a utilizatorilor unor astfel de sisteme și a altor persoane expuse amenințărilor cibernetice”, iar termenul *amenințare cibernetică* reprezintă „circumstanță, eveniment sau acțiune potențială, care ar putea cauza daune, perturba sau avea un alt fel de impact negativ asupra rețelelor și sistemelor informatice, asupra utilizatorilor unor astfel de sisteme sau asupra altor persoane” [1].

Pe lângă noțiunile de bază cu privire la securitatea cibernetică, participanții au aflat despre ingineria socială (o formă de manipulare, în care atacatorii imită o sursă de încredere pentru a convinge oamenii să îndeplinească anumite sarcini, cum ar fi: să acorde acces la un computer sau un cont bancar, să dezvăluie informații confidențiale, parole etc.) și de ce aceasta reprezintă o amenințare: Ce este un atac de inginerie socială?, Cum să recunoaștem atacurile de inginerie socială?, Cum să ne protejăm împotriva atacurilor?, Cum să securizăm conturile online și informațiile personale?, Cum să prevenim accesul neautorizat la dispozitivele mobile?, Cum operează infractorii cibernetici, a căror scop este să obțină acces la dispozitive prin varii tehnici precum un fișier infectat, o vulnerabilitate de sistem, o aplicație rău intenționată (malware), care deteriorează sau împiedică utilizarea normală a dispozitivelor?

Un alt subiect studiat a fost *phishingul* – una dintre cele mai frecvente amenințări cibernetice, ce are drept scop furtul de informații confidențiale sau descărcarea de programe malware. Utilizat cel mai des prin e-mail, dar și prin apeluri telefonice și mesaje textuale, phishingul poate fi recunoscut prin faptul că include mesaje cu apel urgent la acțiune (de exemplu: „Deschideți!”), mesaje din partea unor expeditori necunoscuți, linkuri sau atașamente suspecte, greșeli ortografice ș.a.

Ce reprezintă *criptarea* și care este rostul acesteia pentru persoane și instituții? Criptarea datelor este o metodă de protecție a informațiilor confidențiale sau personale în procese de navigare online, în comunicare online, la cumpărături online ș.a. Criptarea datelor se face atunci când se utilizează informații cu caracter

personal sau date importante ale instituției, care necesită a fi transmise prin internet: un fișier, un text este convertit printr-un cod cifrat și nu poate fi înțeles decât de cei ce dețin cheia corectă de decriptare.

Bibliotecarii au fost interesați să afle și cât de sigure sunt conturile online personale și instituționale, ce informații pot deveni ținta unui atac cibernetic, care este scopul unui atac cibernetic (furtul de date, câștigul financiar, spionaj comercial, sabotarea activității ș.a.), ce presupune *comportamentul online responsabil* și cum pot fi ajutați utilizatorii care se confruntă cu *hărțuirea online* (cyber bullyingul)?

De asemenea, participanții la instruirile au aflat despre Legea privind securitatea cibernetică a Republicii Moldova, elaborată cu sprijinul UE oferit prin intermediul „Proiectului de Asistență Rapidă pentru Securitate Cibernetică pentru Republica Moldova” (va intra în vigoare începând cu 1 ianuarie 2025); despre Strategia securității informaționale a Republicii Moldova pentru anii 2019-2024 [3]; despre Moldova Cybersecurity Forum 2024 și lansarea Agenției Naționale pentru Securitate Cibernetică și a Institutului Național de Inovații în Securitatea Cibernetică „Cybercor” – instituții care vor avea un rol esențial în prevenirea amenințărilor cibernetică [2].

În urma participării la instruirile de securitate cibernetică, bibliotecarii și-au îmbogățit vocabularul cu noțiuni specifice și terminologie referitoare la subiectul „Securitate cibernetică” (parolă, autentificare cu doi factori (2FA), inginerie socială, phishing, spyware, ransomware ș.a.), au identificat principalele vulnerabilități și amenințări în procesul de navigare și interacțiune online (atât la nivel profesional, cât și la nivel personal) și au învățat ce riscuri vin la pachet cu comportamentul online iresponsabil. În total, la instruirile au participat 143 de bibliotecari (82 – din rețeaua de

biblioteci municipale „B.P. Hasdeu”, 5 – din suburbiile Chișinăului și 56 – din bibliotecile școlare din Chișinău).

La 6 februarie 2024, de Ziua Siguranței pe Internet (Safer Internet Day), filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” au avut un program special pentru utilizatori, în cadrul căruia au pus în discuție importanța siguranței online pentru copii, adolescenți, persoane adulte și persoane în etate.

Bibliotecile au găzduit activități de instruire și informare: „Conduita pe rețelele de socializare” și „Siguranța datelor pe Internet” (Biblioteca „Alba Iulia”); lecție publică susținută de Mihaela Melnic, consultant principal, Secția Politici în domeniul securității cibernetice, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării al Republicii Moldova (Biblioteca Centrală); „Siguranța copiilor pe Internet”, „Pericolele ascunse ale Internetului” (Biblioteca „Nicolae Titulescu”); lecție publică cu genericul „Ziua Siguranței pe Internet” (Biblioteca Traian); „Protejarea informațiilor personale, finanțele și confidențialitatea” (Biblioteca „Mihail Lomonosov”); „Securitatea în Internet: cum ne putem proteja datele cu caracter personal?”, Care sunt riscurile la care ne expunem prin intermediul Internetului?”, „La ce se referă siguranța online?”, „Cum putem rămâne în siguranță?”, „Pericolele spațiului virtual” (Filiala de Arte „Tudor Arghezi”); „Cum să fii în siguranță pe Internet?”, „Aplicațiile de pe telefon: descărcarea corectă, controlul parental” (Biblioteca „Liviu Rebreanu”); «Безопасный Интернет – пожилым: влияние социальных сетей» (Biblioteca „Miron Costin”); formarea competențelor de comportament online în Ziua securității pe Internet în cadrul instruirii „Siguranța online” (Biblioteca „Maramureș”); organizarea sesiunilor de instruire pentru copii și adolescenți privind siguranța online, în colaborare cu organizații partenere „Neovita” și „Telefonul Copilului” (Biblioteca „Târgu-Mureș”) ș.a.

În agenda zilei a fost inclus și cursul online `SigurantaDigitală.md~, parte a Campaniei „SigurantaDigitala.md”, organizată de Proiectul „Asistență Rapidă în domeniul Securității Cibernetice pentru Republica Moldova” (finanțat de Uniunea Europeană) și ATIC. Cursul a contribuit la creșterea competențelor digitale în domeniul siguranței online și a furnizat cunoștințe necesare utilizării în siguranță a internetului. Utilizatorii au fost încurajați să parcurgă cursul pentru a afla cum poate fi menținută în siguranță viața online, cum poate fi menținut controlul asupra amprentei

digitale, ce înseamnă să fii responsabil online și cum poate fi personalizată experiența digitală de zi cu zi.

Competențele obținute de bibliotecarii care au participat la instruirile de securitate cibernetică și interesul utilizatorilor pentru activități de instruire și informare organizate de Ziua Securității pe Internet au stat la baza ajustării ofertei educaționale a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” pentru utilizatorii bibliotecii. Astfel, începând cu luna martie 2024, gama de instruirii IT „Connect Plus”, prestate în cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, va fi suplinită cu noi servicii de instruire la subiectul „Securitate cibernetică”. Instruirile vor fi disponibile utilizatorilor rețelei de bibliotecii „B.P. Hasdeu” în cele cinci sectoare ale orașului Chișinău.

Neglijarea securității în mediul online este un risc ce se poate solda cu consecințe grave, precum furtul de identitate, expunerea nedorită a datelor confidențiale, pierderi financiare ș.a. Iată de ce este foarte important un comportament online responsabil și cunoașterea pașilor esențiali de securizare a vieții și interacțiunii online împotriva potențialelor amenințări cibernetică. În contextul în care practic toate aspectele vieții cotidiene au tangență cu mediul online (comunicarea, cumpărăturile online, programarea la medic, obținerea a varii acte și servicii, învățarea online, activitățile de loisir ș.a.), deținerea cunoștințelor referitoare la securitatea cibernetică reprezintă o necesitate actuală atât pentru bibliotecarii și cititorii chișinăuieni, cât și pentru bibliotecarii și cititorii din întreaga lume. Astfel, chișinăuienii ce își doresc să obțină cunoștințe de securitate cibernetică pot participa la instruirile oferite de filialele Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. În acest scop, poate fi consultată Agenda săptămânală de instruire „Connect Plus”, disponibilă pe site-ul BM „B.P. Hasdeu”: www.hasdeu.md.

Referințe bibliografice

1. *Legea privind securitatea cibernetică a Republicii Moldova*. Online. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136732&lang=ro [citat 28.02.2024].
2. *Moldova Cybersecurity Forum 2024*. Online. Disponibil: <https://mded.gov.md/moldova-cybersecurity-forum-2024-evenimentul-care-anunta-consolidarea-securitatii-cibernetice-nationale/> [citat 28.02.2024].
3. *Strategia securității informaționale a Republicii Moldova pentru anii 2019-2024*. Online. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111979&lang=ro [citat 28.02.2024].

ELABORAREA CONȚINUTULUI UNEI REVISTE DIGITALE DE CĂTRE BIBLIOTECARI: VADEMECUM

*Maria PILCHIN,
scriitoare, formatoarea BM „B.P. Hasdeu”*

De ce?

Acest tip de publicații periodice create și diseminate în format electronic, accesate prin intermediul unor dispozitive digitale, pot fi folosite prin identificarea unui scop posibil:

- promovarea ofertei serviciilor de bibliotecă prin utilizarea unor costuri reduse;
- consolidarea imaginii instituției/secției/campusului/filialei;
- fidelizarea utilizatorului sau a vizitatorului care poate deveni, în termen de lungă durată, utilizator;
- consolidarea echipei prin crearea unui produs creativ, nou, de impact (multimedia, interactivitate, accesibilitate globală etc.).

Pentru cine?

Cine este beneficiarul nostru? Cum obținem atenția utilizatorului astăzi, când trăim într-o „economie a atenției”, când „ne batem” pe ochii publicului?” Acestea sunt întrebările cele mai actuale. Ar trebui să pornim de la ipoteza că lipsa unor produse digitale de calitate induce riscul scăderii numărului de utilizatori sau al scăderii intensității de utilizare a serviciilor infodocumentare.

Metodologia

Metoda observației: observați cine și ce discută, distribuie, abordează, caută pe rețelele sociale, pe forumuri, în presă. Identificați segmentul dvs. de public și interesele lui. Configurați „portretul-robot” al beneficiarului instituției.

Metoda chestionarului: realizați un chestionar cu utilizatorii, dar și cu bibliotecarii. Comparați rezultatele, sistematizați-le pe cele cantitative, observați tendințele, analizați și interpretați rezultatele calitative (răspunsurile descriptive). Încercați să aplicați o interpretare mixtă, să obțineți rezultate calitative, pornind de la datele cantitative.

Metoda marketingului intern: o revistă digitală se referă și la un marketing organizațional. Altul intern: angajații propriei filiale, secții, colegii din întreaga rețea a Bibliotecii Municipale (BM).

Metoda marketingului intern extern, așa cum vizează comunitatea, fondatorii, partenerii, mass-media și alți actori ai „pieței” culturale. Revista este și o formă de comunicare, promovare, raportare pe interior. Este și o modalitate de conservare a informației, a rezultatelor instituționale.

Nu fiți „șeful cel rău”, evitați egocentrismul și „împachetați” în paginile revistei întreaga activitate a entității dvs. ca parte a BM. Imaginea șefului niciodată nu poate fi una individuală. Șeful e concept și produs colectiv.

Nu ignorați relația cu presa, invitați uneori un jurnalist cunoscut în paginile revistei. Identificați reprezentanți ai mass-media care sunt deschiși și loiali bibliotecii, culturii cărții, educației pro-lectură și marketingului de bibliotecă.

Ce?

Rubrici: promovați, în primul rând, oferta BM. Propuneți interviuri cu utilizatorii și bibliotecarii. Includeți acolo reportaje de la evenimente. Creați un glosar al serviciilor filialei. Propuneți o cronică a lecturii (recomandări de carte), a evenimentelor cărții, a personalităților care v-au pășit pragul etc.

Inventați formule inedite, includeți citate celebre. Generați conținut original și de impact. Temele trebuie să fie, cu siguranță, interesante, de actualitate. Ieșiți din formatele deja știute în comunitatea culturală a Chișinăului și chiar a spațiului românesc. Căutați modele internaționale, adaptați-le, naturalizați-le, împrumutați-le cu măiestrie, cum o face limba care mereu se îmbogățește din împrumuturi.

Exemple de rubrici:

- Biblioteca în portrete
Va conține imagini (fotografii și text). Evitați imagini „bătătorite”, arhicunoscute, preluate de pe Google. În fiecare număr în această rubrică pot să apară 2 portrete: un utilizator fidel și un bibliotecar de succes. Textul – o notă biografică, fotografia-portret făcută în bibliotecă.
- Biblio-advertising
Rubrica în care să promovați serviciile, rezultatele din cadrul acestora, succesul interacțiunii cu fondatorii, partenerii,

utilizatorii fideli etc. Aici poate fi vorba de promovarea programelor, serviciilor, dar și a ceva specific, spre exemplu, *EtnoBiblioteca* de la Biblioteca Centrală/

Cât și când?

Frecvența: maximum 2 ori pe lună – *reviste-puzzle*, crâmpoșe din viața instituției, ușor de realizat, principiul analitic (enumerarea unor idei, evenimente, produse); 1 dată pe lună – *revista-bliț*, principiul analitic (distingerea și compararea între ele a ideilor parțiale cuprinse într-una generală, a evenimentelor din cadrul unui program, serviciu, proiect etc.); 1 dată la 3 luni – *revista-sinteză* (metodă științifică de cercetare a fenomenelor, bazată pe trecerea de la particular la general, de la simplu la complex, pentru a se ajunge la generalizare).

A se respecta cu strictețe termenele – iată un principiu de urmat pentru profesioniști. Primul număr va fi cel mai dificil de realizat și psihologic, și metodologic. Apoi va interveni deprinderea, poate chiar rutina, mai ales rutina tehnică.

Cum?

E suficient să aveți un computer și aplicația Canva (platforma de design grafic). Veți avea o machetă predefinită care va fi aproape fixă și salvată în cloud, cu unele schimbări la fiecare număr. Cine o va face? O mică echipă redacțională: 1-2 copywriteri (autori de texte), un redactor, 1 designer-ilustrator. Ilustrațiile nu sunt de ignorat. Populăm o lume vizuală, gândirea în imagini deja a devenit o uzanță și o deprindere a timpului.

De obicei, se va lucra cu versiunea online. La necesitate, pe avizier poate fi expus un număr-print, să zicem unul dedicat aniversării filialei. Printați cu precauție, economisiți – pădurile dispar, omul trebuie să practice o economie inteligentă. Nu economisiți însă în diseminarea electronică. Ne referim la o promovare intensă pe rețele, la fidelizarea grupurilor din mediul online. Spunem „intens”, dar nu avem în vedere agresiv. Elaborați un ritm al postărilor, creați postări și conținut digital în seriale. Trebuie să fie conținuturi recunoscutibile. Intitulați, utilizați imagini și emoticoane de recunoscut de fiecare dată când publicați în mediul online.

Scriem corect, DEX-ul este o *Biblie* și pentru bibliotecari! Verificați mereu, consultați redactorii din cadrul Secției Studii și cercetări și Secției Activitate editorială a BM. Lucrăm creativ,

original, scriem percutant. Evitați patetismul (stilul fetei mari în leșin sau a savantului care se exprimă bombastic, acoperind cu expresia lipsa de semnificații și sensuri ale conținutului), evitați metaforele uzate, clișeele, fiți incisivi chiar uneori. Realizați un design cu gust, evitați culorile kitsch, stereotipurile în concepte, combinați textul și imaginea reușit. Urmăriți mereu dacă sunteți buni în argumentație, în date, în idei.

Nu uitați de chenarul semantic: spațiul din pagină în care încap sensul de transmis. Tema e mereu în centru. Utilizați poze vii, reale, organice. Pe rețele sunt foarte apreciate fotografiile cu oameni (ține și de psihologie). „Ecce Homo” (lat.: „Iată omul”)! Noi suntem o instituție despre Om și pentru Om. În plină epocă postumanistă, când roboții avansează spre cunoaștere, când Inteligența Artificială (IA) pare să disloce marile paradigme epistemologice, piloni ai umanității științifice, nu uitați că omul nu poate fi înlocuit. Nu ne referim neapărat la un univers antropocentric. Astăzi tot mai mult se vorbește despre dreptul animalelor, unii chiar invocă dreptul plantelor pe cale de dispariție etc. Omul însă este cel care a inventat mașina. Savanții ne anunță că nu există încă o mașină care să poată calcula emoțiile.

În loc de concluzie

Omul oricum domină IA prin: creativitate și inovație personalizată, prin alegerile sale etice și morale, prin empatie, responsabilitate individuală și socială, prin instrumentele sale de supraveghere și control al psihologiei umane și a cunoașterii omului în sens comportamental. Omul poate elabora și clasifica datele, le poate interpreta în mod critic și detașat.

Interacțiunea dintre o lume tehnologizată și omenire e din ce în ce mai complexă. Nu știm ce urmează. Între tehnică și judecata de valoare/ judecata morală mereu va fi o relație de coexistență. IA trebuie văzută ca un instrument care îl completează pe om, intensificându-i capacitățile și competențele. Automatizarea îl va face șomer pe om. Omul ar trebui să învețe să își inventeze profesii de neînlocuit. Dar aceste ocupații profesionale nu exclud utilizarea IA în scopul îmbunătățirii rezultatelor. IA e o a treia mână, nu un al doilea creier.

Revistele digitale schimbă formatul, rapiditatea accesării, dar ele nu schimbă talentul, creativitatea și inovația celor care vor lucra la ele. Deciziile de luat nu depind atât de format, ci de argumentația

specialistului, a omului care este determinat de morală, deontologie, responsabilitate și conștiința de sine ca *homo sapiens*.

Recomandare

Evitați plagiatul și furtul intelectual. Documentați-vă, dar nu preluați încălcând o etică a scrisului. În artă a învins originalitatea și nu mimesisul. Căutați ideile inedite, elaborați concepte singulare, diferite. Practicați o demnitate a omului cult. Fiți integri, respectând drepturile de autor. Nu uitați, creațiile intelectuale sunt protejate prin lege și prin etica profesională. Reputația bibliotecii și a bibliotecarului nu trebuie să sufere în urma unor scandaluri de plagiat.

CZU 004:027=135.1

INFRASTRUCTURA TEHNOLOGICĂ A BIBLIOTECII – ELEMENT AL TRANSFORMĂRII DIGITALE

*Victor RUSU,
șef Secție Tehnologii informaționale, BM „B.P. Hasdeu”*

Invenția Internetului a generat dezvoltarea tehnologiei informației, a infrastructurii de telecomunicații conexe, afectând practic toate domeniile de activitate umană. De la smartphone-le din buzunarele noastre până la dispozitivele inteligente, care controlează echipamentele din casa noastră, tehnologiile sunt peste tot.

Tehnologiile informaționale au modificat fundamental modul în care bibliotecile își îndeplinesc misiunile specifice de selectare, organizare, conservare și furnizare de acces la informații.

Hardware

Calculatoarele reprezintă un fenomen-cheie al tehnologiilor informaționale. Devenind necesare în anii '90 ai secolului trecut, ele reprezintă astăzi o componentă esențială a bazei tehnico-materiale a unei biblioteci.

O infrastructură tehnologică bine organizată aduce multiple beneficii atât utilizatorilor, cât și bibliotecarilor. În anii '95-'97 ai secolului al XX-lea, bibliotecile erau ferm convinse că domeniul

trebuie automatizat. În 1995, Biblioteca „Ițic Mangher” implementează proiectul „Biblioteca – centru de informatizare”, finanțat de Fundația Soros Moldova, cu obiective clare de achiziționare a resurselor hardware și software și implementare a softului MARK pentru a automatiza procesele bibliotecare. Dezvoltarea și apariția pe piață a noilor produse informaționale, câștigarea granturilor a permis acestei biblioteci să implementeze un alt Sistem Integrat de Bibliotecă – *Irbis* și să lanseze proiectul „Catalogul virtual Iudaica”.

Tehnologiile informaționale au modificat fundamental modul în care bibliotecile își îndeplinesc misiunile specifice de selectare, organizare, conservare și furnizare de acces la informații.

A început crearea infrastructurii tehnologice: au fost achiziționate calculatoare (grație proiectelor finanțate în această perioadă de Fundația Soros), imprimante, primele baze de date. Proiectul „Catalogul Partajat al Bibliotecii Municipale”, lansat în 1998, avea ca scop informatizarea bibliotecii, iar achiziționarea softului de bibliotecă TINLIB și a calculatoarelor a permis crearea catalogului electronic al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” (*în continuare, BM – n.n.*). Conectarea BM la Internet a deschis multe oportunități de acces la informație.

În toate cele 27 de filiale ale BM, calculatoarele sunt unite în rețea prin cablu sau Wi-Fi, fiecare bibliotecă fiind echipată cu routere și switch-uri.

Nu ne putem compara cu situația din 1998, dar întrebarea „Sunt destule calculatoare la BM?” este actuală și astăzi. 27% de calculatoare sunt învechite, 17% de calculatoare sunt destinate utilizatorilor – acesta este răspunsul clar la întrebare.

Achiziția echipamentului și, în special, a calculatoarelor, se baza la BM pe principiul de calitate (de brand) – aspect important, care asigură utilizarea dispozitivelor pe tot ciclul de viață și nu pe perioada de garanție. Menținerea fiabilității echipamentului este actuală astăzi, când asistăm la o dezvoltare vertiginoasă a tehnologiilor. Un upgrade la timp a echipamentului este necesar pentru a asigura o utilizare eficientă și un confort pentru bibliotecari/utilizatori.

Software

Bibliotecile utilizează calculatoarele (gradul de conectare la Internet constituind 100%) pentru a gestiona sisteme și servicii

electronice. Acestea sunt întreținute de informaticieni, ingineri și de personalul bibliotecii.

Majoritatea calculatoarelor au instalat SO Windows 10 (95%), 5% din calculatoare funcționează pe Windows 8 și un procent infirm – pe Windows XP.

În biblioteci, tehnologiile informaționale s-au afirmat ca bază pentru: automatizarea proceselor tradiționale de bibliotecă (achiziții de carte, înregistrarea utilizatorului, circulația documentelor); asistență în căutarea informației în catalogul electronic și baze de date; managementul personalului; publicarea și partajarea informației; promovarea activității; instruirea personalului și a utilizatorilor etc.

Pentru a livra utilizatorilor servicii online de tipul repozitorii, biblioteci și reviste digitale, specialiștii în domeniul tehnologiei informației setează, administrează, monitorizează și întrețin sistemele informatice *open source* utilizate de bibliotecă:

- a. *Koha* (Sistemul Integrat de Bibliotecă), prin intermediul căruia este realizată gestionarea activității bibliotecii;
- b. *Open Journal System*, care oferă acces la versiunea electronică a revistei *BiblioPolis*;
- c. *Wordpress.org* – baza de date ale evenimentelor organizate de bibliotecă (evenimente.hasdeu.md);
- d. *Dspace* – Repozitoriul instituțional al BM: HAPES;
- e. *Oracle* – baza de date de „Biblioreferințe”;
- f. site-ul BM.

Mentținerea acestor servicii implică investiții în hardware, software și personal pentru a efectua backup-ul și upgrade odată cu lansarea noilor versiuni ale softului.

Analizând tendințele actuale de dezvoltare a infrastructurii tehnologice, în contextul transformării digitale, înțelegem că nu corespundem cerințelor în totalitate. În primul rând, este vorba de servere: biblioteca nu are un spațiu amenajat pentru servere, iar capacitățile serverelor trebuie să fie mărite. Computerele din biblioteci sunt de diferite generații, în timp ce tehnologiile se dezvoltă mai rapid decât se achiziționează echipament nou. Achizițiile din ultimii ani a echipamentului nu sunt suficiente pentru a asigura funcționarea serviciilor pentru utilizatori. Nu în ultimul rând, există problema atitudinii bibliotecarilor față de hardware și software.

Transformarea digitală

Transformarea digitală, despre care se vorbește în ultimul timp tot mai des, nu este doar un lucru simplu, ci un proces cu mai multe fațete, care include diferite etape, în funcție de industrie și de maturitatea digitală a instituțiilor. Transformarea digitală conține patru elemente esențiale: **reînnoirea IT**, **digitalizarea operațiunilor**, **marketingul digital** și **serviciile digitale**. Toate cele patru fac parte din procesul de transformare digitală în majoritatea companiilor. În unele companii, acest proces este deja în plină desfășurare, dar mulți încă nu își pot da seama cum să-și actualizeze infrastructura digitală, să dezvolte infrastructura mobilă și cloud. Adesea, cu această problemă începe procesul de transformare digitală.

În esență, transformarea digitală este o oportunitate de a folosi bugetul alocat pentru „inițiative digitale” în modernizarea platformelor IT și de comunicații ale instituției. Dar, este greșit și naiv să presupunem că prin simpla cumpărare de tehnologie, sau investind în oricare dintre instrumentele de lux sau obiectele noi ale pieței tehnologice în plină expansiune, organizațiile se vor transforma cumva. Chiar și cea mai bună tehnologie se va risipi, dacă nu sunt puse la punct procesele, cultura sau talentul potrivit pentru a profita de ea.

Să ne amintim, cum ne-am schimbat atitudinea față de computere. Pe vremuri, pentru noi, computerele erau niște dispozitive de care ne temeam și care îndeplineau un set de funcții definite. Dar, de-a lungul timpului, computerele au devenit dispozitive indispensabile, care îndeplinesc multe sarcini în moduri diferite. Modernizând IT-ul, o companie are instrumente moderne, cu ajutorul cărora poate obține o eficiență sporită și satisfacție a angajaților, dar și reducere a costurilor de întreținere IT. Acum este momentul să schimbăm viziunea asupra **transformării digitale** de la un concept monolitic la înțelegerea faptului că acest include multe lucruri diferite.

Chiar și cea mai bună tehnologie se va risipi, dacă nu sunt puse la punct procesele, cultura sau talentul potrivit pentru a profita de ea.

Cum se face aceasta? Analiza și integrarea bazate pe date pot ajuta să le identificăm. De multe ori, instituțiile, în timp ce creează strategii de transformare, își selectează tehnologiile preferate fără a analiza datele. Nu așa însă ar trebui să funcționeze. Fără o analiză

bazată pe date, este imposibil să știm ce lacune să acoperim și cum să corespundem necesităților utilizatorilor.

Identificarea tehnologiilor adecvate pentru o afacere este unul dintre cei mai importanți pași în elaborarea strategiei de transformare digitală. Implementarea tehnologiilor digitale necesită investiții financiare. Dacă dorim să actualizăm sistemele vechi, să modernizăm aplicațiile sau să implementăm sisteme digitale noi, trebuie să găsim cea mai potrivită tehnologie.

Din diferite surse, am identificat câteva tehnologii new-age care pot fi încorporate în viitoarea strategie de transformare digitală a instituției noastre:

1. *Platformele Cloud* – tehnologii digitale predominante în următorii ani. Compania americană de expertiză în tehnologii informaționale, Gartner¹, estimează că, până în 2025, majoritatea platformelor de servicii cloud vor oferi cel puțin unele servicii cloud distribuite care se execută în momentul în care este nevoie. Acum este timpul să aplicăm NoOps, care se realizează prin hiper-automatizare în întregul SDLC².
2. De asemenea, companiile fac alegeri strategice, adoptând *soluții tehnologice bazate pe API*³, (un set de reguli ce asigură interacțiunea între softuri). Aș vrea să menționez că deja avem experiență în acest sens. Pentru a putea vizualiza și utiliza datele din catalogul electronic al BM pe Raftul virtual, ne-am folosit de API oferit de Koha.
3. *Analiza datelor și inteligența artificială*. Datele sunt centrul oricărei strategii de transformare digitală, deoarece ne ajută să eliminăm presupunerile și să ne bazăm de fapte. Cu pilonii de bază ai ingineriei IA – DataOps⁴, ModelOps⁵, MLOps⁶ și DevOps, o strategie robustă de inginerie IA facilitează scalabilitatea, performanța, interpretabilitatea și fiabilitatea modelelor IA, oferind în același timp întreaga valoare a investițiilor AI.

În ultima perioadă, am făcut cunoștință cu câteva posibilități de utilizare a IA în biblioteci. Unele din ele pot fi utilizate deja și sunt aplicate în bibliotecile din lume. De exemplu, sistemul de IA

¹ <https://www.gartner.com/en/insights>

² SDLC (Software development lifecycle) = tot ciclul de viață a unui soft.

³ API (Application Programming Interface) = interfață pentru programare.

⁴ <https://datafinder.ru/chto-takoe-dataops>

⁵ <https://neptune.ai/blog/modelops>

⁶ <https://aws.amazon.com/ru/what-is/mlops/>

SimplyE de la Biblioteca publică din New York (SUA), analizează istoricul lecturii și preferințele cititorilor și sugerează cărți. Un alt exemplu – Biblioteca din Maricopa (Arizona, SUA) utilizează sistemul IA EndNote prin care trimite recomandări de lectură. Biblioteca King din Washington (SUA), utilizează sistemul de IA Over Drive pentru recomandări de carte.

Inteligența artificială bate insistent la ușă. În ce mod anume vom folosi la Biblioteca Municipală experiența IA este încă o întrebare. Deși aplicațiile ca chatul GPT, Gemini, Dream Studio, Deep-L ș.a. deja pot să ne ajute în căutarea unor informații, analiza de conținut, digitizare și preservare, generare de conținut (rezumate, traduceri, imagini, înregistrări video și audio), recunoașterea vocală, asistența utilizatorilor etc. Avantajele utilizării aplicațiilor de AI sunt evidente: îmbunătățirea eficienței operaționale, personalizarea experienței utilizatorului, reducerea costurilor, creșterea productivității.

Introducerea acestor aplicații în activitatea bibliotecarilor, dezvoltarea serviciilor de asistență informațională a utilizatorilor cu instrumente IA va fi un pas în procesul de transformare digitală a bibliotecii.

Revenind la problema infrastructurii tehnologice, este esențial să ne concentrăm pe îmbunătățirea ei, ținând cont de următoarele: actualizarea componentelor hardware și software, inclusiv sistemul de operare, și software-ul antivirus, asigurând securitatea sistemelor, infrastructura de rețea, respectarea planului de copiere a datelor și de recuperare a datelor în caz de dezastru.

Infrastructura tehnologică este structura de bază care sprijină întregul proces de creare, stocare, schimb și utilizare a informațiilor. De asemenea, ajută organizațiile să țină pasul cu provocările tehnologice în schimbare și să-și amelioreze competitivitatea. De aceea, existența unei infrastructuri tehnologice robuste este vitală în procesul de transformare digitală a bibliotecii.

Referințe bibliografice

1. *Aplicații inteligență artificială (AI)*. Online. (22 septembrie 2023). Disponibil: <https://aitraining.ro/aplicatii-inteligenta-artificiala-ia/> [accesat 2024-04-19]
2. *Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*. Raport de activitate 2023. Online. (2024). Disponibil: <https://hapes.hasdeu.md/handle/123456789/496> [accesat 2024-04-19]

3. *Cele mai bune 10 aplicații AI* (aprilie 2024). Online. (25 martie 2024). Disponibil: <https://www.unite.ai/ro/10-cele-mai-bune-aplica%C8%9Bii-IA/> [accesat 2024-04-19]
4. *Focus area: digital transformation*. Online. (2023). Disponibil: <https://www.undp.org/moldova/digitaltransformation> [accesat 2024-04-19].
5. *What is digital transformation?* Online. (2022). Disponibil: <https://enterpriseproject.com/what-is-digital-transformation>; <https://www.ibm.com/topics/digital-transformation>; <https://www.oracle.com/cloud/digital-transformation/> [accesat 2024-10-19].
6. *Оптимизация вашей технологической инфраструктуры*. Online. (2024). Disponibil: <https://shorturl.at/fiP02> [accesat 2024-04-19].
7. ШИПИЛОВ, Андрей; ЭМОН-ЛОРАН, Антуан; РУЙАР, Дидье; ФЕРР, Натан. *Четыре элемента успешной цифровой трансформации*. Online. (27 februarie 2023). Disponibil: <https://www.hbr-russia.ru/innovatsii/upravlenie-innovatsiyami/chetyre-elementa-uspeshnoy-tsifrovoy-transformatsii/> [accesat 2023-10-11].

INTERVIURI MAGISTRALE

CZU 821.135.1(478).09-31(047.53)(082)=135.1

**LEGATĂ CU FUNIA DE PĂMÂNT DE
LORINA BĂLTEANU – CARTEA ÎN CARE
NE REGĂSIM PARȚIAL SAU PLENAR¹**

Chiar dac-am fi la un pas de paradis,
ironia izbutește să ne îndepărteze de el.

Emil CIORAN

Alexandra TĂNASE (fostă profesoară de limba și literatura română, conducătoarea clubului „Lectură generoasă ” din cadrul Bibliotecii „Transilvania”): Mă bucur că la ședința de astăzi a clubului nostru avem un eveniment deosebit – discutarea cărții *Legată cu funia de pământ* de Lorina Bălțeanu. Cartea face parte din Programul „Chișinăul citește” (ediția a XXI-a).

La clubul nostru au venit în vizită și elevii de la Liceul „Gaudeamus” împreună cu doamna Liliana Orehovschi, profesoară de limba și literatură română. Mă bucur că în liceul în care eu am activat, se citește. Ne pare bine că este și autoarea, care a venit de la Paris. Cunoșteam că doamna Lorina Bălțeanu scrie poezie, dar nu știam că face și proză.

Am încercat să fac o mică analiză a acestei cărți pe teme și motive, deoarece am lucrat cizeci și doi de ani profesoară de limba și literatura română. Voi porni de la decodificarea titlului, pentru că este un titlu parcă mai bizar, neobișnuit, aproape un enunț. Metafora aceasta ne duce la gândul că ar fi vorba despre țărani noștri, care nu se pot despărți de pământ, deși țărani de astăzi nu mai sunt cei care au fost cândva. Acum, desprinderea de pământ este aparent mai simplă și mai ușoară. Tinerii noștri uneori mai uită că au un bunic sau o bunică undeva într-un sat și se duc în Italia, Anglia, America – peste tot îi găsim. Adică, dacă ești legat de pământ, într-un fel ești legat de tine însuși, de ființa ta umană, de starea de spirit specifică pentru fiecare om atunci când e născut, trăiește și moare.

¹ Instantanee de la ședința clubului de cititori „Lectură generoasă ” din cadrul Bibliotecii „Transilvania”, filiala Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”.

Romanul este o surpriză, este povestea vieții unei copile. Când am citit cartea, mi-am adus aminte de romanul scriitoarei franceze Simone de Beauvoir *Memoriile unei fete cuminți*. M-a marcat într-un fel motivul acela al ruperii de sat. Copila visa să plece din sat. Și noi, când am fost copii, tot am visat să plecăm – fie la Chișinău sau la Bălți. Pe parcurs, intuim că acest dor de ducă parcă nu este al acelei copile, care avea 5-7 ani, dar este dorul de ducă al generației prezente acum și aici în sală. Nu știu, câți din acești tineri și tinere, care sunt aici, se gândesc înainte de culcare: „Dacă termin eu 9 clase sau dacă termin bacalaureatul, sigur că mă duc”. Pentru că migrația în secolul al XXI-

lea devine o banalitate parcă, nici nu mai provoacă durere. Doar dorul pe care îl avem, acesta îl purtăm cu noi. Mulți dintre cei plecați nici nu se gândesc să revină. Pentru că acest dor de ducă, din punct de vedere al autoarei sau al personajului, este dorul de a cunoaște. A te duce nu înseamnă, pur și simplu, a pleca din casa părintească sau din satul natal, dar înseamnă a merge și a cunoaște lumea, a cunoaște alți oameni. Deci, este un drum al cunoașterii. Acesta este punctul meu de vedere.

Ceea ce mi-a plăcut foarte mult și m-a impresionat, este că vedem o copilă foarte sensibilă la tot ce se întâmplă în jur. Mi-a plăcut scena cotidiană cu tăierea porcului. Și noi, fiind copii, am asistat la asemenea scene în ajun de Crăciun sau la Paște. Tot ce este descris în cartea aceasta și ce ține de viața cotidiană din spațiul rural, e legat de niște momente parcă superstițioase. De fapt, sunt momente care dau răspuns la niște întrebări, deoarece copila din carte este la vârsta întrebărilor și găsește unele răspunsuri. Când se povestește despre zilele de secetă și obiceiul de „paparudă rudă”, de chemarea ploii, acolo este un moment când copila face o păpușică, o îmbracă, apoi o îngroapă. Important este aici altceva – o găselniță a autoarei, care pe mine m-a impresionat cel mai mult Atunci când toată procesiunea cu înmormântarea păpușii s-a terminat, a început o ploaie torențială, toți copiii au fugit și numai fetița aceea a rămas cu păpușa în ploaia aceea și nu știa ce să facă. Zice că

„din rochița mea i-am făcut umbrelă” și, până la urmă, cu mâinile, a săpat în noroiul acela și a îngropat păpușa. Adică, într-un fel, ea a fost aceea care a încununat această procesiune, acest ritual, care era necesar de dus până la sfârșit.

În acest șir de întâmplări noi vedem, de fapt, un destin al fiecăruia dintre noi. Deoarece fiecare s-a născut, a fost copil, apoi adolescent, a fost matur. Prin gura acestei copile autoarea ajunge și la o concluzie: fiecare om, fiecare persoană are un drum. Iată ce spune ea: „Fiecare drum duce undeva, unul duce la prisacă, altul la fermă, altul până la poalele pădurii și acolo se pierde în iarbă”. Aceasta vedea ea. Când a ieșit din sat, a mai văzut și alte locuri, alte dealuri, alte văi.

Poate că am ales acele momente, pentru că ele mi-au trezit niște amintiri ale copilăriei mele în satul meu, un sat foarte frumos din zona codrilor. Și, probabil, gândurile acelea ale copilei au fost atunci sau mai târziu și gândurile mele, numai că eu nu am fost în stare să scriu despre aceasta. Dar iată, doamna Lorina Bălțeanu parcă zice: ia așează-te și fă și tu o carte bazată pe niște amintiri, deoarece am și niște jurnale cu notițe, dar încă nu m-am decis să le adun într-o carte.

Liliana OREHOVSCHI (profesoară de limba și literatură română la Liceul „Gaudeamus”): Despre Lorina Bălțeanu am aflat, cu regret, nu demult. Dar consider că lectura este o necesitate, cartea te ajută să te regăsești pe tine însuși și e vitală. Eu am organizat, tot cu copii aceștia, în luna februarie, un recital de poezie scrisă de femei. Și, căutând cărți de poezie, am dat și de cartea aceasta, care e de proză, și am început s-o citesc. Am ajuns la concluzia că și aici era poezie – e un stil atât de elegant și atât de înduioșător ceea ce spune fetița aceasta, care e și narator și personajul cărții, încât nu-i

chip să n-o îndrăgești. Ea îți devine foarte dragă, pentru că e foarte sinceră și vorbește niște lucruri adevărate și reale, foarte credibile. Eu sunt ca un copil, care atunci când citește, întreabă pe cei maturi: „Dar chiar e așa, chiar e adevărat?”. Aș vrea să cred că nu e nimic fictiv, că nu trăiesc într-o lume paralelă cu a mea.

Nu e adevărat că orașenii nu înțeleg cartea, că nu le place conținutul pentru că nu au trăit la țară. Mulți din elevii mei nu au pe nimeni la țară și nu știu ce înseamnă „cuptoraș cu tizic” și trebuie să le explic. Le-am citit fragmente din această carte și ei au ascultat

Cu siguranță că pe cartea aceasta o s-o pun acolo unde e raftul cărților pe care le recitesc, ele îmi dau un fel de liniște, mă vindecă spiritual. E o carte de care mi-a fost dor.

cu interes. Cartea poți s-o citești de la mijloc, de la sfârșit, de oriunde. Fiecare capitol e o poveste aparte. Probabil, dacă o citești pe îndelete, o înțelegi mai bine.

Am citit la clasa a cincea astăzi, chiar de la început, cu personajul principal în burta mamei încă. Toți m-au ascultat cu

atenție. Cu siguranță că pe cartea aceasta o s-o pun acolo unde e raftul cărților pe care le recitesc, ele îmi dau un fel de liniște, mă vindecă spiritual. E o carte de care mi-a fost dor, deoarece am mai citit o carte asemănătoare de Otilia Cazimir – *A murit Luchi*, e una din cărțile mele preferate și am recomandat-o la toată lumea, am dăruit-o la mai mulți. M-am despărțit de *Luchi* din secolul al XIX-lea și m-am întâlnit în secolul al XXI-lea cu o altă Luchi, a dumneavoastră, dar din secolul al XX-lea.

După mine, titlul este explicabil: *Legată cu funia de pământ* – aș adăuga, *legată cu funia dorului*. Probabil, aceasta a adus-o

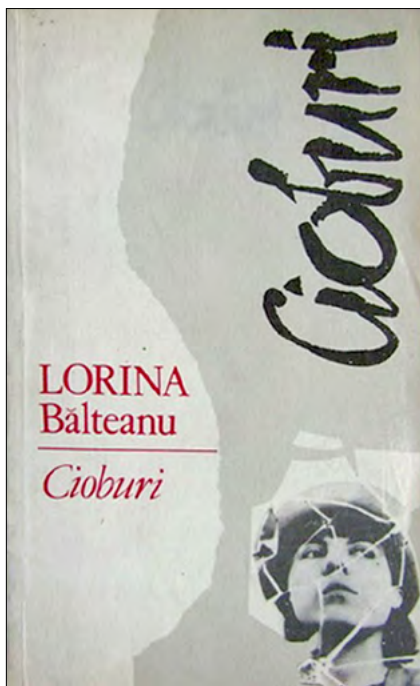

printre noi pe Lorina Bălțeanu, pentru că nu e ușor acum să circuli dintr-o țară în alta, fiind și războiul aproape.

Lorina BĂLTEANU: Mă bucur să particip în programul acesta, „Chișinăul citește”. Este o idee genială. Nu există nimic în lumea aceasta mai bun și mai puternic decât literatura, ca să vă formeze ca personalități, fiindcă viața nu constă numai din pâine sau alte bunuri materiale. Viața, de fapt, e trăirea noastră interioară și felul în care o simțim noi – aceasta este viața. Și numai literatura vă poate forma, numai literatura vă poate da răspuns la mai multe întrebări. Dacă nu vă place o carte, căutați alta. Numai literatura vă poate învăța să iubiți pe cineva, să conștientizați relația voastră cu părinții, cu ceea ce voi aveți mai scump pe lumea aceasta. Eu am să particip întotdeauna la programele acestea de lectură. De aceea, am și venit cu avionul ca să vă spun aceasta. Fiecare carte își are locul ei. Iar lectura ne face să ne îndepărtăm de maimuță, lectura ne valorifică emoțiile. Fiecare din noi trebuie să găsească mecanismul prin care el să se exprime. Unul poate să joace teatru, altul poate să scrie, altul poate să citească. Eu, în primul rând, vă invidiez că sunteți tineri. În al doilea rând, vă invidiez că aveți acces la carte și că aveți așa pedagogi care v-au adus aici. În general, iubiți viața, comunicați cât mai mult unii cu alții.

Eu am scris cartea aceasta matură, în controversă cu tot ce este și cu tot ce mi s-a întâmplat. Eu am avut o copilărie într-un sistem foarte închis. Aici sunt mai multe metafore. Nimeni nu s-a gândit vreodată cum trăiește copilul acolo, în pânțele mamei, și cât e de greu, când trebuie să se nască. Și iată am scris. Medicii știu că o doare pe mama atunci când ea naște. Dar cine știe cum îl doare pe copil când este născut? Poate, nu-i place, poate e prea multă lumină, când se naște. Dar nimeni nu-l întreabă. Deci, prima tragedie care se începe în viața noastră e că noi ne naștem. Deoarece încă nu știm nimic despre lume. Poate că nu am fost de acord că nu noi ne-am pornit pe drumul acesta. De aici, se începe conflictul, tot ce urmează mai departe în *Legată cu funia de pământ*. Eu nu sunt sigură că de pământul acela țărănesc. Prin „legată cu funia de pământ” am avut în vedere cordonul ombilical, pe care eu nu-l tai pe parcursul întregii cărți. Eu mă pornesc ca personalitate, ca om pe parcursul întregii cărți. Dar vreau să

Numai literatura vă poate învăța să iubiți pe cineva, să conștientizați relația voastră cu părinții, cu ceea ce voi aveți mai scump pe lumea aceasta.

atenționez să nu confundați persoana mea cu personajul. Émile Zola zicea că nu e obligatoriu să stai sub patul îndrăgostiților ca să descrii cum se face dragoste. Adică, un scriitor adună un bagaj mai vast decât unele amintiri.

Nu sunt eu eroina cum ar crede unii, aș vrea ca fiecare persoană să se regăsească acolo. Pentru mine acest roman a fost un exercițiu literar. Cartea nu este despre un anumit sat. Da, eu m-am folosit de satul meu ca un exemplu. Aceasta putea să se întâmple oriunde și într-un sat din America Latină, fiindcă cercuri închise există peste tot, relații care te sugrumă.

Nu e o carte obișnuită. De obicei, se scrie despre conflictul dintre părinți și copii. În cartea mea, dimpotrivă, mă

iubește mama, mă iubește tata, frații mei mă leagă pe picioare. Uneori, și dragostea poate sugruma, și dragostea poate fi sufocantă. Adică, voi, cei de la Chișinău și nu numai, o să citiți cartea și o să vă puteți regăsi în ea și o să vă puneți întrebări. O să mă găsiți pe Facebook și dacă o să mă întrebați ceva, o să vă răspund.

Eu sunt o tipă care iubesc oamenii. Un scriitor scrie ca să fie citit. Acum, la editură se pregătește volumul meu de poeme. Poezia rămâne poezie. Am crezut și cred că poezia este forma superioară de exprimare umană, dar oamenii o citesc puțin. Categorie, noi scriem ca să ne împărtășim cu cineva. La un moment dat, am ajuns la concluzia: de ce să nu încerc și altă formă, să mă exprim așa ca să fiu înțeleasă de mai multă lume? Sigur, romanul meu este destul de

Am crezut și cred că poezia este forma superioară de exprimare umană, dar oamenii o citesc puțin.

poetic, ca să rămân fidelă genului literar, dar am încercat să folosesc un limbaj simplu și adecvat timpului pe care l-am trăit atunci, adecvat situației politice. Voi, acum, știți că limba pe care o vorbim e româna, deși unii îi mai zic

moldovenească. Noi atunci ne căutam identitatea, eram la universitate și tot mă întrebam: „Cine-s eu, câine sau ogar, îs româncă sau altceva?”. Eu știam, dar cei din jur nu voiau să accepte adevărul.

Eugenia GALAI (fostă profesoară la Liceul „Petru Zadnipru”): Prima pagină lecturată m-a dus cu gândul la titlul romanului și ombilicul m-a dus la gândul că avem aceeași intuiție. Aici e ceea ce ne leagă cu Cel de sus pe noi, cei de pe pământ. Și mi-a plăcut și motivul drumului – este motivul inițierii. Cum Harap Alb a fost trimis ca să treacă prin toate greutățile, așa și fetița aceasta: de mică, ea a încercat să pătrundă în tainele celor mari. Aici sunt toate acele trei etape ale vieții: Nașterea, Botezul și Moartea. Și toate învăluite prin mintea unui copil și viziunea unui copil, dar sunt atât de mature și atât de reale. Copiii aceștia, sigur, nu pot ști ce înseamnă expresia „Întotdeauna gata!”. Eu, de exemplu, am fost președinta unității pionerești. Când mă întâlneau copiii, trebuia să-mi spună: „Întotdeauna gata!”. Și eu răspundeam aceasta: „Întotdeauna gata!”.

Lorina BĂLTEANU: E cam ceea ce se petrece acum în Rusia, când mama își trimite copilul la moarte și nu-i pare rău...

Eugenia GALAI: În romanul acesta este o scenă poetică atât de frumoasă: atunci, când ea vorbește cu luna și se gândește că luna o vede pe ea. Și iarăși, e același motiv al drumului – legată cu funia de pământ, adică și fetița se leagă cu funia de pământ: „De cum răsare luna, își sprijină fața rotundă în șalince moi prin fereastra mea la mine să vadă ce fac, se bucură că încă n-am plecat”. Iar dorul de ducă: „Ca și mine, luna are pete albe pe față. Eu pe ale mele le-am frecat cu cenușă, dar nu mi-a trecut”. Atâta spirit și, mai ales, că e și o situație comică, o spune nevinovat și te îndeamnă mai departe să citești: „așa-i Firea, bunica mea ghilea zolnicele după țesut”. Deci, sunt lucruri cunoscute pentru mine. M-a impresionat și următorul pasaj: „Ca și mine, luna a plecat de acasă. Ca și mine, legată cu funia de pământ”. Iată că, probabil, aceasta legătură dintre univers și cel care ne-a zămislit pe noi, oamenii, ne face să ne gândim că din pământ ne-am născut și în pământ ne ducem.

Poate că am privit puțin altfel acest roman postmodernist, care abundă în detalii. De exemplu, n-aș fi atras atenția, dar când mama fetei se duce să vadă dacă nu i-a ieșit pușorii, ea schimbă oule și mama așteaptă o zi, așteaptă două și abia atunci și-a dat sama, când să facă pasca. Mi-a plăcut și episodul cu tanti Raia, bibliotecara, care a fost deportată în Siberia. Sunt niște detalii artistice, care m-au cutremurat. A rămas cojocul tatălui ei acasă, dar dacă îl avea în Siberia, când era acolo, poate n-ar fi răcit, adică ar fi avut și ea copii. Ce bucurie este mai mare decât a avea copii! S-a întors la casa ei părintească, unde acum este biblioteca și sunt cărți multe, dar ele își așteaptă rândul să fie citite.

Dorul de a pleca din sat al fetei ne duce și la tanti Muza de la București, care i-a spus atunci, când a zis că vrea să plece cu ea, că hotarele sunt păzite de soldați cu arme: dacă te duci încolo, înapoi nu mai vii. Doamna Alexandra Tănase a vorbit despre drumuri, dar mie mi-a plăcut drumul acel bătătorit de tâlpile goale ale țăranilor și faptul că fetița dorea să meargă pe drumul pe care nu l-a văzut niciodată, tindea spre tot ceea ce este nou. Ea căuta să descopere lumea din jurul ei. Aș remarca și exemplu cu Nistru – curgerea ireversibilă a timpului. Curge Nistru – așa curge și viața acestui popor. Și Onache Cărăbuș, eroul drușian, avea dragostea de pământ. Oriunde se ducea, lua câte un bulgăre. Aici este o altă viziune despre pământ. A fost ceva nou pentru mine, a fost o surpriză.

Acum, citesc mai mult literatura religioasă. Am citit o carte intitulată *Iubirea și dragostea de aproapele*. Dacă ar citi-o fiecare dintre noi, lumea noastră s-ar schimba radical, n-am avea nevoie de bombe, n-am avea nevoie de rachete. Noi toți suntem creați de Dumnezeu ca să trăim în liniște și pace. Vă mulțumesc pentru această carte. Cred că ați scris ceva nou care ne caracterizează pe noi ca popor. Eu vă cunosc de la facultate, de când ați fost studentă.

Elena PENU (pensionară, de profesie contabilă): Cartea am citit-o mai demult. M-a impresionat absolut totul. Concomitent, am citit altă carte: *Fetița care se joacă de-a Dumnezeu*. În cartea Lorinei Bălțeanu, fetița se naște, vede cum trec toate etapele vieții. Și ea vrea să plece de pe pământul acesta, de la casa aceasta, de la frații ei. Ea vrea să se ducă să vadă lumea. Dar în *Fetița se joacă de-a Dumnezeu* îi cu totul altă tragedie: este joaca de-a Dumnezeu. Eroina spune că face aceasta numai ca să vină mama acasă, să se întoarcă mama din Italia. Plângi, citind romanul. Aici, citești ceea

ce a dorit fetița aceasta de mică, de când s-a născut până a crescut mare. Și totuși, eu cred că ea a plecat din sat.

Noi, aceștia de anii mei, ne-am regăsit în acest roman. Mai ales în momentul cu tanti Muza. Eu sunt aici cu sora-geamănă. Sora tatălui meu trăia, la fel, în România, la Buzău. Și ea venea la noi cu lămâi, cu portocale, cu ulei în carafe de sticlă. Noi toți, care am avut rude în România, așteptam să vină, să ne aducă hăinuțele acelea frumoase. Această carte m-a întors cu amintirile la vârsta când aveam și eu 5-6 ani. Și am rămas plăcut surprinsă că scriitoarea a găsit modalitatea să redea în detalii acele vremuri de cândva.

Nu există cărți pe care le citești și să nu iei ceva folositor din ele. Aici e viață, în romanul dumneavoastră. Eu vă mulțumesc mult și vreau să vă spun că mi-am amintit de toate momentele din copilăria mea. Nu poți să citești un capitol și să nu reflectezi.

Elisaveta DODON (bibliotecară la Colegiul Financiar-Bancar din Chișinău): M-am regăsit în toate povestirile, mai ales în cea cu tăierea porcului. Pe mine mă alungau de acasă, pentru că eu plângeam, când se tăia porcul. Mi-a plăcut cum fetița a făcut un gest frumos, a ascuns inima porcului în pământ. Părinții au învinuit-o pe vecină, dar câinele a scos inima și ei au aflat cine a făcut pozna. Am remarcat-o și pe baba Dochia – în fiecare sat este câte o babă Dochia. Și pe mine m-au dus la descântat la o babă Dochia, care mi-a dat niște ceai din ierburi să beau, și m-a lecut. Mi-a plăcut și faptul că mătușa era bibliotecară și mama ei dorea și ea să lucreze la bibliotecă.

Liliana OREHOVSCHI: Doamna Bălțeanu, a existat într-adevăr un jurnal pe care copiii l-au citit în clasă la finalul cărții?

Lorina BĂLTEANU: Nu, eu nu am avut jurnale. Am încercat de câteva ori, dar de la a treia pagină am sesizat că mint: am început să scriu frumos și, văzându-mă că mint, n-am mai scris. E un

moment literar. Un critic francez, când a apărut cartea în Franța, în limba franceză, a făcut o paralelă cu baba Dochia, dar, de fapt, nu eu sunt autoarea, ci baba Dochia – cea care tămăduiește rănilile. Nu știu dacă anume cu ierburile acelea, dar are talentul de a face psihoterapie și de-a tămădui omul cu ajutorul cuvântului.

Liliana OREHOVSCHI: Baba Dochia e fiica lui Decebal, care a urcat în ceruri și ne scutură cojoacele în luna martie.

Lorina BĂLTEANU: Are mai multe semnificații, dar eu mă văd mai mult baba Dochia, decât fetița, și sunt un observator de la o parte. Am o memorie vizuală bună...

Andrei VIZIRU: Am înțeles-o acum mai bine pe Lorina Bălțeanu, după lectura cărții ei de proză și din cadrul discuției de azi. O cunoșteam mai mult ca poetă, deși și în această carte se simte firea ei poetică,

cu toate că are o scriitură directă și ironică, pe alocuri cu referire la modul de a fi al omului de la țară. Aș fi dorit să văd în această carte mai mult optimism sau niște situații mai luminoase. Acestea ar fi, din start, două observații.

Totuși, cartea e captivantă. Suntem cam de aceeași vârstă. M-am regăsit și eu în unele situații: și în scena cu acel cuptoraș, și în cea cu tăierea porcului, chiar dacă e scrisă prin prisma unei fetițe. Mi s-a părut că am găsit deznodământul cărții la final, când se citesc acele file din jurnal. Dar iată, am aflat acum că, de fapt, e o ficțiune artistică.

Tentația aceasta, dorul de ducă al fetiței, ca un leitmotiv, îl găsim pe întreg parcursul cărții. Deși e specific pentru mai toți copiii, aici devine o obsesie. Începând cu pagina 23: „Mi-e teamă că o să-mi spună și mie mama, când o să crească. Și atunci n-o să pot pleca în lumea mare”. După care urmează: „Bani mei sunt pentru altceva. Pentru când o să plec în lumea mare...” (p. 49); „Mi-am luat rămas bun de la ea pentru totdeauna, fiindcă știam că într-o zi o să plec și eu de aici și n-o să mă întorc niciodată.” (pag. 52); „Parisul ista e ca o bubă în cap... Numai la asta mă gândesc toată

ziulica, cum să ajung să-l văd... Așa de mult vreau să plec, că aș fi de acord să mă mai nasc încă odată. Dar mai frumoasă. Ca să mă ia tanti Muza cu dânsa la Paris.” (p. 81); „La sfârșitul zilei număr toți banii și, ca să nu mă încurc, scriu pe hârtie câți trebuie să-i dau tatei și câți îmi rămân mie. Pe-ai mei îi mai număr odată și-i pun la grămadă, să am destui pentru drum, când o să plec, în sfârșit, în lumea mare.” (p. 92); „Când o să plec, o s-o iau cu mine” (p. 105); „Când o să plec și eu în lumea mare, o să mă duc singură.” (p. 107); „Dacă tot vreau să plec în lumea mare, trebuie să fiu slabă și frumoasă, să mă mărit cu un străin, care m-ar duce departe. Altfel, o să rămân țarancă la țară, ca ea.” (p. 114); „Ca să plec în lumea mare, trebuie să ai bani. Dacă nu ai bani, stai acasă și mănânci răsărită pe cuptor...” (p. 115); „Dacă aș fi fost tot așa de frumoasă, nici în ruptul capului nu m-aș fi măritat cu un agronom, fie el și cel mai frumos flăcău din toată lumea... Ba chiar nu m-aș fi măritat deloc. M-aș fi dus la Paris.” (p. 117); „Mama a rugat-o pe nana Raia să nu iasă la pensie până nu termin eu școala și să-mi țină locul de bibliotecară... Crede că dacă o să plec în lumea mare, o să mă prăpădesc... Mă bucur și eu că nu mă pune să-mi fac temele pe acasă, dar bibliotecară totuna n-am de gând să mă fac.” (p. 128); ”Pag.146: „Într-o zi, Jenea mi-a spus că mai zăbovește, fiindcă s-a îndrăgostit. Cum poți să schimbi plecarea în lume pe un iubit?” (p. 146); finalul cărții: „Nimănui nu-i pasă ce simt. Nici mie nu-mi pasă ce cred ei despre mine. Măine plec.” (p. 150). În lumea mare, vom adăuga noi – fie la Chișinău, Moscova sau Paris.

Pentru a face o concluzie finală, voi recurge la o referință critică a Simonei Popescu de pe coperta a patra a cărții *Legată cu funia de pământ* de Lorina Bălțeanu: „Ceea ce o deosebește pe Lorina Bălțeanu de mulți alți autori / multe alte autoare de azi, este scriitura – densă, intensă, senzorială, poetică. Ca și în poezie, ea lucrează cu detaliile, cu emoția și cuvintele ca un bijutier, creează microstructuri ale (i)realității imediate (cum ar fi spus M. Blecher), care licăresc continuu – și au darul de a emite lumina unei profunde, tulburătoare înțelegeri”.

Într-adevăr, cartea te atrage anume prin această cunoaștere a vieții și prin descrierea poetică inedită, dar, în același timp, tranșantă, tragică și dură a vieții rurale, mai ales văzută de la distanță, parcă de la înălțimea Turnului Eiffel din Paris, pe care am avut și eu ocazia să-l văd anul trecut, cei drept fugitiv, fiind în trecut

prin Paris. Destinația mea era un orașel de lângă Lion, unde locuiește fiul meu. A fost și acesta poate pentru mine un vis din copilărie să ajung în Franța, deși nu era o obsesie. Din satul de baștină Costuleni, raionul Ungheni, cunoșteam că, în perioada sovietică, printre primii care au văzut Parisul a fost Ion Corneleac, erou al muncii socialiste. Iar mai târziu, după anii 2000, am aflat că am avut și un consătean Vasile Pavelcu, care, în perioada interbelică, a învățat la Sorbona și a activat ca profesor de psihologie la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, apoi devenind membru titular al Academiei Române ...

Lorina BĂLTEANU: Să vă spun un banc. Pe regretatul interpret de muzică populară Nicolae Sulac l-au chemat la securitate, atunci când se duceau la Paris, și i s-a spus: „Să vă purtați acolo frumos, la Paris, și să nu vă mirați”. Și se duce autobusul cu artiștii de la noi în Franța, se oprește la Notre-Dame de Paris. Se coboară moldoveni și Nicolae Sulac, ridicând ochii spre catedrală, zice: „Ce văd eu, dar nu mă mir, nu mă mir...”

Andrei VIZIRU: Nu m-am mirat nici eu prea mult, ca să zic mai în glumă mai în serios, însă am avut ocazia să remarc respectul francezilor față de trecut, față de clădirile vechi. Am vizitat și o grădină a poezilor, situată, surprinzător, la mansarda unui castel medieval, unde cândva au pictat artiștii plastici, care au pus bazele impresionismului. Tot anul trecut, în acele zile, când am fost în vizită la fiul meu, am participat la un picnic cu fiul și rudele soției lui, care era din partea locului, cât și la un pescuit la un iaz dintr-o pădure. Și aici, vreau să spun că mai avem mult până a ajunge la cultura oamenilor de la țară din Franța de a se odihni în mijlocul naturii.

Revenind la carte, chiar dacă începutul ei, cât și alte pasaje, ar putea să șocheze pe unii prin unele detalii, cartea oricum se citește

cu interes, captează cititorul, mai ales pe cel care a locuit la țară. De fapt, aceasta e tendința literaturii contemporane, postmoderne și fracturiste: să surprindă cititorul prin detalii, printr-un limbaj direct, fără perdea, să capteze cititorul cu orice preț. Cum s-ar zice, scopul scuză mijloacele. Totuși, se simte în carte că Lorina este poetă. Felicitări autoarei cu ocazia apariției acestei prime cărți de proză. Așteptăm să ne surprindă plăcut și pe viitor.

Parascovia ONCIU (directorul Bibliotecii „Transilvania”, filiala Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”): Dorul acesta de ducă din sate a persistat la generația noastră. Doamna Bălțeanu e mai tânără decât mine, dar tot în sat m-am educat. Și este adevărat că, pe timpuri, nu puteai ieși ușor din sat. Pur și simplu, să te duci undeva. Se dădea buletin de identitate doar la cei care se duceau la studii. Doamna Bălțeanu, nu v-am întrebat de ce nu i-ați dat nume copilei din carte?

Lorina BĂLTEANU: Pentru ca fiecare dintre voi să se identifice cu ea.

Parascovia ONCIU: Aș vrea să accentuez că nu era atât de ușor să te duci din sat. Dragostea aceasta a copilei pentru tanti Muza, care vorbea de Paris dar, de fapt, nici n-a fost la Paris, mi-a amintit de învățătorul meu de franceză din școală, care atât de mult ne-a vorbit despre Turnul Eiffel, că toți eram îndrăgostiți de acest oraș. Dar să plecăm, nu era posibil. Tinerii care sunt aici au avut și au șansa să plece. Oricum, gândul acesta al fetei de a pleca undeva, de a schimba ceva în viața ei, m-a captivat pe parcursul întregului roman.

Alexandra TĂNASE: La finalul discuției noastre, aș vrea să fac niște concluzii. Inițial, când am răsfoit cartea, am avut impresia că nu este roman, ci o culegere de nuvelete. Apoi mi-am dat seama că este un roman, reieșind din tematica abordată și din acest personaj care crește.

Prima lectură pe care o fac e una de cunoaștere a conținutului, a doua deja e cu însemnări, cu notițe, cu semne, cu teme. Și am depistat câteva teme, pe care le găsim în toate literaturile și în toate tipurile de scrieri. Este vorba de tema copilăriei, fiindcă nimeni dintre noi n-a putut sări aceste trepte ale copilăriei. Atunci când suntem copii, nici nu știm exact ce dorim, cum va fi viața noastră. Copilăria este eternă, dar este și imprevizibilă. Sigur că o copilărie depinde și de părinți. Și noi găsim, pe parcursul lecturii, că părinții sunt esența. Din pomul bun iese și rodul bun. Iar în cazul nostru,

vedem că avem niște părinți simpli. Poate, nu prea docti în ale educației. Dar educația noastră era fundamentală. Era prin exemplu. Părinții munceau – munceau și copiii. Părinții se duceau la biserică și se rugau, se duceau și copiii. Modelele au fost atunci esența educației. Astăzi, când 50 de procente din părinții copiilor sunt plecați, modelele dispar, ele în stradă – cu droguri și cu alte chestii, și avem o societate cam dezorientată. Eu nu zic că sunt răi copiii de astăzi. Ei sunt buni. Important, cine este alături de ei. Copila aceasta din cartea Lorinei Bălțeanu a avut alături niște părinți, a avut niște vecini, a avut niște consăteni, care erau modele și nu trebuia nimeni să-i spună ce să facă. Ea vedea, cum trebuie să procedeze și cum nu.

O altă temă este tema familiei – temă larg discutată în literatura română. Copila aceasta a trăit într-o societate închisă și era greu de trăit.

Lorina BĂLȚEANU: Eu vreau să vă contrazic. Cartea mea e plină de violență, e plină de tragism: că beau țărani vinul cu căldura; că toți colegii mei de clasă pe care îi descriu, îi bătea tatăl lor cu cureaua. Deci, noi suntem crescuți într-o zonă și într-o societate cu foarte multă violență, cu foarte multă nedreptate. Toată literatura noastră în perioada sovietică ne-a indus în eroare, a descris viața în roz că noi suntem extraordinari. Nu este adevărat, n-au plecat 50 de procente de părinți în străinătate. Și acum sunt probleme. Problemele acestea au existat și în America Latină, și în Ucraina, și în Rusia. Nu este cu nimic moldovenesc nici mai bun, nici mai frumos, nici mai nobil. Este o societate în care oamenii trăiesc, se nasc, se bat copiii. Și noi, în satele noastre, am avut de toate și la vârsta mea, și acum. Am avut și omoruri, și trădări, și amante, copii apăruiți din flori și acuma sunt. Eu am mai scos din manuscris, pentru că unii mi-au spus că e prea violentă cartea. Eu nu am vrut să descriu situația unui sat, ci a lumii în genere. În jur, viața e violentă. Și atunci viața era violentă...

Alexandra TĂNASE: Eu am încercat să văd partea bună a lucrurilor...

Lorina BĂLȚEANU: Dar eu de toate acestea vreau să mă rup...

Alexandra TĂNASE: Eu am avut o copilărie bună și un tată foarte bun...

Lorina BĂLȚEANU: Și eu am avut...

Alexandra TĂNASE: Pe mine, nimeni nu m-a bătut, am avut vecini foarte buni...

Lorina BĂLTEANU: Părinții mei, la fel, m-au iubit foarte mult și frații mei sunt geloși că mă iubesc cel mai mult pe mine. Eu de iubire am fugit, de cerc închis am fugit, de tradiții, că tradițiile sunt niște talaghire la picioare. Am intervenit, pentru că aici e un club de discuții. Chiar dacă n-aș fi scris cartea aceasta, aș fi discutat despre anumite chestii.

Alexandra TĂNASE: Am trăit și eu o viață, au fost și greutăți, dar întotdeauna m-a salvat că am văzut și am

trăit și lucrurile frumoase. M-am străduit să iau în brațe ceea ce e frumos și de aceea mi-a fost ușor. Violență era. Înseamnă că am fost o norocoasă, că nu m-a bătut nimeni niciodată. Am avut o familie-model și școală-model...

Lorina BĂLTEANU: Și nu v-au scos niciodată în față, la careu...

Alexandra TĂNASE: M-au scos. Într-un an în ajunul Paștelui, am fost la biserică. Și a venit directorul adjunct și ne-au scris pe toți într-un caiet: care am fost în Noaptea Învierii la sfințit pasca. Și a doua zi, ne-au scos la careu și au spus că ne pune nota patru la purtare, la chimie și la istorie, că noi credem în Dumnezeu și nu în știință. Dar părinții mei au zis: „Credeti mai departe în Dumnezeu, că El o să vă ajute – nici istoria, nici chimia n-o să vă ajute...”

Lorina BĂLTEANU: Ați avut noroc de părinți foarte buni.

Alexandra TĂNASE: Și aceasta ne-a salvat.

Lorina BĂLTEANU: Eu m-am folosit de timpul acela, anii '60-'70 ai secolului trecut. Eu acum scriu, de fapt, o altă carte – despre o orașeancă. Eu sunt, în general, împotriva ca să mai existe sate. Trebuie să existe doar câteva sate. Am să întreb pe doamnele, care sunt aici: de ce nu ați rămas la țară? Fiindcă ați dorit să vă duceți la studii. Dar noi vrem să păstrăm satele, ca cineva acolo să rămână fără apă, fără veceu în încăperi. Când este rațiune economică, trebuie ca satul acela să producă. Aceasta o să se întâmple în timp. Dar așa, să păstrăm mecanic niște sate, fiindcă a scris Druță frumos despre dânsule, nu-i normal.

Ecatarina URĂTU (poetă): Doamnă Bălțeanu, în ceea ce privește situația satelor, un literat o descrie prin prisma personajelor:

ce este bun și ce este mai puțin bun. Vorba e că satele sunt spre dispariție, nu au perspectivă...

Lorina BĂLTEANU: Eu aceasta înțeleg...

Ecaterina URĂTU: Dar, cu timpul, pot apărea aceste perspective. Eu nu sunt de acord cu opinia dumneavoastră, când ați zis ca satele să dispară...

Lorina BĂLTEANU: Nu să dispară, ci să fie mai puține, fiindcă ele sunt pustii, cele care sunt. Iar așezările sătești trebuie să fie mai moderne. Și în Franța au dispărut satele. De fapt, ceea ce facem noi acum este o discuție mult mai importantă decât cartea mea. Este o discuție despre societatea noastră contemporană, noi fiind în procesul schimbărilor. Sigur, pe cineva îl doare un fenomen, pe altul – altceva... Momentul istoric e foarte important. Toate discuțiile acestea e bine că le avem și e bine că ne spunem punctul nostru de vedere. Poate, din cinci sate să facem numai unul, să-l construim corect, să-l facem corect și să aibă condiții ca la Chișinău... Visul meu e să ajungem ca satul să nu se deosebească de oraș.

Eugenia URĂTU: Dacă e să revin la literatură, doamnă Bălțeanu, în tinerețe, am citit cartea dumneavoastră de poezie *Cioburi*. O am și acum acasă, la Peresecina, Orhei. Poezia mi-a plăcut, dar referitor la prima carte a dumneavoastră de proză, din

cea ce am înțeles eu, e un roman bazat pe realitate. Și realitatea nicidecum nu e înfrumusețată, e redată așa cum este ea, văzută cu ochi de copil. Dar parcă ochii ceea de copil ar fi mult prea maturi. Prin prisma amintirilor, înțelege să redea atât de dramatic, drastic chiar situația în care s-a trăit atunci.

Consemnasem și eu motivul drumului. Și acolo e foarte interesant, când copilul vrea să descopere atât de mult lumea, încât el nu vrea să meargă niciodată pe același drum. El vrea să vadă noul, e setea de cunoaștere a copilului. De câteva ori, autoarea accentuează gândul că toate drumurile duc undeva. Aici am putea vorbi foarte vast, fiindcă drumul esențial pe care ni-l alegem ne marchează destinul, ne marchează viața.

La prima impresie, când începi a citi, ți se pare că e o carte fragmentată, dar cartea e unitară, e un destin trecut prin timpurile celea hidoase. Desigur, poate am vrea să vedem în carte și situații mai frumoase, ceva mai luminos, dar așa au fost timpurile. Foarte mult mi-a plăcut momentul cu luna.

Consider că de părinți a depins formarea noastră ca personalități. De exemplu, în familia noastră, părinții fiind tot timpul ocupați cu grijile pământului, ne-au dat descătușare totală. Noi eram liberi toată ziua să facem ce vrem noi. Dar aș vrea să zic că noi nu avem cunoștințe destule ca să creștem copii descătușați, copii cu gândire liberă, ca să se poată manifesta. Pentru că atunci când copilul e descătușat, e creativ. Și în contextul acesta, lectura îl poate ajuta foarte mult. Noi însă trebuie să conștientizăm că e necesar să schimbăm societatea, să avem oameni cu altă mentalitate. Cum am putea noi schimba mentalitatea, când omul nu citește, când omul sărmanul îi preocupat de problema existențială, când el n-are minimul necesar pentru trai, când sunt o mulțime de televiziuni și mai toate de stânga, când la aceste televiziuni predomină discuțiile pe teme politice cu diferite puncte de vedere ca să mimeze pluralismul, iar omul simplu nu se poate orienta în această avalanșă de informație și este ușor de manipulat.

Doamna Bălțeanu, înțeleg ce ați dorit să spuneți, dar avem copii minunați. Am editat 6 cărți scrise de băiatul meu, Dorin Urătu, în memoria lui. Și, în virtutea acestui fapt, am mers să le promovez la licee. Avem copii excepționali și pedagogi buni. Nu suntem toți totuna, dar vom avea o societate frumoasă. Păcat că mulți pleacă peste hotare. Dar, cu referință la romanul în discuție, e o carte bună, captează interesul. Vă doresc succes, să trăiți mulți ani, să scrieți multe cărți.

Alexandra TĂNASE: Am ajuns la finalul discuției. Suntem la una din primele etape ale Programului „Chișinăul citește”. În luna

octombrie, va fi etapa a doua – la Biblioteca „B.P. Hasdeu”. Până atunci, noi, cei de la clubul nostru de lectură și elevii de la Liceul „Gaudeamus”, va trebui să revenim la carte, să o recitim, să descoperim alte valențe ale ei. Acum, ne-am spus părerile, poate, în grabă, și am avut și unele divergențe. Ați spus că e un roman al marilor violențe, dar eu am încercat să văd partea frumoasă a unei copilării inocente și dorința de a cunoaște, de a porni la un drum inițiativ, de a cunoaște lumea. Lumea nu se cunoaște din sărutările pe obraz sau prin neteziri. Ea se cunoaște și prin căderi, prin gropi, și prin dorința de a te ridica și de a porni mai departe. Cam aceasta ne învață cartea: să nu ne oprim la jumătatea drumului.

Vreau să mulțumesc autoarei, Lorina Bălteanu, că ne-a onorat cu prezența, deoarece cărțile care se selectează pentru acest proiect prevăd și faptul ca alături de noi să fie un autor viu, contemporan și nu un clasic, cum ar fi Preda sau Rebreanu. Și este foarte bine, când autorul vine la cititori.

Parascovia ONCIU: La acest club al nostru participă, de regulă, persoane de o anumită vârstă. Suntem vreo 20 și ceva de persoane și discutăm cărțile unor scriitori. Acum, discuția a fost cam aprinsă, pe alocuri și în contradictoriu și s-au abordat și alte teme. În această carte ne-am regăsit cu toții, într-o măsură mai mare sau mai mică. Schimbarea e binevenită pentru oricine. Sperăm ca și la noi în Republica Moldova vom reveni la normalitate, deși, de treizeci și ceva de ani, tot încercăm să depășim unele obstacole și nu am reușit să obținem rezultatele scontate. Vă doresc succese și întâlniri cu cititorii prodigioase pe viitor.

Lorina BĂLTEANU: Eu îmi cer scuze că sunt uneori directă, dar vă mulțumesc și vă admir că vă puteți aduna odată pe lună. Nu știam că există așa ceva în Moldova. Dacă vă pot ajuta cu ceva, sunt la dispoziția dumneavoastră. Mi-a plăcut discuția de astăzi, chiar dacă am avut diferite puncte de vedere și am discutat și în contradictoriu. Mai mult a fost bucuria mea că v-am descoperit eu pe voi.

*Consemnare: Andrei VIZIRU, jurnalist Radio Moldova
Fotografii: Biblioteca „Transilvania”*

CZU 023.5:027.52(478-25)(063)(082)=135.1

CAMPUSUL COMPETENȚELOR – 10 ANI DE FORMARE A BIBLIOTECARILOR

*Elena TARAGAN,
doctoranda USM, șef sector Secția studii și cercetări*

În cadrul evenimentului aniversar dedicat celor 10 ani de activitate a Campusului Competențelor al BM, s-a desfășurat conferința „Dezvoltare profesională continuă – un deceniu de învățare și creștere”. Am avut invitați de onoare, profesori ai Facultății de Litere din București, reprezentanți ai Centrelor de formare din țară, ai Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, fondatori din cadrul Proiectului Novateca și mulți alți oameni bineveniți să celebreze împreună cu noi profesionalismul și implicarea.

În mesajul său de salut, **dr. Mariana Harjevschi**, directorul general al BM „B.P. Hasdeu”, a susținut că această aniversare este un prilej de bucurie, întrucât, cu mult efort, acum zece ani – prin susținerea Programului Novateca, IREX și Melinda Gates Foundation, a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova și a Primăriei municipiului Chișinău – a fost semnat Memorandumul de înțelegere pentru deschiderea Centrului Național de Excelență Profesională pentru Bibliotecari, actualmente – Campusul Competențelor al BM „B.P. Hasdeu”.

Dr. Mariana Harjevschi a evidențiat obiectivul de a avea în cadrul bibliotecii un punct de referință pentru educație cu resurse informaționale accesibile, metode și practici inovative, prin

intermediul cărora bibliotecarii să avanseze și să exceleze:

„Ne-am propus să avem un Centru sustenabil, dinamic. Am conceput trei săli distincte: Sala Cunoștințelor, Sala Inovației și Sala Creativității. Totodată, ne-am propus să avem un Centru participativ. Astăzi, colaborăm intens cu Centrele Regionale de Excelență, cu Centrele Naționale de Formare Continuă. Angajamentul maxim a fost ca Centrul să fie unul inovator, atât din punctul de vedere tehnic, cât și al curriculumului. Posibilitățile oferite de Centru au menirea de a ne reinventa profesia, de a da un suflu nou procesului de instruire. Conferința prezentă are drept scop împărtășirea experienței noastre în domeniul formării continue a bibliotecarilor, cu accent pe inovație și creativitate”.

Prezent la eveniment, **dr. Robert Coravu**, prodecan al Facultății de Litere, Universitatea din București, a afirmat că îi admiră pe bibliotecari ai Bibliotecii Municipale pentru profesionalism și seriozitate. În comunicarea sa, Robert Coravu s-a referit la evaluarea informațiilor în mediul online în contextul larg al educației media și informaționale – un concept care include atât capacitatea de a găsi informația, de a o selecta, cât și componenta evaluării:

„Nu este suficient să regăsim informația. Vorbim de impactul unei dezinformări asupra societății, asupra sistemelor democratice, de utilizarea și instrumentalizarea informației”. Robert Coravu afirmă că în fața acestei realități, cea mai eficientă metodă este educația. În plus, au apărut legi și reglementări, care încearcă să stăvilească cumva acest potop de informații false și dezinformarea. Dar, susține Robert Coravu, nu există o soluție mai eficientă decât educația: „Asta-i societatea în care trăim. Avem libertatea cuvântului, libertatea de exprimare, iar orice încercare de a opri prin reglementări acest potop de informații false ne amenință să intrăm în extrema cealaltă – poți fi acuzat de cenzură. E adevărat că nu întotdeauna nivelul de educație te protejează de la a pica în tot felul de capcane conspiraționiste ș.a.m.d. Sunt oameni foarte educați, care cred că pământul e plat. Era o vorbă: să te ferească Dumnezeu de vremuri interesante. Ei bine, trăim vremuri foarte interesante”.

Educația trebuie începută foarte devreme. În unele țări, începe chiar în perioada preșcolară. „Trăim într-o lume în care informația circulă liber, fără filtre. Și întrebarea este: dacă informația este dezintermediată, noi, în calitate de intermediari, ce rol mai avem? Sigur că informația este dezintermediată, dar, în același timp, biblioteca a jucat întotdeauna un rol de selecție, iar asta presupune niște criterii de calitate. În procesul de selectare a documentelor pentru utilizatorii bibliotecii (documente care au o calitate științifică), eu, ca bibliotecar, am această capacitate să selectez din marea masă de publicații pe cele care, pe de o parte, informează corect și, pe de altă parte, se adaptează nevoilor, sunt adecvate caracteristicilor nevoilor de informație ale utilizatorilor. Acest rol de filtru este esențial”, concluzionează dr. Robert Coravu.

„Bibliotecile nu mai fac parte din sistemul de delegare a cunoașterii. Ce înseamnă asta? Fiecare dintre noi ca individ are o capacitate limitată și are o competență limitată. Dacă stăm să ne gândim la cantitatea de informație care este disponibilă în orice domeniu actualmente, nu mai putem avea pretenția că noi putem să devenim competenți în multe din ele. Sunt, fără îndoială, și genii, dar eu nu pot să afirm decât că sunt competent în domeniului bibliotecilor. Aici pot să am o părere. Capacitatea noastră de cunoaștere se îngustează pe măsură ce cantitatea de informație crește, și atunci nu avem posibilitatea să devenim experți într-o viață în mai multe domenii. Ce facem cu restul informațiilor pe care le accesăm în domenii în care nu suntem competenți? Fie că intrăm în capcana falsei competențe, a iluziei competenței, fie ne conștientizăm aceste limite. De aceea este importantă biblioteca, pentru că biblioteca are un rol de filtru. În Marea Britanie, bibliotecarii, conform unor sondaje, se situează în topul încrederii după profesii precum polițiști, profesori și medici. La fel, în Statele Unite există un cult al bibliotecii publice. Sigur că putem să ne întrebăm unde se situează România în acest top al încrederii. Un studiu poate că ar fi necesar.

În acest context, în România s-au dezvoltat politici și declarații cum este Declarația IFLA cu privire la știrile false, care încearcă să stimuleze rolul bibliotecilor în lupta împotriva dezinformării. Există

o limită până unde poate merge intervenția bibliotecii, pentru că unul dintre principiile profesiei este neutralitatea. Eu nu fac îndoctrinare sau propagandă în niciun fel la bibliotecă, dar, în același timp, nu pot să rămân indiferent în fața incapacității de informare corectă a utilizatorilor mei.

Capacitatea noastră de cunoaștere se îngustează pe măsură ce cantitatea de informație crește, și atunci nu avem posibilitatea să devenim experți într-o viață în mai multe domenii. Ce facem cu restul informațiilor pe care le accesăm în domenii în care nu suntem competenți? Fie că intrăm în capcana falsei competențe, a iluziei competenței, fie ne conștientizăm aceste limite. De aceea este importantă bibliotecă, pentru că biblioteca are un rol de filtru.

Sunt foarte multe instrumentele pe care le avem la dispoziție, ca modalități de acțiune. În primul rând, ca să îi putem educa pe utilizatori, trebuie să fim noi înșine educați. Trăim în niște vremuri în care tehnologia informațională se schimbă foarte rapid, utilizatorii tineri sunt în trend, sunt la curent cu aceste lucruri. Trebuie să fim și noi la curent cu ele și trebuie, mai mult decât atât, să învățăm tot timpul. Este greu, este o schimbare fundamentală în această profesie – o profesie conservatoare, care de secole nu a evoluat foarte mult până la apariția tehnologiilor informaționale. În primul rând, e nevoie de programe de formare pentru bibliotecari, pentru ca un bibliotecar care lucrează cu informația să fie capabil să recunoască sursele de dezinformare, să facă distincții – e unul dintre elementele esențiale ale profesiei. Este importantă partea de instruire, partea de training, cursuri de cultura informației, instrumente construite de bibliotecari, organizarea de acțiuni publice de susținere a informării corecte.”

Nicolaie Constantinescu este arhitect informațional, cadru didactic asociat la Facultatea de Litere, Universitatea din București. Discursul acestuia, „Oportunități de valorificare a meta-datelor bibliografice ca date deschise interconectate (link-ed open data):

o perspectivă generală”, a avut misiunea de îndrepta participanții la conferință spre o direcție viabilă, propunând o perspectivă asupra transformărilor fundamentale la ora actuală:

„Modul în care suntem obișnuți să introducem datele în cataloage se transformă. Datele care ajung în catalog capătă o dimensiune de interconectare: titlul, autorul, editura, anul – toate aceste fragmente din înregistrarea bibliografică încep să capete dimensiunea unor identități unice. Acest lucru este foarte bun pentru că aceste entități pot fi identificate cu un link. Dacă avem linkuri unice pentru fiecare dintre aceste entități, facem un salt deosebit, iar acest salt se întâmplă deja.

Cum se face transformarea? De la catalogarea originală se trece la acea descriere de entități. Tot efortul nostru pe care l-am făcut din anii '70 până acum de a face conexiuni între cataloage se transformă, dacă avem capacitatea să punem linkuri în spatele fiecărei entități din catalogul nostru bibliografic. Big Frame este următorul format bibliografic care va fi folosit în biblioteci, în toată lumea, iar preocupări sunt nu numai din partea entităților publice, așa cum sunt bibliotecile publice și bibliotecile naționale și cele universitare, ci și din partea entităților comerciale. De unde pornim? Stabiliți strict entitățile de lucru cu care trebuie să operați. Titlul autorului: uniformizați titlul autorilor, toate formele, flexiunile titlurilor operelor, toate edițiile, stabiliți-le denumirea oficială, canonică. Avem nevoie de însușirea tehnologiilor fundamentale pentru a face această schimbare, a cărei filosofie e simplă.”

Dr. Claudia Șerbănuță, președinta Asociației Comunitățile Viitorului, București, a prezentat discursul „Biblioteci, digitalizare și cunoaștere deschisă – wiki – practici din comunitatea internațională”. Dr. Claudia Șerbănuță consideră libertatea cunoașterii drept valoare profesională, încurajând cunoașterea deschisă și accesul deschis. Definiția pe care ne-o oferă este cea care se găsește pe Wikipedia în limba engleză și se referă la faptul că cunoașterea trebuie refolosită și redistribuită liber, deschis, gratuit

și fără restricții legale, sociale sau tehnologice. „Comunitatea voluntarilor Wikipedia crede foarte mult în această valoare, atât de mult încât în dezvoltarea strategiei globale a voluntarilor care lucrează la diverse proiecte Wiki, și-au stabilit drept obiectiv ca mișcarea Wikipedia să devină infrastructura esențială a ecosistemului de cunoaștere liberă.”

Mișcarea aceasta nu este pe hârtie. Este o mișcare vie, spune dr. Claudia Șerbănuță. În ultimii 5 ani, dumneaei editează Wikipedia în mod constant, împreună cu colegii săi voluntari, parte dintre care sunt bibliotecari.

Dr. Claudia Șerbănuță a trecut în revistă proiecte dezvoltate de voluntari legate de cunoașterea liberă:

„Avem astăzi peste 300 de Wikipedii în peste trei sute de limbi, conectate prin Wikidata, care creează acei identificatori unici pentru articolele acestora. Mai avem Wikimedia Commons, care este o bază de date de imagini, cu licențe libere, adică imaginile pot fi folosite de oricine, pentru orice scop. Institutul Smithsonian din Washington DC a hotărât la nivel de organizație să dea acces oricărui om de pe pământ la colecția sa, considerând că digitalul primează. Din 2011,

într-un mod strategic, oameni în timpul orelor de muncă au încărcat imagini și informații din colecțiile Institutului în Wikipedia. Ei și-au dat seama că o imagine de pe Wikipedia primește de o mie de ori mai multe vizualizări decât aceeași imagine de pe site-urile Institutului. Apoi, au încurajat oameni care știau despre Wikipedia să vină să lucreze cu ei, să-i învețe ce înseamnă Wikidata. Așadar, Institutul a organizat workshop-uri de editare pe Wikipedia”. Încurajarea mea, a menționat în încheiere dr. Claudia Șerbănuță, este să-i ajutați pe oameni să ajungă la conținutul dvs. Să mergem înspre digital și să deschidem colecții, eliberându-le de rigurozitatea drepturilor de autor. Să fim proactivi în acest sens.”

Directorul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, **dr. Mariana Harjevschi**,

a prezentat comunicarea „Consolidarea formării profesionale la Biblioteca Municipală «B.P. Hasdeu»”, în care a abordat realizările Campusului Competențelor, de la fondare până în prezent, reușind să pună în lumină toată activitatea fructuoasă a Centrului de Formare Continuă a BM pe parcursul a 10 ani de existență¹.

De la mii de kilometri distanță, de la strâmtoarea Gibraltar, **dr. Lidia Kulikovski**, formator național, ctitor al activității științifice și de cercetare a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, s-a alăturat online discursurilor de la Conferința aniversară cu comunicarea „Biblioteca Municipală «B.P. Hasdeu»: creatoare de conținut educațional”.

Lidia Kulikovski și-a început comunicarea, menționând că ne-am proclamat „biblioteca care învață” în perioadă în care ieșeam de sub vasalitatea rusească: atunci nu aveam instrumente de învățare, s-a schimbat alfabetul, s-a schimbat clasificarea zecimală.

„Aveam nevoie de instrumente. Tot ceea ce am făcut noi în acea perioadă putem pune sub sintagma «pentru prima dată». S-a făcut prima teză de doctor în biblioteconomie de la înființarea catedrei în limba română. Am elaborat primele norme, de care s-au folosit și celelalte biblioteci, primul *Manual de identitate* în domeniu. Atunci când n-am putut crea conținutul de care aveam nevoie, am tradus un volum (*Un loc la masă* de Kathleen de la Pena McCook), care a fost editat de Asociația Bibliotecarilor Americani.

În acești ani, biblioteca și-a maturizat în timp componenta de creare a conținutului, formând și implicând atât bibliotecarii din secții cât și din filiale. Filiala «Ițic Mangher» a fost deschizătoarea de drumuri. Chiar în anul fondării, 1991, a elaborat cele mai multe lucrări metodologice la fiecare proces, la fiecare activitate. Apoi Biblioteca «Transilvania» a creat 33 volume, Biblioteca «Onisifor Ghibu» – 34 și, bineînțeles, Biblioteca «M. Lomonosov». Doar câteva exemple, pentru că sunt mult mai multe biblioteci și autori implicați.

Curba publicațiilor BM șerpuieste ca un râu de munte, când tumultos, plin de cantitate, când mai liniștit. Au fost și mulți ani când nu s-a editat nimic, nu se crea conținut. Această curbă exprimă procesul de creare de conținut și impactul studiilor întreprinse, în lucrări editate, în aprecierile comunității bibliotecarilor și rezonanța exprimată în premii, recenzii, cronici, impresii și felicitări. Subiectul «Biblioteca, cartea și utilizatorul» este prezent în articole, în revista *BiblioPolis*, în buletinul *Eminescu* și, mai nou, *Arhivarius*

¹ Comunicarea „Inovația în formarea profesională la Biblioteca Municipală «B.P. Hasdeu»”, prezentată de dna dr. Mariana Harjevschi în cadrul Conferinței, poate fi citită pe pp. 8-15 a numărului curent. (n. red.)

al bibliotecii evreiești. Angajații Bibliotecii Municipale scot în scenă tumultul cultural, literar, comunitar al BM.

Mulți au scris, nu-i voi trece pe toți în revistă. Dumitru Crudu, în *Jurnalul bibliotecarului*, abordează relația bibliotecar-utilizator și educația pentru lectură prin povești despre cititorii de toate categoriile. Concurează cu Mihail Vakulovski care a scris *Bibliodoteca*, fiind colegi la Brașov. În afară de Vitalie Răileanu s-au mai adăugat Maria Pilchin, Elena Tamazlăcaru, Victoria Fonari, Lidia Grosu și mulți alții. Avem destui ziariști, scriitori angajați ai bibliotecii și le utilizăm capacitatea și forța de a scrie, pentru că ei surprind toate aspectele muncii bibliotecare, evoluția proceselor și a realizărilor, poveștile ei de succes, constituindu-i imaginea de bibliotecă prolifică a capitalei. Lucrările lor făuresc pedestaul cultural și social al Bibliotecii «B.P. Hasdeu» pentru generațiile viitoare de bibliotecari și utilizatori.

Crearea de conținut este revista *BiblioPolis*. În perioada 2000-2024, biblioteca a realizat 89 de volume ale revistei, peste 350 de lucrări biblioteconomice, bibliologice, istorico-literare. Erau ani când aveam și 30 de volume apărute, și anii în care aveam 1-2. Nu am muncit singuri, ci în colaborare. Cu cine am colaborat? Cu catedra, cu Academia de Științe, cu universitatea, cu biblioteci județene, cu edituri. La Editura «Știința», spre exemplu, am realizat 22 de volume de opere Hasdeu. Am creat conținut împreună cu Bibliotecile Județene din Bistrița, Vrancea, Târgu-Mureș și Biblioteca Metropolitană.

Crearea de conținut formativ reprezenta pentru biblioteca noastră cea mai importantă reușită, cu implicații profunde pentru viitor. Aceasta era necesară ca aerul în penuria resurselor didactice a acelei perioade. A urmat o avalanșă de cărți biblioteconomice, dată fiind lipsa literaturii teoretico-practice. Nu ne-a impus nimeni. Ne-am

propus să le facem noi pentru noi. Experiența și măiestria veneau din munca de cercetare prin care încercam să facem procesele mai ușor de manevrat și mai dinamice; din schimbări care transformau experiența elaborării unei cărți într-o alchimie, bazată pe strategii care asigurau originalitate, anvergura, claritate și sentimentul controlului deplin asupra procesului și rezultatului lui. Studiul, cercetarea, scrierea creează dependență. Ne-am obișnuit să experimentăm.

Alt factor motivator pentru a continua crearea de conținut profesional au fost premiile: BM a obținut cele mai multe premii la lucrările de conținut profesional. Încă un factor care ne-a mobilizat să menținem în linie ascendentă crearea de carte profesională au fost reacțiile la producția de conținut a bibliotecii: pozitive, încurajatoare, în țară și în străinătate, la vest, în est, în Europa. Cărțile cu tematică profesională au fost recenzate de specialiști din sistemul național de bibliotecă, de bibliologi din România: profesorul Stoica, Gheorghe Buluță, Dan Simionescu; Valentina Sadovskaia de la Moscova, Ion Șpac de la Academia de Științe a Moldovei, Alexe Rău de la Biblioteca Națională a Republicii Moldova; Vlad Pohilă, scriitor, lingvist; Gheorghe Duca, președintele Academiei de Științe a Moldovei; Dumitru Poptămaș de la Târgu-Mureș, Zamfira Mihail de la București, Ion Constantin de la Biblioteca Metropolitană și mulți, mulți alții.

Acum, privind retrospectiv, recunoaștem că încercarea noastră modestă a adus roade în istoria creării conținutului. Pe de o parte, managerii cu pregătire științifică abordau problema conținutului biblioteconomic în termeni abstracti, concentrându-se pe rezultatul cercetărilor realizate ca în laborator. Autorii-bibliotecari, însă, școliți să creeze conținut, vedeau altfel lucrurile: scoteau la iveală probleme care trebuiau rezolvate.

Biblioteconomia modernă e o știință tectonică, dependentă de schimbările sociale și tehnologice (și ele în perpetuă schimbare). Lucrările noastre reflectă știința bibliotecilor în varii ipostaze: teoretic, organizațional, praxiologic, pragmatic, relațional. Ce ne deosebește? Nu sunt modestă și spun: intertextul, relativismul, ironia, ludicul, analiza limbajului, ștergerea granițelor dintre stiluri și genuri. Acestea dau conținutului bibliotecii noastre o fațetă postmodernă.

Orice cercetare sau proces de creare e ca și cum ai deschide un spațiu, revendicându-ți un teren deschis în care poți să vii cu ceva nou. Oamenii, ne-am convins, tânjesc după ceea ce exprimă spiritul vremurilor într-o manieră originală. Aceasta încercăm să facem prin conținutul nostru în toți acești ani. N-am pierdut din vedere scopul creării instrumentelor de învățare și cunoaștere, necesitățile bibliotecarilor, crezul nostru că fiecare temă asumată reclamă o abordare diferită. Fără falsă modestie, vă spun că am devenit un model în domeniu: am căpătat măiestrie, am demontat cu ușurință un clișeu – acela că o bibliotecă publică nu poate să facă cercetare sau să

scrie manuale. Forța de creare de conținut este dinamică, ceea ce este specific bibliotecii noastre, manifestându-se în tot ceea ce cercetăm, studiem, elaborăm. Tot ceea ce intră în acțiune, toate elementele creează simultan acea alchimie de creare de conținut, care contaminează, dezvoltă dependență și pasiune pentru acest travaliu.

Analiza traiectului parcurs de experiența creării de conținut, studiu, cercetare, editare la biblioteca noastră arată dinamica acestor acțiuni, precum și aspirația de instituție de cercetare a unei mari biblioteci. «Mare bibliotecă», a spus profesorul Ion Stoica. «Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău», scria el, «se poate privi din toate luminile de cuvinte și încă departe, dincolo de ele, cu mândria anilor rodnici de existență și cu mărturisirea aproape neștiută, dar adâncă și întăritoare a bibliotecarilor ei, care au construit și au sperat, cu răbdare, întregul de semne cu înțeles mereu neîntreg al acestui mare lăcaș, adăugându-i strop de mai bine în fiecare zi de dăruită osârdie. Au fost sunt și vor fi făcătorii de sens și de necesară împlinire în gând și faptă a cunoașterii». Astăzi, la ai noștri 146 de ani de existență, la un deceniu de existență a unei structuri de formare (Campusul Competențelor), aceste cuvinte sunt și mai pline de sens, o apreciere care trece de orice premiu național, internațional. Or, asta ne impune să fim și mai buni”.

În cadrul Conferinței aniversare „Dezvoltare profesională continuă – un deceniu de învățare și creștere”, **dr. hab. Nelly Țurcan**, șef Campusul Competențelor al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, a vorbit despre o componentă esențială din cadrul oricărui proces organizațional – evaluarea.¹

Ludmila Pânzari, directorul adjunct al Bibliotecii Municipale, a vorbit despre cea mai atractivă și inovativă ofertă pe care o are Campusul Competențelor – programul Connect Plus.

În cadrul comunicării intitulate „Programul Connect Plus: acceleratorul transformării digitale”, Ludmila Pânzari a subliniat că asigurarea incluziunii digitale a membrilor comunității și, în special, a persoanelor cu acces limitat la formare digitală și a grupurilor

¹ Comunicarea „Evoluție prin instruire: evaluarea impactului formării profesionale continue a personalului Bibliotecii Municipale «B.P. Hasdeu» prezentată de dna dr. hab. Nelly Țurcan în cadrul Conferinței, poate fi citită pe pp. 16-41 a numărului curent. (n. red.)

marginalizate, este considerată importantă la nivel european și chiar mondial. Prin dezvoltarea competențelor digitale, oamenii își îmbunătățesc calitatea vieții, fiind capabili să utilizeze liber și corect serviciile publice. În acest context, bibliotecile întotdeauna îndeplinesc rolul de educare a utilizatorului, dezvoltând servicii de instruire. Ca răspuns la cererea sporită de formare în domeniul tehnologiilor, pentru comunitatea chișinăuiană, BM a creat, în 2018, oferta de servicii pe întreaga rețea – programul Connect Plus. Bibliotecarii formatori instruiți în cadrul Programului Novateca au obținut competențele necesare pentru a livra aceste servicii, trecând cursurile Managementul calculatorului, Managementul tabletei, Povești digitale, Biblioteca modernă ș.a. Acest fapt a permis organizarea și livrarea calitativă a serviciilor de instruire a utilizatorilor de toate vârstele.

Toate serviciile livrate de formatori au fost structurate pe subiecte, precum Managementul calculatorului și dispozitivelor mobile, E-servicii, E-cariere ș.a. Au fost 10 tematici de bază, create la momentul lansării. Însă acestea au suferit schimbări, cauzate de diferiți factori. Au fost identificate subiecte noi, reieșind din chestionarele făcute cu utilizatorii. Alt factor a fost corespunderea cerințelor timpului sau sugestiile din partea autorităților locale,

fluctuația personalului. În urma acestor factori, oferta s-a completat cu asemenea cursuri ca: Educația mediatică (în cadrul căruia utilizatorii învață să se comporte în mediul online și află reguli de securitate cibernetică), Jocuri kinetice (care combină tehnologia cu mișcarea fizică), Robotică și școală de coding (preferate de pasionații de informatică și programare, unde aceștia fac cunoștință cu limbaje de programare, experimentează proiectarea roboților și, ca urmare, se transformă din consumatori în creatori de tehnologie). Clubul de robotică participă și la concursuri de robotică, cum ar fi Concursul Național pentru Cluburi de Robotică, obținând premii; iar echipele din Școala de coding participă, din 2023, la proiectul „CODE Kids – Programează viitorul comunității tale”. Securitatea cibernetică e o altă tematică destul de actuală, iar ultima extindere a ofertei este cursul de modelare 3D. Următorul subiect care va lărgi gama de servicii va fi Inteligența Artificială.

Lansat în 2018, programul Connect Plus a format competențe tehnologice pe 17 subiecte, înregistrând 24 388 de persoane instruite în cadrul a 11 000 de instruirii, media numărului de sesiuni fiind de 1580 per an, iar media persoanelor instruite – 3500. Din această gamă de servicii, cele mai multe au fost sesiunile care țineau de subiectul Managementul calculatorului și dispozitivelor mobile, instruirii pentru persoanele de categorie 50+ și serviciul Robotică.

În contextul marcării a celor 10 ani de formare a bibliotecarilor în cadrul Campusului Competențelor, în perioada 26-28 martie 2024, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a derulat patru ateliere pentru bibliotecari din bibliotecile publice din toată țara, reunite sub genericul „Transformarea digitală în acțiune” : Atelierul „Crearea booktrailer-urilor” (formatoare: Ludmila Pinzari), Atelierul „Povestea bibliotecii într-un ziar” (formatoare: Cristina Dicusar, Mariana Cocieru), Atelierul „Securitatea cibernetică” (formatoare: Gabriela Bulduma), Atelierul „Instrumente IA în bibliotecă” (formatoare: Evelina Schin).

Formatorii Bibliotecii Municipale și-au prezentat aporturile pe care, prin competență și acțiune, le aduc bibliotecii în ceea ce privește aspectul de importanță majoră pentru actorii implicați activ în societatea informațională, și anume: îmbrățișarea digitalului.

Fotografii: Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

CZU 028:027.52(478-25)=135.1

PROGRAMUL DE LECTURĂ „CHIȘINĂUL CITEȘTE”, EDIȚIA A XXI-A*Raia ROGAC,
jurnalistă, cronicar cultural*

Pe 26 februarie 2024, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, a avut loc lansarea Programului de lectură „Chișinăul citește”, care a ajuns la cea de-a XXI-a ediție – unul dintre cele mai longevive și așteptate programe comunitare din Chișinău. În cadrul Programului, publicului i-au fost propuse cele trei cărți selectate după criteriul de vârstă: *Doggy* de Maria Pilchin (categoria „Copii”), *Cu romanul în vacanță* de Grigore Chiper (categoria „Adolescenți”) și *Legată cu funia de pământ* de Lorina Bălțeanu (categoria „Maturi”).

În cuvântul de deschidere a evenimentului, dar și pe post de moderatoare, dr. Mariana Harjevschi, directorul general al BM „B.P. Hasdeu”, a menționat cât de important este ca lectura să predomină Internetul. Cititor(ii)ul, pasionat(ți) de lectură, în cadrul acestui program are (au) posibilitatea nu numai să țină în mână un roman (romane) interesant(e), dar să se întâlnească cu autorul(ii), să participe la dezbateri, să pună întrebări, să solicite autograf(e). Programul de lectură „Chișinăul citește” se desfășoară peste două decenii, asigurându-i-se continuitatea de către fideliile cititori ai Bibliotecii Municipale. Ca și în anul trecut, cele trei cărți au fost

Chișinăul citește
Program de lectură
ediția a XXI-a
2024

Evenimentul de lansare
va avea loc pe data de
13 februarie, 2024

PREMIĂRIA
MUNICIPALĂ
CHIȘINĂU

Biblioteca Municipală
B.P. HASDEU

www.hasdeu.md

Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”,
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 148, tel. + 373 22 22 50 00

prezentate conform unui scenariu extins și atractiv, având menirea să incite publicul cititor chiar în timpul lansării.

Cu referire la prima carte, *Doggy* de Maria Pilchin, criticul literar Viorica-Ela Caraman a spus că are bucuria de a vorbi despre cartea nominalizată care, chiar dacă este mică, este una memorabilă și cuprinde imagini strălucitoare. Este cartea, a mai spus vorbitoarea, care trasează linii invizibile către marea literatură universală, abordând problema singurătății, responsabilității, dar și a speranței copilului. Prezentarea a fost susținută și de un recital din carte de către actorul Nicu Ciumașu de la Teatrul National „Mihai Eminescu” din

Chișinău. Prezentă la eveniment, autoarea, vădit emoționată, a exprimat recunoștință tuturor celor care au fost implicați în editarea, promovarea și lansarea romanului, subliniind următoarele: „Mă onorează și responsabilizează includerea în program. Este o carte care a venit peste mine, a mai fost și o șansă editorială. Mă bucur că *Doggy* aleargă prin țară. Copilul trebuie să aibă prioritate”.

Cartea pentru categoria „Adolențenți”, după cum am menționat mai sus, se intitulează *Cu romanul în vacanță* și este semnată de Grigore Chiper. Scriitoarea Moni Stănilă, care a prezentat cartea, a ținut să remarce, mai întâi, cât de important este Programul de lectură „Chișinăul citește” atât pentru cititori, cât și pentru scriitori. „Am citit o carte bună, creativă, nu puteam s-o las din mână. Ea cuprinde mici povestiri, care-ți oferă plăcerea și bucuria lecturii”, a mai adăugat Moni Stănilă. Recitalul din cea de-a doua carte a fost oferit de către Nina Lefter, actriță la Teatrul Poetic „Alexei Mateevici” și la

Teatrul Republican de Păpuși „Licurici”. Grigore Chiper, mulțumind publicului de prezență în sală, a concluzionat: „Fără cititori, fără spectatori nu ne putem imagina viața. Cartea a fost scrisă pe parcursul mai multor ani. Mulțumesc tuturor celor care au făcut posibilă includerea romanului în acest prestigios program de lectură”.

Cea de-a treia prezentare, la categoria „Adulți”, s-a referit la romanul *Legată cu funia de pământ* – prima carte de proză a Lorinei Bălțeanu, care, în debutul său literar, s-a remarcat în calitate

de poetă. Discuția despre carte, în prezență online de la Paris a autoarei, a fost susținută de scriitoarea și jurnalista Paula Erizanu, care a specificat: „E o proză poetică. Avem în ea literatură, avem istorie, avem etnografie. Mie mi-a plăcut cartea, m-a impresionat. Fiecare secțiune de roman e ca o poveste scurtă. Am citit cartea ca o chișinăuiană care a mers în oșpeție la bunicii de la țară. Cartea din interior și din exterior exprimă durere, fiind totodată și un pios omagiu adus părinților”. Înainte de a da citire unor fragmen-

te din cartea Lorinei Bălțeanu, îndrăgitul actor Nicolae Jelescu de la Teatrul Poetic „Alexei Mateevici” a spus că a citit romanul dintr-o răsufare. (Îl cred, pentru că și mie mi s-a întâmplat același lucru. Am citit cu multă plăcere această carte, cu tentă autobiografică, care oferă revelația de a ne privi dintr-o parte propria copilărie, adolescență și dorul de ducă din acel leagăn fermecat al baștinei. Mulți se vor regăsi în ea.) Autoarea, de la distanță, a mulțumit celor prezenți, s-a bucurat „pentru Maria și Grigore” și a dorit mult succes Programului de lectură „Chișinăul citește”.

Moderatoarea Mariana Harjevschi a invitat autoarea să vină la Chișinău, în limita posibilităților, la întâlnirile cu cititorii din cele 27 de filiale ale Bibliotecii Municipale

„B.P. Hasdeu”. A amintit, de asemenea, conform practicii anilor precedenți, că pe durata desfășurării Programului, în perioada februarie-noiembrie 2024, vor fi organizate și alte manifestări, cum ar fi prezentări de carte, conferințe literare, înscenări teatralizate etc., iar la încheierea ediției curente a Programului sunt planificate conferințe literare de totalizare în luna noiembrie 2024.

După cum am menționat în alte rânduri și voi menționa de fiecare dată, pe poziția de vârf a topului celor mai citite cărți din cadrul Programului de lectură „Chișinăul citește” rămâne a fi romanul *Tema pentru acasă* a regretatului Nicolae Dabija, care a decedat la 12 martie 2021 și a fost înmormântat la Cimitirul Central din Chișinău. Grație promovării, dar și a valorii, romanul a fost tradus în multe limbi de circulație internațională, fiind citit și apreciat de cititori din Franța, Italia, Ucraina, Japonia, China, Rusia, SUA etc.

CZU [82:06.068]:027.52(478-25)=135.1

GALA PREMIILOR BM „B.P. HASDEU” PENTRU DEBUT ÎN LITERATURĂ (EDIȚIA A V-A)

Pe 29 februarie 2024, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, în colaborare cu Direcția generală cultură și patrimoniu cultural a Primăriei municipiului Chișinău, pentru a cincea oară consecutiv, în sala cu Coloane Albe a Sediului Central, a organizat Gala premiilor BM „B.P. Hasdeu” pentru debut în literatură.

La începutul manifestării, premianții au fost salutați de dr. Mariana Harjevschi, directorul general al BM „B.P. Hasdeu”, care, pe post de moderator a evenimentului, a menționat că, din an în an, concursul devine tot mai atractiv:

„Biblioteca Municipală consideră că debutanții în literatură merită a fi susținuți, iar diversitatea aparițiilor literare necesită a fi cunoscută și promovată. Acest concurs literar reprezintă una din misiunile Bibliotecii Municipale «B. P. Hasdeu» – o instituție care captează tot ce este nou pe piața literară, dialoghează cu scriitorii contemporani și le propune o platformă de afirmare, iar cititorilor acestora – un spațiu de lectură și reflecții”.

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI CHIȘINĂU

Biblioteca Municipală „B.P. HASDEU”

Concurs

PREMIILE
pentru debut în literatură
ale BM „B.P. Hasdeu”
- anul 2023

Pe 29 februarie
2024
ora 14:00
concuranții
sunt invitați
la Gala Premiilor

Evenimentul va avea loc
la Sediul Central al
Bibliotecii Municipale,
bd. Ștefan cel Mare nr. 148,
tel.: +373 022 22 50 06

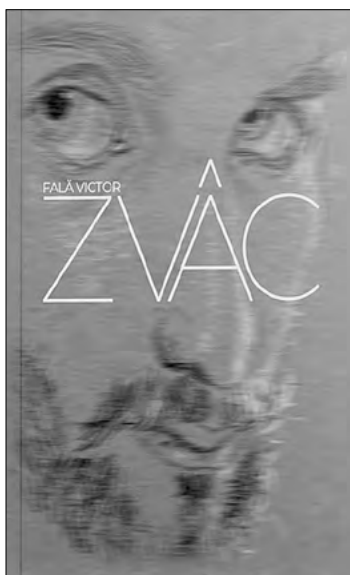
Genurile literare:
- poezie
- proză
- critică și eseuri

În cadrul concursului, membrii juriului (alcătuit din scriitori consacrați și colaboratori ai Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”: Elena Butucel, director adjunct al BM; Maria Pilchin, poetă, critic literar; Moni Stănilă, scriitoare; Dumitru Crudu, scriitor; dr. Mariana Harjevschi, președintele juriului) au desemnat câștigătorii volumelor de debut, editate în perioada ianuarie-decembrie 2023 la

trei categorii: poezie, proză și critică literară. Amintim că, în conformitate cu Regulamentul privind acordarea premiilor Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” pentru debut în literatură, la acest concurs pot participa persoane cu vârsta până la 47 de ani (vârsta la care a debutat Tudor Arghezi).

La categoria „Poezie”, Premiul pentru debut al BM „B.P. Hasdeu” s-a conferit lui Vasile Gribincea pentru volumul *Coerența labirintică: Volum Alternativ/Continuu* (Cartier, 2023) și lui Victor Fală pentru volumul *Zvâc* (Cartago, 2023).

Volumul pentru copii *La pescuit de stele* (Arc, 2023) de Victoria Strechi a fost considerat cel mai bun la categoria „Proză”. Ilustratoarea volumului, Irina Cobzac, a obținut, de asemenea, o mențiune. Pe coperta a IV-a a volumului, scriitoarea Maria Pilchin a remarcat:

„*La pescuit de stele* este o narațiune scrisă pentru cei mici, un text plin de tandrețe și de blândețe umană. Bătrânul lui Hemingway s-a mutat pe malul Nistrului și e pescar de stele alături de un Mic Prinț care nu a ieșit încă din mica sa localitate. Copiii au în acest text prilejul să realizeze, pe lângă o lectură funcțională, formatoare, și un exercițiu al empatiei. O povestioară despre vișuri, despre devenirea umană, despre înțelegerea

lucrurilor adevărate, despre magia naturii și a lumii înconjurătoare. E un text despre iubire, deschidere și bună conviețuire comunitară și individuală. Un copil și un om în etate pescuiesc stele. Este lecția vârstelor, este dialogul transgenerațional, este acel schimb de informații care ne asigură dăinuirea ca specie”.

Premiul special „Iulia Hasdeu” a fost oferit Jarmilei Horáková pentru volumul de poeme *Big Bangul care n-a avut loc* (Arc, 2023). Pe coperta a IV-a a volumului, Mircea Dan Duță (poet, filmolog și traducător, autor de expresie cehă) susține:

„Jarmila Horáková reprezintă un fenomen unic în poezia cehă și română contemporană: este prima poetă cehă de limbă română, o limbă de care s-a îndrăgostit prin intermediul studiilor de specialitate. Dragostea ei pentru limba și literatura română este atât de puternică, încât se poate spune că a reinventat poezia pentru a o putea scrie în limba română, pe care și-a ales-o drept limbă de expresie pentru superbe sale poeme. Jarmila practică o poezie sobră, neîncărcată de imagini inutile, convingătoare în primul rând prin narativitatea, accesibilitatea și transparența ei, care o ajută să-și croiască fără probleme drumul către mintea, sufletul și inima cititorului, fă-

cându-se simțită aici influența destul de semnificativă a unora dintre nouăzeciști, în special Anca Mizumschi, dar și a douămiiștilor, cu precădere Răzvan Țupa, Cosmin Perța sau chiar Ofelia Prodan (în cele mai bune momente ale sale)”.

Maria Pilchin, dr. Nadejda Ivanov și Dumitru Crudu au prezentat cărțile premiate în cadrul Galei. Astfel, scriitoarea Maria Pilchin a afirmat:

„Poezia lui Vasile Gribincea vine din marea școală a poeziei docte, a poetului cult și cultivat de marea bibliotecă a lumii. Intertextualitatea manifestă, poemele încărcate de

referințe-linkuri, stilul vădit elaborat, lucrat, dozat și filtrat de o sensibilitate aparte, toate acestea anunță un debut de scos din rând.

Textele lui Victor Fală reprezintă un volum inedit de poezie în care reperăm un reușit exercițiu al dezvățului și al detașării de predecesori. Victor Fală scrie o poezie plină de tandrețea momentului, una emancipată de trecut, o estetică a imaginilor plastice care nu se lasă contaminate de muzeul literelor de ieri. Acest imaginar

poetic e frust, proaspăt și manifest naiv. E poezia sincroniei, care a abolit diacronia. Un debut de luat în calcul”.

Vorbind despre proza pentru copii, dr. Nadejda Ivanov, scriitoare și critic literar, a menționat:

„La pescuit de stele este o carte predestinată preșcolărilor. O poveste plină de tandrețe, blândețe, iubire, care, printr-un model exemplar de relaționare afectivă între un băiețel și un pescuitor singuratic, descoperă valorile sacre ale umanității, valori fundamentale ce asigură ordinea, echilibrul emoțional și social. Printr-un limbaj elevat, dar pe înțelesul copiilor, autoarele susțin manifestul că atitudinea binevoitoare față de celălalt salvează destine și împlinesc oameni. Prin urmare, în loc de ignorare, indiferență, agresivitate, violență, micul cititor învață să fie empatic, să asculte cu deosebită atenție și sprijin emoțional, să presupună că dincolo de aparență se ascunde un univers. De menționat și de apreciat picturile expresive din carte. Ele susțin mesajul afectiv al poveștii și completează coloristic atmosfera mistică și armonioasă dominantă”.

Referindu-se la poezia Jarmilei Horácová, Dumitru Crudu a remarcat:

„Nu vreau să dau definiții savante, dar spun că e o poezie foarte autentică. Ceea ce m-a mirat este că această poezie parcă e scrisă de un douămiist sau post-douămiist. Descoperim în aceste poezii cotidianul și o viziune minimalistă, un fel de post-realism. Această poezie exprimă și drame ale unui individ contemporan. Poemul *Băltoaca*, de exemplu, evocă simbolul unui trecut care a înghițit rudele. Reîntâlnirea cu ele este tulbure. Apa tulbure din băltoacă spune multe despre relațiile încurcate

ale eului liric cu rudele sale. Cartea Jarmilei mi-a dat sentimentul de parcă ne aflăm la începuturile lumii”.

La rândul lor, autorii laureații concursului au adresat cordiale mulțumiri organizatorilor Galei membrilor juriului și editurilor, exprimându-și și speranța că rodul muncii și a talentului lor va fi apreciat de cititori, iar cărțile se vor bucura de o bună priză de lectură. La fel, premianții au dorit Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” să continue această frumoasă tradiție de promovare a tinerelor talente.

În încheiere, ca răspuns la sugestia premianților, dr. Mariana Harjevschi a reiterat că Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, sprijinită de către Direcția generală cultură și patrimoniu cultural a Primăriei municipiului Chișinău, va continua organizarea concursului, dorindu-le tuturor tinerilor creatori pană ușoară și inspirație pentru a veni la cea de-a VI-a ediție cu lucrări noi, care să merite premiile de debut literar.

*Consemnare: Raia ROGAC, Ivan PILCHIN
Fotografii: Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*

CZU 821.135.1(478).09=135.1

VITALIE RĂILEANU. PORTRET MARINĂRESC ÎN PLINĂ REALIZARE

Dr., conf. univ. Lidia KULIKOVSKI

Dacă într-un spațiu avem mediul și circumstanțele potrivite, oportunitățile se întâlnesc cu atitudinile și creativitatea dă roade. Ilustrez cu exemplul instituțional al Bibliotecii „Onisifor Ghibu”: mediul e unul propice cercetării – colecția calitativă, ambianța, designul și aranjamentele interioare cheamă, incită, inspiră la cercetare și documentare, reclamă potențialul profesional, publicul select din profesori școlari și universitari, doctori în știință, doctoranzi, masteranzi, intelectuali. Biblioteca a intuit bine, condusă de necesitățile și interesele de cercetare ale publicului utilizator al bibliotecii, susținută de dorința de a diversifica activitatea, de a răspunde necesităților utilizatorilor tineri. Acum mulți ani, Vitalie Răileanu, managerul acestei instituții, a venit cu ideea de a crea Laboratorul de Cercetări literare și biobibliografice „Onisifor Ghibu”. Am susținut acest proiect ambițios, convinsă fiind că activele (umane și

materiale) ale bibliotecii pot realiza proiectul de cercetare. Vitalie Răileanu, ambițios, a considerat-o drept o responsabilitate și datorie, pe care o urmează ca angajament profesional asumat.

Biblioteca „Onisifor Ghibu” este, iată, de 13 ani, un creuzet de cercetare, chiar dacă există o mare fluctuație de angajați... Grosso modo, reușita acestei metafore-etichetă pe care i-o atribui se datorează muncii sale de cercetător, de critic literar, scriitor și antologator, descoperitor și valorificator al moștenirii literare lăsate de scriitori în manuscrise din varii motive (de cenzura sovietică, a Uniunii scriitorilor, a editurilor etc.). Vitalie Răileanu demonstrează din plin aceste titlaturi nu doar din obligație profesională – le susține cu talent.

Am învățat de la Vlad Pohilă că dacă vrei să scrii ceva despre cineva trebuie mai întâi să-l definești. Încerc, chiar dacă (recunosc – va fi dificil) el însuși se află într-o perpetuă căutare a sinelui. Muncind mulți ani împreună cu Vitalie Răileanu, l-am cunoscut mai bine decât alți colegi de-ai mei. L-am cunoscut ca un bun manager de instituție care, prin contribuția sa, i-a adus valoare și imagine bibliotecii. Cum scria Alexe Rău, directorul Bibliotecii Naționale din Moldova: „Biblioteca «Ghibu» simbolizează țara”. Profesorul universitar Ion Stoica (România) a zis că Biblioteca „Onisifor Ghibu” „e o bijuterie biblioteconomică” (aici și-a lansat cărțile această somitate). Și, ținând cont de faptul că a fost deschisă de către Gheorghe Buluță, profesor universitar, specialist în istoria cărții, renumit în Europa, parcă i se cerea funcția de cercetare. Vitalie Răileanu menține aceste metafore-nume prin activitatea sa de cercetare, prin valorificarea literaturii, prin promovarea cărții și lecturii prin forme originale (emisiuni TV și radio) și de animație cu publicul chișinăuian. Cât și prin managementul instituțional al tuturor acestor preocupări.

Cine este cu adevărat Vitalie Răileanu, cel care a avut norocul să devină cârma bibliotecii, la rândul-i aducând noroc bibliotecii?

Noi îl cunoaștem după faptele profesionale care le plac unora, iar altora – nu. Unora le place caracterul său, altora – nu. Lumea este diversă și diferită și prin asta e frumoasă. Oamenii au un ADN comun la 99 de procente. Doar un procent face lumea să fie diferită. Acel procent unic de diferențiere îl deține și Vitalie Răileanu printre cei norocoși să-l aibă.

Am observat că e un iubitor de tot ce e frumos, estetic și elegant. Orice activitate pe care o preconizează pentru public nu o abordează ca pe un proces, tehnic sau metodologic. O pregătește meticulos cu elemente vizuale de spațiu (expoziții de artă, de carte și manuscrise) și confort, cu compoziții de flori în stil zen (ikebana) și totdeauna splendide. Nelipsind și fructele de sezon. Toți se bucură și apreciază această coardă estetică a sa. Ele servesc ca elemente catalizatoare de stare de bine și de captare a publicului, făcând din orice întâlnire cu publicul eveniment memorabil. Vitalie are mentalitatea de designer, combinând abilitățile sale analitice (le are în calitate de critic literar) cu originalitatea intuitivă (o sesizăm peste tot în bibliotecă, cât și în activitatea culturală cu publicul, în cercetare). Primul pas pe care l-a făcut Vitalie Răileanu în adoptarea paradigmei designului a fost conștientizarea propriei atitudini.

Etosul acestor manageri este să producă activități semnificative. El pleacă de la convingerea că biblioteca se poate schimba și el, ca manager sau bibliotecar, poate contribui la această schimbare. Este un excelent mod de a aborda activitatea.

Această competență folosește sensibilitatea și metodele intuitive pentru a satisface nevoile

oamenilor prin ceea ce este fezabil din punct de vedere social, cultural și educațional. Sensibilitatea e partea importantă a acestei competențe. Or, sensibilitatea e și trăsătura caracteristică a lui Vitalie Răileanu.

Ca să-l definești pe Vitalie Răileanu, nu e de ajuns să-i cunoști abilitățile profesionale. Trebuie să-i cunoști și partea ascunsă (interioară) a sa. O cunoști din interrelațiile cu el sau, cel mai mult, din poezia sa.

În creația sa, se sfătuiește cu *Timpul prezent*, care-l îndeamnă – *mergi înainte*, dar nu-i oferă nicio hartă. Sufletul său marinăresc îl ajută să *merge înainte* în cazuri de impas cardiologic (și nu odată), în impas de creație, de management, în căutările sale literar-științifice. Și dacă timpul nu-i oferă harta nici a prezentului, nici a viitorului... el ascultă îndemnul și-și construiește harta sa pentru că-i familiar cu știința mării, a oceanului... Sau, poate, pentru că dorința sa de a cunoaște lumea nu e în acord cu lumea în care trăiește? „Aș vrea să mă înțelegeți”, scrie el, „m-am născut printre voi,/ fără a vă cere asentimentul”.

Vitalie Răileanu e un căutător de nou și inovație – lui i se atribuie *un nou tip de recenzie de întâmpinare*, care se caracterizează printr-o expunere „sintetică care scoate esența unei cărți și a unei formule artistice (chiar și a unei individualități creatoare). Este tipul de recenzie care place cititorului grăbit și care își atinge ținta...” (acad. Mihai Dolgan). Ținea o rubrică în *BiblioPolis*, revista Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” – o rubrică creată exact pentru această categorie de cititori. Recenzia, cronică, microesurile

lui Vitalie Răileanu sunt de mare ajutor bibliotecarilor, care nu sunt în stare să citească toate cărțile lumii, dar trebuie să cunoască esența cărților pe care le gestionează pentru a ști ce și cui să recomande. Recenziile sale reflectă clar valoarea cărții și pentru cine-i destinată. În acest spirit prezintă cărțile la emisiunea „Bună dimineța” la TVM1. Se întâmplă uneori că, până Vitalie Răileanu ajunge de la emisiune, la bibliotecă să-l aștepte vreun privitor al emisiunii ca să împrumute volumul prezentat.

Vitalie Răileanu găsește modul propriu de a se apropia de creația celor pe care-i recenzează. Academicianul M. Dolgan se referă și la calitatea recenziilor: „Două calități definitorii posedă micro-recenziile lui Vitalie Răileanu: facultatea autorului de a-și selecta cu intuiție și precizie probele artistice/critice cele mai concludente și capacitatea lui de a le învâli într-o atractivă rețea de comentarii critice”.

Este un tip orgolios – își pune în față deziderate (ne dictate de nimeni) și-și adună eforturile pentru a le realiza cu sau fără buget. Crede în prezent, îl ascultă și îl valorifică... *Prezentul său* e prezent în poezia sa, în critica sa literară, îl regăsim în titlurile sale (*Totul la prezent*, 2010). Nu vrea să piardă „forța această lăuntrică/ numită memorie”, zice el într-o poezie fără nume (dar cardiacă) și are grijă de memoria sa, face ordine în ea. Or, volumul de referință pe care îl pregătește Biblioteca „Onisifor Ghibu” către aniversarea lui, este creat la prezent, iar tipărit va deveni instantaneu: o capsula de memorie cu titlul „Vitalie Răileanu” – o oglindă a sa. Dar cât de veridică, ne întrebăm? Va reflecta toate trăsăturile sale caracteristice, toate realizările într-o oarecare măsură și mai puțin cele interioare, care aparent le ține ascunse. Nu-i adevărat. Le spune pe toate, dar voalat, în poezia sa. El scrie poeme marine pentru că „sunt un mijloc de a vorbi cuiva ceva”. Dar cine înțelege? Femeile care au trecut prin viața lui, colegii de breaslă și de condei? „Am iubit marea la prezentul actual/ pe timpuri.../ astăzi nu mai am puterea s-o privesc/ în zbaterea sa uriașă de energii primordiale/ sunt insul cu alură de corabie naufragiată undeva...” În poezie, își cântă și deplânge deziluziile și dezamăgirile, iubirile, trădările, rătăcirile, visurile, singurătatea și destinul.

Și, dacă trebuie să-l definesc, îl văd ca pe un Lup Singuratic (nu lup de mare, ci lup terestru) – acest portret rezidă din patrimoniul său poetic (așa îl văd... sau așa construiește el o impresie despre sine, ca să o vedem și să o credem).

Medalionul literar „Vitalie Răileanu – portret poetic marinăresc în plină realizare”, 24 martie 2024, Biblioteca „Onisifor Ghibu”. În imagine (de la stânga la dreapta): Lidia Kulikovski, Anatol Moraru, Vitalie Răileanu, Maria Pilchin.

Lupii ca specie nu-s răutăcioși – ei reacționează când oamenii îi provoacă. Ce îl provoacă pe Vitalie Răileanu? Lumea de *sare*, formată din cuburi sau *cioturi de sare*. În această lume, se simte trist, nefericit, ca o corabie spartă: „E o prostie să afirmi/că sunt doar/oameni fericiți/ pentru că nimeni nu vrea să recunoască/ existența altei lumi/ lumea celor triști” (*File din jurnalul de bord*). Evadează din această lume în trecut: „Priveam atât de singur/ oglinzile mici de pe apa neîncăpătoare,/ iar în spatele meu ploua infernal,/ doi delfini pătați lăsau urme tăiate pe suprafața apei/ dintre Mediterană și Atlante/ care duce până după.../ porțile Gibraltarului./ Brrr.../ Câtă singurătate e în inima mea”¹. Concluzia e dătătoare de speranță: „în adâncul apelor sărate – exist!”

Viața, spun filosofii antici, e suferință. Ce zice Vitalie Răileanu? „Viața această-i creată din fulgere și tunet”, iar referitor la sine: „viața mea-i această zbuciumată mare/ cu cerul-ntors pe dos/ pe care o străbat corăbii solitare...”

El își exprimă stările sufletești sub chipul unei corăbii: corăbii solitare, fregate rătăcite de țarm, corăbii naufragiate, dezmembrate, împrăștiate...

Vitalie Răileanu are forța de a-și reveni din regretele trecutului: „corabia mea nu mai parcurge mile maritime,/ este aici,/ ...împrăștiată,/ dezmembrată,/ dar mai viguroasă/ și.../ tot mai

¹ Așa s-a întâmplat că acum, când scriu, mă aflu la Strâmtoarea Gibraltar. Parcă și mai bine-l înțeleg.

viguroasă”. Revine și din tristețea care-l bântuia la tihnită și frumoasa metaforă: „sunt trist ca un sfârșit de toamnă...” Sfârșitul de toamnă e perioada în care-și măsoară reușitele, care îl aduc la prezentul său, numai al lui, în care își poate vedea valoarea.

Îi plac furtunile, câteodată le provocă... Câteodată, când nu se simte în apele sale, „iese în larg” să se regăsească. Altădată, evadează „în mișcarea turbată de furtună” ca să asculte „cântecul balenelor albastre”, iar uneori să-și caute „nostalgiile pierdute și gândurile care au evadat prin hublou”. Recunoaște că îi place să privească „cum dansează furtuna pe mare,/ cum își sparge turbarea pe fa-leza solitară,/ apoi,/ plângând, arcuită ca o semilună,/ se retrage/ dintre bolarzii piramidali de pe chei...”; plonjează „în adâncuri/ unde uneori împletesc poeme mariniste...”, în care „iată,/ nu mai ajung la mine./ ...eu cine sunt?”; se întreabă și răspunde sieși: „Sunt ca apele unui râu montan/ aruncate într-o urlătoare/ fără nume”, „sunt un tăcut enorm..., nu sunt cu nimeni/ nici cu mine”. Reieșind de aici, îl pot defini și ca pe un *furtunar* (cuvântul îi aparține, dar nu-l referă sieși).

Marea, însă, „vuietul imenselor valuri...” îl motivează să vadă perspectiva: „eu voi reuși să străbat cobaltul/ acestor ape imense./ dacă nu trec prin ele,/ (...) nu mai sunt nimic/ dacă în gropile negre marine nu mă scufund/ sunt un simplu cod polar nud/ iartă-mă, mândră furtună!/ unde-ți este puterea/ și patima nestăpânită?”; „...mă voi agăța de ancora/ cu patru gheare/ și patru inimi/ să simt puterea furtunii de mare...” Sau, „poate sunt catargul de forță/ sub care vă puteți adăposti/ în timpul furtunii?// s-a întâmplat/ că am strâns de gât omul din mine./ l-am înfricoșat, l-am mințit/ și l-am creat din nou./ (...) de astăzi, pot privi/ cu ochii curați/ întinsul imens al unor ape native”.

Febril, caută răspunsuri trecând dintr-o stare în alta: „Probabil/ sunt/ totuși/ o prezență/ pentru care/ mă judec/ și mă condamn/ fără apel”; „poate vă par straniu, sunt un poet/ care vă spune pe de rost poeme marine,/ vouă”. Regretă sincer că nu este un scrib de prin secolul al XII-lea, care simte dureros cum îl apasă copertile cărților sale, care simte „cum îl cheamă în șoaptă/ rimele împerecheate ale poemelor marine/ cu vechi metafore în arhipelaguri îmbrăcate...”, întrebându-se: „acolo mă aflu eu, oare?”. Eul său liric își caută locul și sensul în lume: „eu știu că trebuie să înot,/ să înot ca un ostoped,/ în pădurile acvatice, virgine,/ ale poemelor marine,/ ca să fiu altfel,/ mai puțin asemănător cu

voi”; „amintirile se șterg./ ultimele regrete se cicatrizează./ geloziile se uită./ prieteni noi îmi voi face./ blestemat să fiu dacă mă voi răzbuna”.

Cu acest volum, intră în conul de apă-oglină: „Desfac această imensitate oceanică de unul singur.../ Voi ridica un singuratic far maritim/ și oamenii vor veni din toate mărilor/ către farul ridicat din necredința însinguratului de mine/ va fi un far maritim/ sensibil la cea mai infimă alternare/ din labirintul interior”.

Aparent foarte ferm, cetate de necucerit, de facto e un sensibil la cel mai infim detaliu, după cum și recunoaște. Se supără repede, dar îi trece repede, se bucură de tot ce vede în jurul său, în grădina sa. E foarte atent, ai impresia că are radarul pe „on” permanent.

Bucuria îl înseninează, tristețea îl întunecă. Când îi e trist – și Calea Lactee e tristă, întreg Universul e trist. Atunci, se exilează într-un timp numai al său. Dar nu clachează, chiar dacă „ca un furtunar negru/ ... intră/ și singurătatea în această totală tristețe: mă voi agăța de ancoră/ cu patru gheare/ și patru inimi/ să simt puterea furtunii de mare...”. Furtuna care-l revigorează, recrează. Revigorat își bea, în continuare, „ochi-plin, paharul destinului” de scriitor, cercetător, de indispensabil și de ne-înlocuit manager.

Și totuși, cine este Vitalie Răileanu? Un marinar naufragiat într-o bibliotecă? Sau un poet-marinar?

Cât am citit și scris acest portret, îl asociază cu Antoine de Saint-Exupéry, opera căruia ilustrează experiența sa de aviator și se remarcă prin descrierea unor situații periculoase (risc de prăbușire, singurătatea la mare înălțime etc.). Pilotajul și înălțimea îl inspira să scrie. Vitalie Răileanu a fost marinar: la fel, marea îl inspiră să scrie și, la fel, scrie despre furtuni pe mare, plonjări în adâncurile mării, oceanului și singurătății.

Pe Antoine de Saint-Exupéry îl cunoaștem mai mult ca pe autor al povestirii moderne *Micul prinț*, care avea deviza: „Numai cu inima poți vedea bine, lucrurile esențiale rămân ascunse ochilor”. La Vitalie Răileanu, inima e vioara întâi în poemele sale marine și cardiace, iar marea și furtuna inspiră să scrie. Esența *Vitalie Răileanu* rămâne, la fel, ascunsă. Parcă ne lasă să ghicim, să presupunem de ce e trist, de ce e singuratic, nostalgic. De ce furtuna îl provoacă sau de ce el provoacă furtuna...

Antoine de Saint-Exupéry a scris un roman cu titlul *Să dai un sens vieții*. Toți biografii săi arată că aviatorul și scriitorul Saint-Exupéry scria versuri în pauzele de pilotare, era pasionat și de

știință. Aprofunda teoria cuantică, principiile entropiei. Citea filosofie, cu sentimentul că aceasta este învecinată cu știința.

Vitalie Răileanu caută în poemele sale sensul vieții, se ocupă de cercetare, face cultură și biblioteconomie, cunoaște știința marină, este un facilitator-moderator de excepție și un foarte bun vorbitor public.

Încă o similitudine îi apropie pe acești doi scriitori. Antoine de Saint-Exupéry era o prezență foarte plăcută, simpatică, inteligentă, elegantă, aristocrată, doctă. Vitalie Răileanu, la fel, este un chip simpatic, plăcut, cu o ținută vestimentară elegantă, inteligent, doct și aristocrat în comportament, în mișcare și poziție pe care și-o definește, în regulile pe care și le face.

Esența sa, însă, rămâne ascunsă ochilor noștri.

Fotografii: Biblioteca „Onisifor Ghibu”

CZU 070(478)(092)=135.1

RAIA ROGAC – EXPLORÂND VALORILE CULTURII NAȚIONALE

*Lilia DONICA,
șef interimar, Secția Comunicare, BM „B.P. Hasdeu”*

Pe 27 februarie 2024, la Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău, a avut loc lansarea celui de-al doilea volum semnat de jurnalista și cronicar cultural Raia Rogac – *Zidari întru veșnicirea neamului*. Este cea de-a douăsprezecea carte semnată de autoare, volumul de față fiind o continuare directă a volumului omonim apărut în anul 2020 la aceeași editură – „Zodia Fecioarei” din Pitești (România). Volumul a fost realizat în cadrul proiectului cultural „Podul de reviste”, inițiat de revista *Curtea de la Argeș* împreună cu revista *Literatura și Arta*. Proiectul are drept misiune edificarea punților culturale între Republica Moldova și România, promovând astfel unitatea și solidaritatea națională prin intermediul literaturii și jurnalismului.

În cele peste 300 de pagini ale cărții lansate, Raia

Rogac a reunit materiale dedicate personalităților marcante de pe ambele maluri ale Prutului, precum: Galina Vieru, Dumitru Bolboceanu, Iurie Colesnic, Lidia Kulikovski, Victoria Rocaciuc, Parascovia Onciu, Vladimir Beșleagă, Aliona Grati, Vasile Didic, Eugenia Bulat, Svetlana Cojocar, acad. Mihai Cimpoi, Constantin Toma, Iuliana Gorea-Costin, Mihai Țăruș, Iulian Filip, Constantin și Alexandra Tănase, Natalia Procop, Ion Zderciuc, Liliana Condraticova, Andrei Vartic, Ion Hadârcă, Majestatea Sa Margareta, custodele Coroanei României. Autoarea a oferit o privire detaliată asupra contribuțiilor acestora la evaluarea culturii și a identității românești, utilizând stilul narativ captivant, creând imagini vii și autentice a subiectelor abordate, reușind să surprindă nu doar faptele istorice, ci și emoțiile și viziunile umane, oferind astfel cititorilor o perspectivă profundă și personală asupra evenimentelor. Raia Rogac nu se ferește să abordeze subiecte sensibile și controversate, ceea ce conferă o autenticitate și o relevanță a cuprinsului. Fiecare interviu este o redescoperire a unei personalități, portretizând astfel prezența sa sensibilă în contextul valorilor create prin destin și inspirație.

Zidari întru veșnicia neamului este mai mult decât o colecție de interviuri. Este un manifest al prieteniei și al solidarității culturale dintre România și Republica Moldova, reflectând eforturile comune de unificare culturală și națională. Cartea reprezintă un document istoric valoros, oferind o perspectivă unică asupra evoluției culturale a celor două națiuni-surori în ultimele decenii. Lucrarea este esențială pentru toți cei interesați de istoria și cultura românească.

Cartea este prefațată de către scriitorul Marian Nencescu și completată cu o notă editorială din partea acad. Gheorghe Păun.

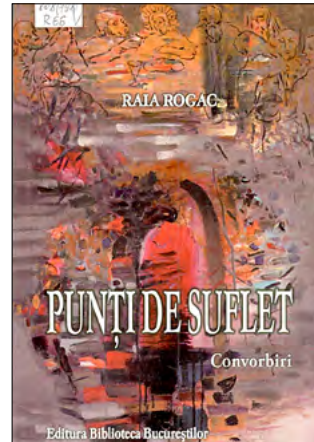

Ambasadoarea Iuliana Gorea-Costin subliniază, pe coperta a IV-a a volumului, că jurnalista Raia Rogac, fiind o prezență discretă, cu o capacitate rară de a identifica între oameni – Omul, alege dintr-un tumult cu de toate: frumosul, inteligența, spiritul în manifestare: „Aflată mai mult între redacții și biblioteci, Raia Rogac este mereu prezentă în cadrul lansărilor de carte, de unde vine către cititor cu descrieri minuțios elaborate și, esențial, cu un fel aparte de a descoperi și transmite mesajul autorilor. O face cu atâta dăruire și dragoste de oameni nu doar în reportaje, ci și în dialogurile împletite cu percepții și atitudini

proprii față de relațiile interviuatului, încât orice interviu realizat de Raia Rogac vine cu o completare unică, ceea ce reușește să sustragă din trăirea semenilor. Astfel, dialogurile purtate cu academicieni, scriitori, oameni de cultură sau oameni politici devin creații literare ce reflectă și frământările personale, din care desprindem nu doar eroii, ci și încercările timpului pe care îl trăim”.

Raia Rogac s-a născut pe 16 ianuarie 1954 în satul Pelenia, r-nul Drochia, într-o familie de oameni gospodari: tatăl – Andrei, fiind unul dintre cei mai cunoscuți fântânari din sat, iar mama – Tecla, pe

lângă trudozilele în colhoz, avea grijă de copii, de gospodărie, reușind și să croșeteze, să țasă etc. Baștinei sale autoarea a dedicat monografia *Pelinia – nume de legendă*, premiată în cadrul Salonului de Carte din Chișinău în anul 2010.

În anul 2023, Raia Rogac a devenit laureata Premiului Academiei de Științe a Moldovei pentru promovarea științei în mass-media (pentru anul 2022). „Știința și promovarea oamenilor de știință” este una din temele abordate în permanentă

de Raia Rogac în reportaje și interviuri la Radio Moldova, în comunicate și interviuri la Agenția Informațională de Stat „Moldpres”, în presa scrisă din Republica Moldova, România, SUA (în special, în revistele *Academica*, *Curtea de la Argeș*, *Destin Românesc*, *Glasul Națiunii*, *Națiunea*, *Revista Română*, *Biblioteca Bucureștilor*, *BiblioPolis*, *Lumină lină*, *Literatura și arta*. O bună parte din articolele, interviurile, cronicile și recenziile despre știință, savanți și lucrările acestora, se cuprind în cărțile autoarei.

Ciclul de materiale publicate de Raia Rogac în anul 2022 cuprinde mai multe interviuri cu academicienii Mihai Cimpoi, Eugen Doga, membru-corespondent Svetlana Cojocar, dr. hab. Aliona Grati, dr. Maria Cosniceanu, dr. Victoria Fonari, primarul de Buzău Constantin Toma (care, însoțit de un grup de savanți din România, a participat la organizarea Simpozionului științific dedicat prim-ministrului Unirii Alexandru Marghiloman) etc.

Jurnalista muncește mult, dar cu plăcere, deoarece, după cum menționează și ea, „atunci când muncești cu plăcere, nu obosești, însă și aici este o condiție – mai întâi să placă celor care așteaptă produsul, apoi să-ți placă ție. Să-ți faci munca așa ca să nu «fie cum o fi»”. Definiția vieții Raiei Rogac este **rostul și munca** (din

interviul realizat de Pavel Popa, în *Realități culturale, revistă de etnografie, folclor și cultură contemporană*, nr. 12/2013, p. 19).

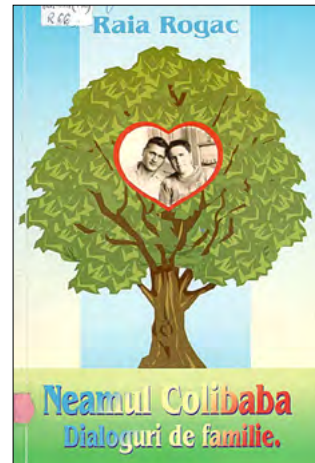
Evenimentul de lansare a volumului *Zidari întru veșnicirea neamului* de Raia Rogac a fost moderat de către academicianul Mihai Cimpoi, care a subliniat că „autoarea nu doar angajează în dialog spre a afla modul în care cei interogați gândesc statutul culturii și al omului de cultură, ci și spre a portretiza, a le fixa prezența sensibilă în contextul valorilor care se

crează prin destin, lucrarea divină a inspirației, dar și lupta de zi cu zi împotriva obstacolelor, mentalității vechi, dezinteresului persoanelor supuse, opacității celor insensibili la bunurile imateriale. Raia Rogac ne ajută să cunoaștem cu mult mai multe lucruri și din interior, dar chiar forul lor sufletesc, din «tainele» inimii, dar și a cugetului».

În calitate de invitați speciali, la eveniment au participat: Svetlana Cojocaru, vicepreședinte al Academiei de Științe a Moldovei (AȘM); Liliana Condraticova, secretar general al AȘM; ambasadoarea Iuliana Gore-Costiun; Ivan Pilchin, vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din Moldova; Doina Dabija, redactor-șef al hebdomadarului *Literatura și arta*, președinta Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, filiala din Chișinău; scriitori, critici literari, oameni de cultură și prieteni ai protagonistei.

Grație faptului că Raia Rogac este Cetățean de onoare al satului Pelinia, Sala cu coloane a Bibliotecii Centrale a fost arhiplină de consătenii ei, care au venit la eveniment împreună cu primarul Liuba Pripa, Svetlana Gureanu, directoarea muzeului din sat, și Maria Grumeza, directoarea grădiniței „Clopoțel”.

Evenimentul a început cu un mesaj de felicitare și recunoștință din partea directorului general al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, dr. Mariana Harjevschi, care a subliniat rolul remarcabil al protagonistei în calitate de cronicar al activităților Bibliotecii

Municipale, remarcând și faptul că, pe lângă cronici sau eseuri, Raia Rogac menține și o rubrică permanentă în cadrul revistei *BiblioPolis* – dialoguri magistrale cu scriitori, bibliotecari, personalități notorii ale culturii.

Marina Morozova, deputată PAS și băștinașă a satului Pelinia, a ținut un discurs emoționant în care a subliniat importanța și rolul meleagurilor natale, locul copilăriei care va uni întotdeauna toți băștinașii, adăugând că succesul unei persoane din comunitate este deopotrivă succesul tuturor locuitorilor din Pelinia.

Svetlana Cojocaru, vicepreședinte al AȘM, a vorbit într-un mod deosebit despre cel de-al doilea volumul *Zidari întru veșnicirea neamului*. Dumneaei a dat citire unor citate a autorului american Jack Canfield, care sunt pe potrivă volumului prezentat: „Sunt

două lucruri esențiale care te vor face înțelept – cărțile pe care le citești și oamenii pe care-i întâlnești”; „Cărțile pot deschide noi lumi de cunoștințe și perspective, oferindu-ne o multitudine de informații și idei din care să ne inspirăm în timp ce navigăm în viață. Iar atunci când ne înconjurăm de persoane înțelepte, beneficiem de experiențele, perspectivele și viziunile lor. Având la dispoziție aceste două resurse puternice, nu există nicio limită în ceea ce poți realiza”. Vicepreședintele AȘM a sugerat că, dacă vom deschide cartea la orice pagină, vom găsi neapărat ceva nou, captivant, emoționant, aflând

despre unele trăsături și experiențe inedite ale celor pe care deja îi cunoști. Totodată, dumneaei a menționat și despre faptul că materialele incluse în volum sunt publicate și în revista de cultură *Curtea de Argeș*, care alocă un spațiu important promovării rezultatelor cercetării și cercetătorilor de pe ambele maluri ale Prutului.

Liliana Condraticova a remarcat că Raia Rogac poate fi un mentor valoros în arta comunicării, iar prin lucrările domniei sale ne face să știm că cel mai important lucru e drumul spre bibliotecă, deoarece aici avem oportunitatea să ne formăm ca oameni, astfel Bibliotecile fiind fundamentale pentru dezvoltarea durabilă a societății.

Un discurs remarcabil a fost susținut de scriitorul Ivan Pilchin, care a menționat că a avut bucuria să o cunoască pe doamna Raia Rogac în anul 2020, atunci când s-a alăturat echipei redacționale a revistei *BiblioPolis*, editate de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău: „Interviurile remarcabile realizate de doamna Raia Rogac cu personalități din domeniul culturii (scriitori, muzicieni, bibliotecari, pedagogi), pentru fiecare număr al revistei noastre, constituie una dintre cele mai prețioase componente ale acesteia. Profesionalismul său excepțional,

cunoștințele vaste și cultura umană bogată transformă aceste interviuri în portrete memorabile, în care fiecare detaliu este semnificativ. Raia Rogac se distinge ca un observator fin și perspicace al procesului cultural din spațiul nostru. Consemnările sale cu privire la diverse evenimente, de la programe comunitare la festivaluri literare sau lansări de carte, atestă importanța și valoarea acestora, precum și contribuția semnificativă a oamenilor implicați în organizarea lor. Prin tot ce face, cu multă dedicație și dragoste, Raia Rogac promovează valorile culturii românești, susține vie memoria culturală și îngrijește limba română, atât în forma scrisă, cât și în cea vorbită. Cu prilejul acestei lansări și a frumoasei sale aniversări, aș vrea să adresez doamnei Raia Rogac sincere cuvinte de admirație colegială și urări călduroase de sănătate și bucurii în continuare”.

În cadrul lansării, de asemenea, au vorbit: doamna Ludmila Țurcanu, director al bibliotecii din satul Pelinia, scriitoarea Eugenia Bulat, actrița Ninela Caranfil, scriitoarea Victoria Fonari, profesoara Alexandra Tănase, jurnalista și scriitoarea Valeria Dascăl, Parascovia Onciu, directorul Bibliotecii „Transilvania”, profesorul Victor Băbălău, ex-conducătorul bancar Grigore Furtuna ș.a. Evenimentul a fost înnobilit cu un moment muzical interpretat de Valeriu Mocanu, președintele Asociației Națiunii Române, interpret de muzică populară și patriotică.

În cadrul evenimentului, autoarea a vorbit despre motivațiile care au stat la baza creației sale, evidențiind importanța cercetării și a documentării pentru păstrarea identității culturale și a valorilor naționale. De asemenea, publicul prezent a avut ocazia să surprindă fragmente originale din volum și să interacționeze.

Prin volumul *Zidari întru veșnicirea neamului*, Raia Rogac continuă să îmbogățească patrimoniul nostru cultural, aducând în prim-plan teme și aspecte esențiale ale istoriei și tradițiilor naționale. Lansarea volumului a marcat nu doar un moment important în cariera omului de cultură Raia Rogac, ci și o contribuție semnificativă la promovarea valorilor culturale și a patrimoniului național prin intermediul cuvântului scris.

Fotografii: Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”

CZU [021:027]:004=135.1

TRANSFORMAREA DIGITALĂ ȘI VIITORUL BIBLIOTECILOR

Nelly ȚURCAN, dr. hab., prof. univ.

Transformarea digitală a bibliotecilor este inevitabilă. Economia, societatea, știința, educația, cultura, politica, precum și viața personală și profesională a fiecărei persoane se află în plin proces de transformare digitală. Sisteme avansate și complexe bazate pe inteligență artificială, învățare automată, automatizare, big data și alte tehnologii informaționale sunt deja utilizate cu succes.

Analizând factorii care facilitează și stimulează transformarea digitală, trebuie să luăm în considerare patru efecte posibile. Primul se referă la impactul transformării digitale asupra viitorului activităților din biblioteci, prin schimbarea produselor și serviciilor și crearea de *produse digitale*. Al doilea se referă la impactul asupra proceselor interne ale bibliotecilor – *flexibilitate operațională*. O schimbare majoră va fi evidentă în relațiile cu utilizatorii sau în *orientarea către client*. În cele din urmă, va exista un impact major asupra *forței de muncă* din biblioteci, astfel încât se va acorda atenție și cerințelor privind forța de muncă pentru realizarea cu succes a transformării digitale a bibliotecilor.

Pentru a introduce publicațiile referitoare la transformarea digitală în biblioteci, este necesar să definim conceptul de transformare digitală: „Transformarea digitală înseamnă să faci lucrurile diferit – să creezi un model de activitate complet nou prin utilizarea tehnologiilor informaționale și informatice moderne”¹. Transformarea digitală valorifică cunoștințele existente pentru a transforma profund organizația, inclusiv cultura, strategia de management, mixul tehnologic și configurația operațională. Aceasta pune utilizatorul bibliotecii în centrul tuturor deciziilor și acțiunilor.

¹ Savić, Dobrica (Dobie). Impact of Digital Transformation on the Future of Library Work. Online. (May 11, 2021). Institute for Digital Transformation. Disponibil: <https://www.institutefordigitaltransformation.org/impact-of-digital-transformation-on-the-future-of-library-work/> [accesat 2024-06-26].

Pentru a rămâne relevante și valoroase, bibliotecile trebuie să integreze strategic tehnologiile digitale. Aspectele-cheie ale transformării digitale includ extinderea colecțiilor digitale, îmbunătățirea serviciilor oferite, adoptarea de noi tehnologii, promovarea unei culturi digitale și asigurarea accesibilității și incluziunii. Îmbunătățirea furnizării de servicii prin interfețe intuitive, asistență personalizată a utilizatorilor și instrumente bazate pe inteligență artificială.

Transformarea digitală valorifică cunoștințele existente pentru a transforma profund organizația, inclusiv cultura, strategia de management, mixul tehnologic și configurația operațională. Aceasta pune utilizatorul bibliotecii în centrul tuturor deciziilor și acțiunilor.

Vă propunem o revistă a presei de specialitate care abordează subiectul transformării digitale în biblioteci.

Studies in Social Science & Humanities (ISSN 2709-7862) este o revistă internațională cu evaluare colegială publicată de *Paradigm Academic Press*. Principala preocupare a revistei este aplicarea teoriilor și metodologiilor din științele sociale și umaniste, cum ar fi lingvistica, sociologia, studii de comunicare, studiile interculturale, biblioteconomie și știința informării, studii media și altele.

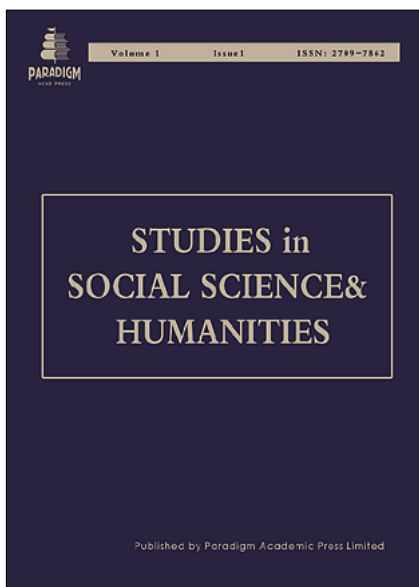
Studies in Social Science & Humanities își propune să satisfacă nevoile cercetătorilor și practicienilor care doresc să contribuie prin cunoștințele și expertiza lor la dezvoltarea domeniului științelor sociale și umaniste.

Acces: <https://www.paradigmpress.org/SSSH/>

2024, vol. 3, nr. 5, pp. 72-79

<https://www.paradigmpress.org/SSSH/article/view/1146>

Articolul *Transformarea digitală și viitorul bibliotecilor publice din China: Evaluarea inovațiilor, a provocărilor și a implicării utilizatorilor* (*Digital Transformation and the Future of Public Libraries in China: Assessing Innovations, Challenges, and User Engagemen*), semnat de Yuan LIU, Jiajia HUANG și Yuhan WANG, explorează transformarea digitală a bibliotecilor publice din China, concentrându-se

pe inovații, provocări și implicarea utilizatorilor. Sunt discutate rolul și funcțiile tradiționale ale bibliotecilor publice din China, precum și infrastructura și serviciile existente. Studiul detaliază, de asemenea, inovațiile în transformarea digitală, cum ar fi implementarea colecțiilor digitale, a serviciilor online și a tehnologiilor inteligente, și evidențiază provocările cu care se confruntă în această transformare, inclusiv constrângerile de finanțare, disparitățile tehnologice și formarea personalului. De asemenea, sunt examinate implicarea utilizatorilor în serviciile digitale de bibliotecă, impactul transformării digitale asupra utilizării bibliotecilor, precum și direcțiile viitoare și recomandările pentru bibliotecile publice din China.

Studiul evidențiază extinderea semnificativă a colecțiilor digitale, inclusiv a cărților electronice și a revistelor online, în bibliotecile publice din China. Trecerea la colecții digitale a îmbunătățit accesibilitatea la informații și a facilitat accesul la distanță, în special în perioadele de criză, cum ar fi pandemia COVID-19. În plus, bibliotecile publice au dezvoltat servicii online, inclusiv ghișee de referințe virtuale, arhive digitale și platforme de împrumut digital, adoptând în același timp și tehnologii inteligente, cum ar fi sistemele RFID și aplicațiile mobile.

Cu toate acestea, transformarea digitală a bibliotecilor publice din China s-a confruntat cu mai multe provocări, în principal constrângeri de finanțare, disparități tehnologice și nevoi de formare a personalului. Bibliotecile se confruntă cu resurse financiare limitate pentru inițiativele digitale, disparități tehnologice și limitări ale infrastructurii, în special în regiunile mai puțin dezvoltate. Formarea personalului și adaptarea la noile tehnologii reprezintă, de asemenea, provocări critice pentru biblioteci.

Cercetarea arată tendințe promițătoare în ceea ce privește angajamentul utilizatorilor față de serviciile digitale ale bibliotecilor, un număr semnificativ de utilizatori ai bibliotecilor utilizând în mod activ resursele digitale. Cu toate acestea, au fost identificate domenii care necesită îmbunătățiri pe baza feedback-ului utilizatorilor, inclusiv necesitatea unei game mai extinse de resurse informaționale digitale și a unor interfețe mai intuitive.

Transformarea digitală a dus la o schimbare semnificativă a modului în care utilizatorii se implică în serviciile de bibliotecă, cu o scădere a vizitelor fizice și o creștere a interacțiunilor digitale. Se remarcă faptul că bibliotecile care au parcurs cu succes această

tranziție au investit în platforme digitale solide, sprijinind în același timp serviciile tradiționale pentru a se adapta tuturor preferințelor utilizatorilor.

Studiul oferă, de asemenea, direcții de perspectivă și recomandări pentru bibliotecile publice din China. Acesta sugerează potențiale inovații și tehnologii pentru biblioteci, inclusiv inteligența artificială, realitatea virtuală și augmentată, blockchain, dispozitivele Internetul lucrurilor și analiza avansată a datelor. Recomandările strategice pentru îmbunătățirea transformării digitale includ investiții în infrastructura digitală solidă, prioritizarea interfețelor ușor de utilizat pentru platformele digitale, oferirea de formare continuă și dezvoltare profesională pentru personalul bibliotecii, încurajarea parteneriatelor comunitare, căutarea de feedback din partea utilizatorilor și implementarea de soluții digitale adaptabile.

Sunt oferite, de asemenea, sugestii de politici pentru sprijinirea dezvoltării bibliotecilor din China, care cuprind creșterea finanțării pentru proiectele de transformare digitală, stabilirea unor standarde naționale pentru serviciile de bibliotecă digitală, promovarea parteneriatelor public-private, concentrarea asupra incluziunii digitale, crearea unei entități centrale sau a unui grup de lucru pentru supravegherea transformării digitale și încurajarea practicilor durabile în eforturile de transformare digitală.

În concluzie, studiul examinează în mod cuprinzător transformarea digitală a bibliotecilor publice din China, abordând inovațiile, provocările, implicarea utilizatorilor, impactul asupra utilizării bibliotecilor și oferind direcții viitoare și sugestii de politici pentru dezvoltarea viitoare a bibliotecilor publice din China.

Библиотековедение este o revistă științifică și practică, evaluată de colegi (peer-reviewed), dedicată studiului biblioteconomiei și cărților în contextul culturii informației. Revista se orientează către bibliotecari, profesioniști din domeniul informației, istorici ai cărții, bibliografi, cadre didactice, studenți, bibliofililor și altor. A fost inițial publicată din 1952 de către Biblioteca de Stat din Rusia și apare în prezent de 6 ori pe an.

ISSN 0869-608X (Print); ISSN 2587-7372 (Online)

Acces: <https://bibliotekovedenie.rsl.ru/>

În anul 2023, revista *Библиотековедение* a inclus mai multe articole despre transformarea digitală a bibliotecilor, scrise de Andrey KAPTEREV, cercetător principal la Biblioteca de Stat din Rusia și profesor la Universitatea Pedagogică de Stat din Moscova.

2023, vol. 72, nr. 1, pp. 7-20

<https://doi.org/10.25281/0869-608X-2023-72-1-7-20>

Cadrul conceptual pentru transformarea digitală a bibliotecilor
(*Концептуальные основания цифровой трансформации библиотек = Conceptual Foundations of Digital Transformation of Libraries*)

Articolul analizează în detaliu cadrul conceptual pentru transformarea digitală a bibliotecilor din Rusia, având ca scop principal facilitarea unei tranziții eficiente către o economie digitală. Autorul subliniază importanța politicii și strategiei de transformare digitală, concentrându-se pe aspectele-cheie ale acestor procese. În contextul transformării digitale, articolul se referă la politicile și strategiile din acest sector, menționând că sectorul bibliotecilor din Rusia nu a devenit încă un obiect al transformării digitale pentru structurile guvernamentale. Cu toate acestea, în procesul de oferire a produselor și serviciilor digitale, bibliotecile pot beneficia de oportunități suplimentare pentru a-și îmbunătăți valoarea serviciilor, a păstra și a atrage noi clienți. Transformarea digitală a oricărei industrii, inclusiv a bibliotecilor, este un proces complex și de lungă durată, care implică multiple aspecte, cum ar fi: monitorizarea și anticiparea nevoilor utilizatorilor; ajustarea obiectivelor și extinderea gamei de produse sau servicii pentru a răspunde nevoilor în schimbare ale utilizatorilor; reingineria proceselor de activitate și a funcționărilor; recrutarea și implicarea angajaților cu competențe noi și bune practici; schimbări în cultura organizațională pentru a favoriza digitalizarea proceselor. Pe termen lung, programul de transformare digitală al bibliotecilor ar trebui să includă mecanisme pentru implementarea funcțiilor sociale ale acestora, ținând cont de tendințele globale, naționale și regionale din mediul extern, structura de evaluare a maturității digitale și o foaie de parcurs pentru transformarea digitală.

Articolul prezintă diverse definiții ale transformării digitale. Autorul propune un model conceptual de transformare digitală a bibliotecilor și definește principalele componente ale acestui proces

cu multiple fațete. Articolul identifică consecințele socio-culturale ale democratizării și informatizării societății ca factori de mediu.

Strategia de transformare digitală vizează creșterea accesibilității serviciilor bibliotecare pentru cetățeni și organizații. Unul dintre indicatorii-cheie este ponderea organizațiilor care utilizează tehnologii informaționale avansate. Este necesară reevaluarea fiecărui proces fundamental, a documentelor de raportare și a indicatorilor de performanță, dezvoltarea soluțiilor automatizate și crearea unor modele noi de procese. Modelele de date trebuie să îmbunătățească încrederea digitală și să extindă utilizarea soluțiilor digitale în procesele de bază.

Autorul formulează principiile de management ale transformării digitale a bibliotecilor, notând aspectele managementului transformării digitale a bibliotecilor: socio-economice, socio-culturale, tehnice, juridice, socio-psihologice. Totodată, articolul scoate în evidență faptul că transformarea digitală a bibliotecilor implică o serie de obiecte: resursele (materiale, financiare, de personal), integrate în infrastructura activităților bibliotecii; procesele funcționale și tehnologiile utilizate; produsele și serviciile oferite; legăturile de comunicare (atât cu mediul extern, cât și în interiorul sistemului) și competențele specialiștilor. Toate aceste elemente sunt dinamice și necesită intervenții de management bazate pe date colectate și analizate.

Articolul identifică direcțiile prioritare pentru transformarea digitală a bibliotecilor: creșterea disponibilității serviciilor de bibliotecă pentru cetățeni și organizații; aducerea cadrului legislativ și de reglementare în concordanță cu obiectivele transformării digitale a bibliotecilor și cu necesitățile de dezvoltare a sistemului de guvernare și management public al activităților bibliotecilor; extinderea gamei de servicii informaționale digitale; căutarea unor noi principii de evaluare diferențiată a rezultatelor finale ale activităților bibliotecilor, formarea unui model competitiv de bibliotecă, dezvoltarea clasificării indicatorilor de calitate; trecerea treptată la managementul sectorial bazat pe data mining. Autorul prezintă schema modelului conceptual al transformării digitale al bibliotecilor din Federația Rusă.

2023, vol. 72, nr. 2, pp. 116-130

<https://doi.org/10.25281/0869-608X-2023-72-2-116-130>

Domenii prioritare și provocări ale transformării digitale a bibliotecilor (Приоритетные направления и задачи цифровой трансформации библиотек = *Priority Areas and Challenges in the Digital Transformation of Libraries*). În acest articol sunt formulate domeniile prioritare și provocările în transformarea digitală a bibliotecilor. Se discută pe scurt despre coordonarea transformării digitale a bibliotecilor pe o bază interinstituțională și despre dezvoltarea standardelor de calitate pentru serviciile de bibliotecă, asigurarea garanțiilor constituționale și a șanselor egale de participare a cetățenilor la viața culturală, accesibilitatea bunurilor și serviciilor culturale indiferent de nivelul veniturilor, statutul social și locul de reședință. Autorul examinează crearea unui sistem de servicii de informare în bibliotecă, care să depășească barierele fizice, transformând bibliotecile municipale în centre culturale și intelectuale multifuncționale accesibile în mod convenabil, precum și în puncte de acces liber la resursele de informare online. De asemenea, autorul evidențiază necesitatea eliminării disparităților în dezvoltarea bibliotecilor din diverse regiuni, promovarea capacităților profesionale și intelectuale ale bibliotecilor din Rusia.

Modernizarea procesului de achiziție a colecțiilor de bibliotecă, adoptarea celor mai bune practici în digitalizarea serviciilor bibliotecare individuale și implementarea metodelor de analiză a datelor sunt, de asemenea, priorități semnificative. Ar trebui dezvoltat sistemul de sprijin științific pentru procesele de transformare digitală în biblioteci. Dacă transformarea digitală a bibliotecilor este consecventă și eficientă, în țară va apărea un nou model de organizare a bibliotecilor, care va implica transformarea digitală a acestui sector ca resursă strategică pentru noua economie și pentru asigurarea dezvoltării inovatoare a țării.

În concluzie, autorul menționează că procesul de implementare a programului de transformare digitală pentru biblioteci va necesita mobilizarea tuturor participanților la activitățile bibliotecilor și creșterea eficienței sociale și economice a biblioteconomiei, așa cum se prevede în documentele de prognoză existente în prezent.

2023, vol. 72, nr. 4, pp. 295-309

<https://doi.org/10.25281/0869-608X-2023-72-4-295-309>

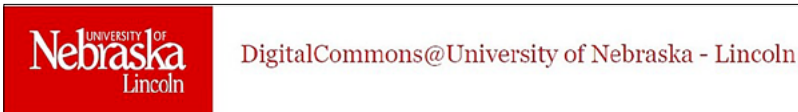
Metodologia de evaluare a transformării digitale a bibliotecilor (*Методика оценки цифровой трансформации библиотек = Methodology for Assessing the Digital Transformation of Libraries*). Autorul articolului subliniază că, din cauza numărului foarte redus de studii complexe și ample privind digitalizarea bibliotecilor, a fost necesar să prezinte doar o scurtă descriere a metodologiei de evaluare a transformării digitale a acestora. Problema metodologiei de evaluare a transformării digitale a bibliotecilor este analizată în funcție de diferite componente. Sunt descrise abordările interne și externe ale studiului nivelului de transformare digitală. Sunt fundamentate etapele de evaluare a nivelului de maturitate digitală a bibliotecilor (analiza contextului socio-profesional al maturității digitale, evaluarea comparativă funcțională a maturității digitale a bibliotecilor concrete, analiza intelectuală a datelor și replicarea

celor mai bune practici, gestionarea sectorială bazată pe date cu utilizarea inteligenței artificiale și revizuirea regulamentelor). Au fost definite nivelurile de maturitate digitală a bibliotecilor (pregătirea pentru transformarea digitală, activitatea de transformare digitală, caracterul inovator al transformării digitale). Scopul studiului este de a dezvolta o metodologie pentru evaluarea integrală a maturității digitale a bibliotecilor la nivel general și corporativ și de a propune instrumente pentru evaluarea nivelului de maturitate digitală a anumitor biblioteci. Sunt oferite recomandări pentru prelucrarea rezultatelor obținute cu ajutorul

unor instrumente software și hardware moderne. Pentru prima dată, este propusă o formulă de evaluare cantitativă a maturității digitale a bibliotecilor prin intermediul unor indici. Versiunea prezentată a matricei de evaluare a maturității digitale a proceselor tehnologice include principalele procese de bibliotecă ca și componente ale maturității digitale și extinde înțelegerea benchmarking-ului funcțional care are ca scop compararea rezultatelor maturității digitale a bibliotecilor specifice.

Pe baza studiului, sunt trase următoarele concluzii: 1) Pentru a gestiona transformarea digitală, este necesar să se organizeze o monitorizare continuă a maturității digitale a bibliotecilor, adică a pregătirii lor pentru transformarea digitală, a activității de transformare digitală, a caracterului inovator al transformării digitale exprimat în criterii și indicatori conveniți cu comunitatea profesională. 2) Rezultatele monitorizării ar trebui să devină o componentă importantă a procesului de luare a deciziilor de management pe baza datelor digitale (abordare bazată pe date) și a prognozării tendințelor pozitive și negative ca urmare a analizei inteligente a datelor. 3) Analiza nivelului de maturitate digitală a bibliotecilor

va face posibilă crearea unor clasamente adecvate, precum și a unor tablouri de bord (tablouri de bord interactive de vizualizare), care au o vizibilitate crescută, putere de decizie și care motivează bibliotecile să atingă obiectivele din transformarea digitală.

Library Philosophy and Practice este o revistă electronică evaluată colegial, publicată de bibliotecile universitare ale Universității din Nebraska, SUA. Aceasta publică articole care examinează legătura dintre practica și teoria biblioteconomică. Articolele includ analize ale teoriilor actuale, istorice și emergente din biblioteconomie și practica de bibliotecă, precum și rapoarte despre proceduri, metode sau proiecte de succes ale bibliotecilor, inovatoare sau experimentale în toate domeniile biblioteconomiei, integrate în contextul cercetării aplicate.

ISSN 1522-0222

Acces: <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/>

2023, articolul 8061

<https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/8061/>

Articolul *Transformare digitală: revitalizarea bibliotecilor publice ca centre incluzive pentru dezvoltarea națională* (*Digital Transformation: Revitalizing Public Libraries as Inclusive Hubs for National Development*), publicat de autorii Bukunmi Paul BELLO și Itunu Mary ADEPEGBA, tratează revitalizarea bibliotecilor publice ca centre incluzive pentru dezvoltarea națională prin transformare digitală. Autorii subliniază că bibliotecile publice joacă un rol esențial în asigurarea unui acces echitabil la informații, resurse și dezvoltarea competențelor digitale pentru a promova obiectivele socioeconomice. Cu toate acestea, utilizarea în scădere și creșterea decalajelor digitale generează provocări legate de adaptabilitate. Acest articol examinează strategiile prin care bibliotecile publice pot valorifica tehnologiile și transforma serviciile pentru a rămâne centre relevante și incluzive care sprijină prioritățile naționale de dezvoltare. Autorii analizează impactul serviciilor existente, cum ar fi calculatoarele publice și cărțile electronice, explorând în același timp barierele legate de constrângerile de finanțare, limitările de infrastructură, deficitul de personal și lacunele de alfabetizare digitală. Acestea împiedică adoptarea tehnologiei, în special în comunitățile rurale insuficient deservite.

Recomandările autorilor se axează pe politici și parteneriate pentru îmbunătățirea accesului, alături de investiții în infrastructură, resurse și formarea bibliotecarilor pentru modernizarea capacităților. Pentru a facilita accesul, guvernele ar trebui să extindă subvențiile pentru e-rate, programele de conectivitate la servicii în bandă largă și politicile de dezvoltare a colecțiilor multilingve. Bibliotecile pot colabora cu grupuri ale societății civile și instituții de învățământ pentru inițiative de alfabetizare digitală destinate grupurilor vulnerabile. Modelele de finanțare sustenabilă a tehnologiei includ creșteri ale alocărilor bugetare, parteneriate public-privat cu companii de tehnologie și finanțări comunitare prin obligațiuni și taxe. Instrumentele de modernizare ar trebui să ofere resurse electronice accesibile, tehnologii de asistență pentru persoanele cu dizabilități, spații de creație și studiouri de producție media. Dezvoltarea competențelor personalului este esențială, implicând atât extinderea programelor de studii în biblioteconomie și știința informării pentru expertiza tehnică, cât și formarea profesională continuă.

Această lucrare prezintă un ghid practic pentru transformarea digitală a bibliotecilor publice, permițându-le să utilizeze eficient noile progrese tehnologice în sprijinul accesului și incluziunii. Prin consolidarea strategică a capacităților tehnologice, bibliotecile publice pot redeveni centre importante care oferă cetățenilor resurse educaționale, economice și civice, accelerând astfel dezvoltarea națională.

Revista *Profesional de la información* publică articole științifice și tehnice originale în limbile spaniolă sau engleză, pe subiecte legate de informație și comunicare, în special bibliometrie, informetrie, indicatori, gestionarea informațiilor, biblioteci, centre de documentare, publicații academice, baze de date, informații, marketing, indexare, rețele de socializare etc. *Profesional de la información* este o revistă cu acces deschis, ceea ce înseamnă că tot conținutul este disponibil gratuit și fără costuri pentru utilizatori.

e-ISSN 1699-240

Acces: <https://revista.profesionaldelainformacion.com/>

2021, vol. 30, nr. 5, e300510

<https://doi.org/10.3145/epi.2021.sep.10>

Lucrarea *Rolul social și digital al bibliotecilor publice din Spania după criza economică și social-sanitară: perspective și provocări* (*Función social y digital de las bibliotecas públicas en España tras la crisis económica y sociosanitaria: perspectivas y retos* = *The social and digital roles of Spanish public libraries after the economic and the sociosanitary crises: perspectives and challenges*), semnată de Eduardo ROMERO-SÁNCHEZ, Manuel HERNÁNDEZ-PEDREÑO și José-Antonio GÓMEZ-HERNÁNDEZ, discută necesitatea unui nou model de biblioteci publice aliniat la cerințele societale actuale și la transformarea digitală, punând accentul pe incluziune, pe formarea digitală și pe impactul variat postcriză. Scopul acestei lucrări este de a identifica impactul, repercusiunile și provocările care au urmat crizelor economice și de sănătate și de a încerca să descrie atât rolul pe care bibliotecile

publice trebuie să îl îndeplinească, începând de azi, cât și principalele nevoi și servicii de formare și organizare pe care trebuie să le ofere. Autorii au aplicat o metodologie mixtă, aplicând mai multe tehnici de cercetare calitativă, cum ar fi interviuri cu experți și focus grupuri cu profesioniști din domeniul bibliotecilor, precum și analiza documentelor și a bunelor practici. Rezultatele relevă modul în care acumularea de efecte negative a generat impacturi foarte diverse, în funcție de diverși factori, cum ar fi dimensiunea municipalității, gradul de sprijin instituțional sau profilurile profesionale ale personalului bibliotecii. Articolul valorifică funcția socială a bibliotecii, precum și activitatea de incluziune și formare digitală, care, după pandemie, este concepută în mod unitar. De asemenea, există o creștere a decalajului dintre biblioteci, deoarece formele de răspuns la crize depind de contextul lor, din cauza absenței politicilor regionale sau naționale care sprijină și armonizează furnizarea de servicii minime sau formarea profesională de bază. Autorii concluzionează că este necesar să se articuleze un nou model de biblioteci publice în conformitate cu cerințele actuale ale societății și cu transformarea digitală generală.

Bazată pe o perspectivă globală, revista *International Information and Library Review* publică informații actuale pentru profesioniștii și paraprofesiștii din domeniul biblioteconomiei și științei informării din mediile publice, academice, speciale, guvernamentale și corporative. Accentul este pus pe cercetare, evoluții actuale și tendințe legate de conducerea și gestionarea bibliotecilor și informațiilor; marketing, avansare și dezvoltare; proiecte de colaborare și perspective; comunicare și publicare academică; dezvoltarea și gestionarea colecțiilor; tehnologie și digitizare; servicii publice și tehnice; medii fizice și virtuale și comportament organizațional.

ISSN 1057-2317; eISSN 1095-9297

Acces: <https://www.tandfonline.com/journals/ulbr20>

2023, vol. 55, nr. 3, pp. 233-240

<https://doi.org/10.1080/10572317.2023.2231715>

Unul din articolele din această revistă, intitulat *Orientarea bibliotecilor către transformarea digitală*

(*Moving Libraries toward Digital Transformation*), aparține lui Klaus KEMPF care a fost un protagonist al transformării digitale a bibliotecilor în ultimii 20. Pe baza unei analize ample a literaturii de specialitate, axată în special pe bibliotecile cu publicații în limba germană, este descrisă transformarea digitală a bibliotecilor. Prima parte analizează inovația în conceptul de bibliotecă hibridă. A doua parte conturează viitorul bibliotecilor prezentat ca o evoluție a tendințelor actuale ale colecțiilor distribuite și ale conservării datelor.

Kempf descrie evoluția bibliotecilor de la „biblioteci automatizate”, care utilizează computerele pentru automatizarea sarcinilor, la „biblioteci hibride”, cu suporturi atât analogice, cât și digitale, până la ideea de „bibliotecă complet digitală”, în care conținutul digital este dominant. Autorul identifică trei elemente-cheie pentru ca o bibliotecă digitală să funcționeze bine. În acest scop ea trebuie: 1) să aibă colaboratori experți în cadrul bibliotecii, 2) să țină cont de punctul de vedere al utilizatorului final atunci când proiectează serviciile și 3) să încurajeze cooperarea în cadrul rețelei de biblioteci. Totodată, Kempf subliniază faptul că este important să nu se externalizeze integral funcțiile bibliotecii digitale, deoarece acest lucru ar implica pierderea oportunității de a înțelege necesitățile reale ale unei biblioteci digitale. Autorul afirmă că digitizarea și arhivarea tuturor lucrurilor este costisitoare, astfel încât urmărirea utilizării și reutilizării materialelor digitale este necesară pentru a înțelege calitatea acestora și satisfacția utilizatorilor.

Trei elemente-cheie pentru ca o bibliotecă digitală să funcționeze bine. În acest scop ea trebuie: 1) să aibă colaboratori experți în cadrul bibliotecii, 2) să țină cont de punctul de vedere al utilizatorului final atunci când proiectează serviciile și 3) să încurajeze cooperarea în cadrul rețelei de biblioteci.

și reutilizării materialelor digitale este necesară pentru a înțelege calitatea acestora și satisfacția utilizatorilor. Viziunea generală a lui Kempf este ca bibliotecile digitale să se transforme din simple arhive de informații în furnizori de servicii orientate spre utilizatori, valorificând expertiza internă și colaborarea între biblioteci.

În concluzie, autorul susține că noul rol al bibliotecarilor este descris ca fiind „încorporat” în fluxul de cercetare al utilizatorului și interconectat într-un dialog continuu cu utilizatorii.

Migration Letters este o revistă academică multidisciplinară de referință cu acces deschis pentru studenți, practicieni și cercetători care investighează problemele migrației, pentru diseminarea rapidă a cercetării în domeniu prin formatul său de tip scrisoare care

permite partajarea concisă a conturilor scurte de cercetare, dezbatere, studii de caz, recenzii de carte și puncte de vedere în acest domeniu multidisciplinar al științelor sociale.

ISSN 1741-8984; eISSN 1741-8992

Acces: <https://migrationletters.com>

2023, vol. 20, nr. 5, pp. 457-468

<https://doi.org/10.59670/ml.v20i5.3992>

Articolul *Transformarea bibliotecilor în era digitală* (*Library Transformation in the Digital Age*) de Dessy HARISANTY, Rahma SUGIHARTATI, Koko SRIMULYO și Kathleen Lourdes OBILLE examinează schimbarea discursului public privind bibliotecile în

era digitală. Autorii subliniază că biblioteca a intrat într-o nouă etapă într-o societate care se află în era digitală. Totuși, în loc să fie pregătită pentru această schimbare, biblioteca se confruntă cu o dilemă continuă. De aceea, este important să înțelegem cât de mult solicită publicul această transformare, lucru ce poate fi observat prin discursurile de pe rețelele sociale.

În acest scop, autorii au folosit analiza critică a discursului lui Teun A. van Dijk pentru a examina textul, cogniția socială și contextul social asociat bibliotecilor pe diverse platforme online precum rețelele sociale, știrile, blogurile și site-urile web. Ei au observat că discursul nu mai compară bibliote-

cile tradiționale cu spațiile publice moderne, ci se concentrează pe adaptarea lor pentru a îndeplini cerințele unei societăți digitale în dezvoltare. Principalele constatări includ faptul că discursul de pe media socială și alte platforme nu mai percepe bibliotecile doar ca spații restrictive pentru cei interesați de lectură, ci le vede ca spații publice cu funcții diverse și extinse. De asemenea, discursul public actual se concentrează pe transformarea bibliotecilor pentru a răspunde nevoilor unei societăți digitale native, în loc să le compare cu alte tipuri de spații moderne.

În concluzie, articolul sugerează că bibliotecile se află acum într-o fază nouă în contextul unei societăți digitale native, iar

discursul public subliniază importanța transformării bibliotecilor pentru a răspunde cerințelor în continuă schimbare ale acestei societăți.

Public Policy and Administration este revista Comitetului de administrație publică al Joint University Council din Regatul Unit. Revista își propune să publice materiale originale revizuite de colegi în domeniul larg al politicii și administrației publice. Aceasta include evoluțiile recente în cercetare, știință și practică în cadrul politicii publice, administrației publice, guvernului, managementului public, teoriei administrative, istoriei administrative și politicii administrative. Revista încearcă să promoveze o abordare pluralistă a studiului politicilor publice și al administrației.

ISSN 0952-0767; eISSN 1749-4192

Acces: <https://journals.sagepub.com/home/PPA>

2023, august

<https://doi.org/10.1177/095207672311976>

În articolul *Explorarea colaborărilor emergente pentru transformarea digitală în administrațiile locale: Implicarea bibliotecilor publice în dezvoltarea orașelor inteligente* (*Exploring emergent collaborations for digital transformation in local governments: The engagement of public libraries in the development of smart cities*), autorii Battulga BUYANNEMEKH, Jose Ramon GIL-GARCIA și Mila GASCÓ-HERNÁNDEZ examinează modul în care bibliotecile publice pot fi parteneri strategici în eforturile mai multor părți interesate de a dezvolta orașe inteligente și de a stimula transformarea digitală la nivel local. Colaborarea este percepută din ce în ce mai mult ca fiind esențială pentru transformarea digitală în sectorul public. Transformarea serviciilor și a activităților interne prin utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor necesită frecvent implicarea mai multor părți interesate în afara agențiilor guvernamentale. Acest lucru este deosebit de important în cazul specific al inițiativelor privind orașele inteligente, care intenționează să valorifice

tehnologiile pentru a aborda provocări socio-economice și de durabilitate complexe în jurisdicțiile locale. În plus, cercetările emergente afirmă că organizațiile comunitare, cum ar fi bibliotecile publice, pot fi parteneri strategici în aceste eforturi cu mai mulți actori, dar nu evaluează în mod adecvat factorii determinanți ai acestor colaborări pentru dezvoltarea orașelor inteligente, care pot duce la o transformare digitală semnificativă la nivel local. Pe baza

Bibliotecile publice au un rol primordial în dezvoltarea orașelor inteligente și în transformarea digitală locală. Succesul acestor colaborări depinde de factori precum conducerea, relațiile interpersonale și alinierea asupra obiectivelor comune.

literaturii de management public referitoare la colaborare, acest studiu adaugă la cercetarea despre transformarea digitală prin evaluarea cantitativă a factorilor care influențează colaborările existente între bibliotecile publice și alte entități în dezvoltarea orașelor inteligente. Conform autorilor, concluziile principale includ următoarele: conducerea, relațiile preexistente și

alinierea asupra obiectivelor inițiale sunt foarte importante pentru extinderea și eficacitatea colaborărilor bibliotecilor publice în contextul dezvoltării orașelor inteligente; colaborarea este considerată tot mai decisivă pentru transformarea digitală în sectorul public, deoarece implică participarea mai multor părți interesate în afara agențiilor guvernamentale; organizațiile comunitare, inclusiv bibliotecile publice, pot fi parteneri strategici în aceste eforturi colective ale orașelor inteligente, contribuind la o transformare digitală semnificativă la nivel local.

În concluzie, articolul subliniază că bibliotecile publice au un rol primordial în dezvoltarea orașelor inteligente și în transformarea digitală locală. Succesul acestor colaborări depinde de factori precum conducerea, relațiile interpersonale și alinierea asupra obiectivelor comune. Autorii oferă dovezi empirice pentru a susține argumentul că bibliotecile publice ar trebui să fie integrate ca parteneri-cheie în inițiativele orașelor inteligente.

EXTRAS

DIN GHIDUL DE TEHNOREDACTARE A MANUSCRISELOR

Autorii, la elaborarea manuscriselor, se vor ghida de următoarele exigențe:

- Procesorul: Microsoft Word.
- Extensia: *doc*. sau *docx*.
- Textul: tipărit pe o singură față a foii de hârtie, fără spații duble sau multiple dintre litere.
- Formatul foii: A4.
- Margini: stînga – 2,5 cm, dreapta – 1,5 cm, sus – 1,5 cm, jos – 1,5 cm.
- Spațiul între rânduri: 1,5 linii.
- Fontul: textul de bază – Times New Roman (corpul literelor – 12 puncte); notele, trimiterile, referințele bibliografice – același (corpul literelor – 10 puncte).
- Numerotarea paginilor: jos, în partea dreaptă, cu cifre arabe.
- Titlul: cu litere majuscule, centrat.
- Gradul didactic, urmat de cel științific, prenumele (prima literă majusculă, celelalte – litere mici) și numele (toate literele majuscule) autorului / autorilor: la un rînd liber de la titlu, în partea dreaptă a foii, cu litere italice.
 - Funcția: în rîndul următor, precedată de virgulă, cu litere mici italice.
 - Imaginile nu vor fi introduse în manuscris, ci se vor expedia prin poșta electronică sau vor fi predate fizic pentru a fi scanate (în formatul *.jpg*); în text, se va marca locul unde va fi inserată imaginea.
 - Tabelele, graficele, schemele, diagramele, executate în formatul *.doc*, se vor plasa la locul convenit în text, iar cele executate în alte formate (*.xls*, *.ppt* etc.) se vor expedia în original.

Nota redacției:

Responsabilitatea opiniilor exprimate aparține integral autorilor.
Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

BiblioPolis
Revistă de biblioteconomie,
științe ale informării și de cultură
Vol. 92 (2024) Nr. 1

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”,
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 148, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova
Tel. redacției: (022) 22-15-30; e-mail: bibliopolisbm@gmail.com;
www.hasdeu.md; <http://bibliopolis.hasdeu.md>

BiblioPOLIS

Revistă de biblioteconomie, științe ale informării și de cultură

ISSN 1811-900X
E-ISSN 2587-3113

9 771811 900001 >

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”,
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt 148, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova
Tel. redacției: (022) 22-15-30; e-mail: bibliopolisbm@gmail.com;
www.hasdeu.md; <http://bibliopolis.hasdeu.md>